ទស្សនាវដ្តីនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

ស្វែងរកការពិត

◆ អន្លង់វែង៖ ស្រមោលនៃសាសនានៅក្នុងដំណើរការនៃការស្វែងរកសន្តិភាព

◆ សិល្បៈក៏ជាឧបករណ៍សម្រាប់ការព្យាបាល និងធ្វើឱ្យជាសះស្បើយ

ចែកជូនដោយឥតគិតថ្លៃដល់មន្ទីរស្រុកនិងឃុំទូទាំងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

លេខ២១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៨

ស្វែងរកការពិត

លេខ២១៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៨

ទស្សនាវដ្ដីនៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

មាតិកា

◆ អន្លង់វែងៈ ស្រមោលនៃសាសនានៅក្នុងដំណើរការ ១

ផ្នែកឯកសារ

◆ ផៀង វ៉ាន់ទឿង ពលទោដ្ឋាយមួយអនុសេនាធំលេខ១១៥ ....៦

ផ្នែកប្រវត្តិសាស្ត្រនិងការស្រាវជ្រាវ

◆ វេទិកាថ្នាក់រៀនស្ដីពីសារសំខាន់នៃការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រ ៩

◆ វគ្គបណ្ដុះបណ្ដាលស្ដីពីការចងក្រង ស្រាវជ្រាវ ប្រវត្តិសាស្ត្រ.............១២

◆ អតីតកងទ័ពជើងទឹកខ្មែរក្រហមបានរំឭកពីបទពិសោធ........................១៥

◆ ជីវិតតស៊ូជាមួយខ្មែរក្រហម..១៨

◆ ពីមេដឹកនាំដែលប្រព្រឹត្តអំពើឃោរឃៅ មកជាមេដឹកនាំដែល ២០

◆ ជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជននៅអន្លង់វែងមុន និងក្រោយ ២២

◆ ការបែងចែករបបអាហារក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ២៤

◆ មិនហ៊ាននៅផ្ទះនាពេលថ្ងៃ..២៦

◆ បទពិសោធដំបូងរបស់ខ្ញុំនៅក្នុងទឹកដី តំបន់ប្រវត្តិសាស្ត្រអន្លង់វែង ២៨

◆ អ៊ិន លន មានទោសប្រហារជីវិតដោយសារដេកលក់ជ្រុល ៣១

ផ្នែកច្បាប់

◆ អំណះអំណាងមេធាវីការពារក្ដីរបស់ នួន ជា ក្នុងការបិទបញ្ចប់.......៣៣

វេទិកាពិភាក្សាសាធារណៈ

◆ សិល្បៈក៏ជាឧបករណ៍សម្រាប់ការព្យាបាល និងធ្វើឲ្យជាសះស្បើយ ...៤២

ធំព័រស្រាវជ្រាវរកគ្រួសារ

◆ ៧ មករា ១៩៧៩ ដល់ ៧ មករា ២០១៨ ....៤៦

◆ ព្រលឹងមាសម្ដាយ ៥២

◆ ដំណើរស្វែងរកម្ដាយមីងដែលបាត់ខ្លួន ៦០

អ៊ឹម បែម នៅប្រាសាទព្រះវិហារ

រក្សាសិទ្ធិ

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

អនុញ្ញាតឲ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយ
ក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ប្រកាសទេសរដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មាន
លេខ០២៩១ពម/៩៩
ចុះថ្ងៃទី២ខែសីហាឆ្នាំ១៩៩៩

រូបថតឯកសារៈមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា
និងសារមន្ទីរឧក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ទួលស្លែង

ស្នេរលេខនេះ ៖ លី សុខឃាង, មីន សាណាស់, សោម លាភ, ឆេង ហាក់, ឈួន សុធារ, អែម ណាឃីម, ឡុង ដានី, វ៉ូនិត អារី, ស សារិន, អ៊ុង វណ្ណា, ហេឡែន គ្រាន **អ្នកនិពន្ធនិងស្រាវជ្រាវ** ៖ ឆេង វើង, ហូ ថុនា, ដារ៉ារដ្ឋ មេត្តា **អ្នកបកប្រែ** ៖ យូ វលក្ខណ៍ **និពន្ធនាយកទូទៅ** ៖ ឆាំង យុ **ជំនួយការនិពន្ធនាយក** ៖ សោម ប៊ុនថន, ឡុង ដានី **ក្រាហ្វិកកុំព្យូទ័រ** ៖ សោម ប៊ុនថន **គ្រប់គ្រងការចែកផ្សាយ** ៖ សន ល័ក្ខ **Email: dccam@online.com.kh, Homepage: www.dccam.org, www.cambodiatribunal.org, www.cambodiasri.org, khmerrougehistory.org www.truthcambodia.com**

អន្លង់វែងៈ ស្រះមោលនៃសាសនា នៅក្នុងដំណើរការនៃការស្វែងរកសន្តិភាព

ខ្ញុំសូមចែករំលែកមតិរបស់ខ្ញុំអំពីការបែរទៅកាន់គ្រិស្តសាសនារបស់លោកស្រី អ៊ឹម ចែម ក៏ដូចជាតួនាទីរបស់គ្រិស្តសាសនាក្នុងដំណើរការស្វែងរកសន្តិភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជានាពេលបច្ចុប្បន្ន ។

សាសនាមានតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងដំណើរការស្វែងរកសន្តិភាពនៅស្រុកអន្លង់វែង ដែលជាលំនៅស្ថានរបស់អតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមជាច្រើន ។ សម្រាប់ប្រជាជនកម្ពុជាមួយចំនួនធំ សាសនាផ្តល់នូវសន្តិភាពផ្លូវចិត្តដល់បុគ្គលនីមួយៗ តាមរយៈការជួយឲ្យសះស្បើយរបួសផ្លូវចិត្តរបស់បុគ្គល ការជួយឲ្យបុគ្គលលើកលែងទោសឲ្យបច្ចាមិត្ត និងធ្វើការផ្សះផ្សាជាមួយអតីតកាល ។

ព្រះពុទ្ធសាសនានិកាយថេរវាទគឺជាសាសនាដែលនាំមុខក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ ប៉ុន្តែសម្រាប់បុគ្គលមួយចំនួន ព្រះពុទ្ធសាសនានិកាយថេរវាទមិនអាចផ្តល់សន្តិភាពផ្លូវចិត្តគ្រប់គ្រាន់ឡើយ ។ ដូច្នេះហើយ ទើបបុគ្គលទាំងនេះតែងតែស្វែងរកប្រភពដទៃដើម្បីទទួលបាននូវសន្តិភាពផ្លូវចិត្តដូចជាគ្រិស្តសាសនា ។ ប្រជាជនកម្ពុជាជាច្រើនបានបែរទៅកាន់គ្រិស្តសាសនា ។ ក្នុងនោះរួមមានបុគ្គលដែលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះអាក្រក់ដូចជា កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ហៅ ឌុច អតីតប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខស-២១ និង អ៊ឹម ចែម ជាអតីតគណៈស្រុកព្រះនេត្រព្រះ ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ក៏ដូចជាជនសង្ស័យ

អ៊ឹម ចែម អុជធូបនៅប្រាសាទព្រះវិហារ

នៅក្នុងករណី០០៤ នៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ។ ដោយសារអន្លង់វែងជាអតីតតំបន់កាន់កាប់របស់ចលនាខ្មែរក្រហម ប្រជាជនស្រុកអន្លង់វែងជាច្រើនបានជួបប្រទះនឹងឧបសគ្គក្នុងការស្វែងរកសន្តិភាពផ្លូវចិត្តចាប់តាំងពីបានធ្វើសមាហរណកម្មចូលមកក្នុងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជារយៈពេល២០ឆ្នាំកន្លងមក ។ ប្រមាណជា១០ឆ្នាំមុនសមាហរណកម្មនៅអន្លង់វែងបានជួបប្រទះនូវការផ្លាស់ប្តូរយ៉ាងសំខាន់មួយ គឺការជ្រាបចូលមកវិញនៃព្រះពុទ្ធសាសនា ។ ការផ្លាស់ប្តូរនេះមានភាពផ្ទុយស្រលះអំពីគោលនយោបាយរបស់ខ្មែរក្រហម ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥ - ១៩៧៩) ដែលបានហាមឃាត់ការប្រតិបត្តិសាសនា និងបានចាត់ទុកមេដឹកនាំសាសនាជាគោលដៅនៃការបោសសម្អាតដំបូងនៅពេលដែលរបបខ្មែរក្រហមចាប់ផ្តើម ។ ចលនាខ្មែរក្រហមដែលមានឈ្មោះផ្លូវការថា របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បានជ្រៀតចូលទៅក្នុងសតិអារម្មណ៍ និងវិញ្ញាណរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាដើម្បីស៊ើបអង្កេតអំពីសាសនា និងជំនឿ ជាពិសេសព្រះពុទ្ធសាសនា ។

របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមានគោលបំណងបំបែកសាសនាចេញពី "ឋានសួគ៌" បដិវត្តន៍របស់ខ្លួន ។ របបនេះបានហាមឃាត់យ៉ាងតឹងតែងទៅលើការប្រណិប័តន៍សាសនាប្រតិកិរិយាទាំងឡាយ ។ ខ្មែរក្រហមបានបង្ខំឲ្យព្រះសង្ឃទាំងឡាយសឹក ព្រមទាំងប្រែក្លាយវត្តអារាមនានា ទៅជាមន្ទីរឃុំឃាំង និងកន្លែងធ្វើទារុណកម្ម ក្នុងចេតនាប្រមាថមើលងាយទៅលើជំនឿសាសនារបស់ប្រជាជន ។

ក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យត្រង់ជំពូក១៥ អំពីសិទ្ធិខាងជំនឿនិងសាសនា ត្រង់មាត្រា២០ បានចែងថា "ប្រជាជនកម្ពុជាគ្រប់រូប មានសិទ្ធិជឿជំនឿ ឬសាសនាណាក៏បាន ហើយក៏មានសិទ្ធិមិនមានជំនឿអ្វី ឬក៏មិនជឿសាសនាណាក៏បាន ។ មិនអនុញ្ញាតឲ្យមានសាសនាប្រតិកិរិយាដែលបំផ្លិចបំផ្លាញកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងប្រជាជនដាច់ខាត" ។

វៀរលែងការផ្តល់និយមន័យច្បាស់លាស់សម្រាប់ពាក្យ "សាសនាប្រត្តិកិរិយា" កម្មាភិបាលរបស់បក្ស និងរដ្ឋាភិបាលនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យតែងតែប្រើប្រាស់និយមន័យដែលខ្លួនយល់ថា ត្រឹមត្រូវជំនួស ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី ភាពបរាជ័យរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យក្នុងការលុបបំបាត់សាសនា បានបង្ហាញថា សាសនាបានចាក់ឫសយ៉ាងជ្រៅនៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា ។ ការប្រណិប័តន៍សាសនាមិនអាចបាត់បង់ដោយសារតែការហាមឃាត់របស់រដ្ឋាភិបាលដែលកំពុងតែកាន់អំណាចបានឡើយ ។

ខ្មែរក្រហមមិនត្រឹមតែបានតាំងចិត្តក្នុងការហាមឃាត់សាសនាឡើយក្នុងរបបរបស់ខ្លួន ខ្មែរក្រហមថែមទាំងបានព្យាយាមដកចំលើងឫសគល់របស់ព្រះពុទ្ធសាសនា (ព្រមទាំងសាសនាអ៊ីស្លាម និងគ្រិស្តសាសនា) ទៀត ។ ដោយហេតុថា របបកុម្មុយនីស្តចាត់ទុកសាសនាជាការគាបសង្កត់បែបចក្រពត្តិមួយប្រភេទ អតីតសមាជិកខ្មែរក្រហមមួយចំនួនបានជួបប្រទះនឹងភាពលំបាកក្នុងការប្រកាន់ខ្ជាប់ព្រះពុទ្ធសាសនាឡើងវិញ ។ ដូច្នេះហើយ អតីតសមាជិកខ្មែរក្រហមទាំងនោះបានចាប់ផ្តើមស្វែងរកសាសនាផ្សេងជាទីពឹង ។

បើទោះបីជាខ្មែរក្រហមបានគាបសង្កត់គ្រិស្តសាសនាដែរក៏ដោយ ប៉ុន្តែសាសនានេះមានសាសនិក និងវិហារចំនួនតិច ដូច្នេះហើយខ្មែរក្រហមមិនបានកំណត់គោលដៅលើគ្រិស្តសាសនាដូចដែលខ្លួនបានធ្វើចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនាឡើយ ។ ជាងនេះទៀត អតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមអាចមានអារម្មណ៍ល្អចំពោះគ្រិស្តសាសនាជាងព្រះពុទ្ធសាសនា ដោយសារព្រះពុទ្ធសាសនាបង្រៀនបុគ្គលទាំងឡាយអំពី "ការប្រព្រឹត្តល្អ ទទួលបានផលល្អ ការប្រព្រឹត្តអាក្រក់ទទួលបានផលអាក្រក់" ។ សម្រាប់បុគ្គលដូច ឌុច គុណសម្បត្តិរបស់គ្រិស្តសាសនាគឺជាការបង្រៀនថា បុគ្គលនីមួយៗអាចទទួលសេចក្តីសង្គ្រោះបានដោយការសុំក្តីលើកលែងទោសចំពោះអំពើបាបដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្ត ។ វិធីនេះបានផ្តល់ជាផ្លូវសម្រាប់រត់គេចពីការបង្រៀនពីវាលវដ្តសង្សារនៃព្រះពុទ្ធសាសនា ។

នៅពេលដែលសាសនាណាមួយនាំមុខគេក្នុងសង្គមមួយ កុមារនៅក្នុងសង្គមនោះតែងតែប្រណិប័តន៍សាសនានេះតាំងពីពេលចាប់កំណើត ។ ទោះជាយ៉ាងណាក្តី មិនមែនបុគ្គលគ្រប់រូបប្រកាន់ខ្ជាប់ដដែលអស់មួយជីវិតឡើយ ។ បុគ្គលមួយចំនួនជ្រើសរើសសាសនាដោយផ្អែកលើភាពងាយស្រួល និងការចង់បានសន្តិភាពផ្លូវចិត្ត ។

លោកស្រី អ៊ឹម ចែម កើតនៅក្នុងសង្គមដែលប្រកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ប៉ុន្តែយោងទៅតាមរបាយការណ៍របស់សារព័ត៌មាន

លោកស្រី អ៊ឹម ចែម បានបែរមកកាន់គ្រិស្តសាសនាវិញនៅថ្ងៃទី៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៧ ។

មុននឹងបែរទៅកាន់គ្រិស្តសាសនាលោកស្រី អ៊ឹម ចែម បានផ្តួចផ្តើមសាងសង់កុដិក្នុងវត្តមួយនៅភូមិអូរអង្រែ ក្នុងឆ្នាំ២០០២ ។ វត្តនោះបានផ្តល់ឱកាសឲ្យប្រជាជនមូលដ្ឋានធ្វើការគោរពដល់ដូនតារបស់ខ្លួន ដោយការយកចង្ហាន់ទៅប្រគេនព្រះសង្ឃ និងអុជធូបដើម្បីឧទ្ទិសកុសលដល់អ្នកជាទីស្រលាញ់ ។

ការផ្លាស់ប្តូរសាសនាដូចករណីរបស់លោកស្រី អ៊ឹម ចែម លើកជាសំណួរយ៉ាងគួរឲ្យព្រួយបារម្ភអំពីតួនាទីរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនាក្នុងការជួយដល់បុគ្គលដែលត្រូវការជំនួយផ្លូវអារម្មណ៍ផ្លូវចិត្ត និងផ្លូវកាយ ។ ឧទាហរណ៍ កូនប្រុសរបស់លោកស្រី អ៊ឹម ចែម បានធ្លាក់ខ្លួនឈឺជាទម្ងន់ ហើយសម្រាកព្យាបាលនៅមន្ទីរពេទ្យមួយក្នុងខេត្តបាត់ដំបង ។ មិនអាចជួយកូនគាត់ក្រៅពីស្ថាប័នគ្រិស្តសាសនាមួយដែលបានផ្តល់ប្រាក់សម្រាប់ថ្ងៃសេវាកម្មព្យាបាលកូនរបស់គាត់ឡើយ ។

តើមានស្ថាប័នដែលអាចជួយអ្នកដែលមានជំងឺធ្ងន់ធ្ងរដែរឬទេ? តើគួរតែមានស្ថាប័នប្រភេទនេះដែរឬទេ? តើមានវិធីដើម្បីបង្កើតស្ថាប័នប្រភេទនេះដែរឬទេ? ទាំងនេះគឺជាសំណួរដ៏សំខាន់ដែលត្រូវការការត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ ។

ប្រធានបទនេះ ហាក់បីដូចជាបានធ្វើឲ្យមានការពិចារណានៅក្នុងវិស័យព្រះពុទ្ធសាសនាអំពីដែលព្រះសង្ឃ និងប្រព័ន្ធពុទ្ធសាសនាបានធ្វើ និងអ្វីដែលត្រូវធ្វើ ឬគួរតែធ្វើ ។ យោងទៅតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ព្រះពុទ្ធសាសនាជាសាសនារបស់រដ្ឋ ។ ប៉ុន្តែប្រជាពលរដ្ឋទាំងឡាយមានសិទ្ធិក្នុងការប្រកាន់ជំនឿរបស់ខ្លួនៈ «សេរីភាពក្នុងការគោរព និងប្រណិប័តន៍ជំនឿ សាសនារបស់បុគ្គលត្រូវបានធានាដោយរដ្ឋ ក្នុងលក្ខខណ្ឌដែលសេរីភាពនោះមិនប៉ះពាល់ដល់ជំនឿសាសនារបស់បុគ្គលដទៃ ឬសន្តិសុខសាធារណៈ» ។

ជាការពិតណាស់ ព្រះពុទ្ធសាសនាមានតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការជួយអ្នករស់រានមានជីវិតពីរបបខ្មែរក្រហមមួយចំនួនធំទទួលយកអតីតកាល ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ការពិនិត្យឡើងវិញគួរតែធ្វើឡើងចំពោះតួនាទីដ៏មានប្រសិទ្ធភាពរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនានេះ ។

យោងទៅតាមប្រវត្តិសាស្ត្រ ព្រះពុទ្ធសាសនាបានបណ្តុះឲ្យមានសន្តិភាព និងសន្តិសុខនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាតាមរយៈការប្រណិប័តន៍តាមបែបអហិង្សា ។ ក្នុងពេលថ្មីៗនេះ ការកកើតឡើងវិញនៃព្រះពុទ្ធសាសនានៅស្រុកអន្លង់វែងបានបង្ហាញពីភាពចាំបាច់នៃការផ្សះផ្សាប្រជាជនអន្លង់វែងជាមួយនឹងប្រជាជនដទៃនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាឡើងវិញ ទាំងក្នុងផ្នែកនយោបាយសង្គម និងផ្នែកអត្តសញ្ញាណសាសនា ។

រហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ គ្រិស្តសាសនាបានទាក់ទាញប្រជាជនជាច្រើនទាំងនៅទីប្រជុំជន និងនៅតំបន់ជនបទ ។ នៅពេលដែលខ្ញុំសាកសួរលោកស្រី អ៊ឹម ចែម ក្នុងពេលថ្មីៗនេះអំពីព្រះពុទ្ធសាសនា និងគ្រិស្តសាសនា លោកស្រីបានរៀបរាប់យ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ថា «មួយជីវិត ធ្វើអ្វីក៏ដើរតែផ្លូវកណ្តាល ។ ឥឡូវខ្ញុំជឿទាំងពីរសាសនា» ។ លោកស្រីក៏បាននិយាយបន្ថែមថា ខ្លួនចង់រៀនសូត្របន្ថែមអំពីសាសនាទាំងពីរ ។ លោកស្រី អ៊ឹម ចែម បានសង្កត់ធ្ងន់ថា «សាសនាទាំងពីរមិនមានខុសគ្នាទេ ប៉ុន្តែសាសនាគ្រិស្ត បើកចំហជាង» ។ នាពេលសព្វថ្ងៃ លោកស្រីបានឈប់អុជធូប តែទោះបីជាយ៉ាងនេះក្តី ក៏លោកស្រីនៅតែបន្តទៅវត្តអារាមដដែល ។

ដូចសម្តីរបស់លោកស្រី អ៊ឹម ចែម គ្រិស្តសាសនាអាចជាប្រភពនៃការព្យាបាល ព្រោះថាសាសនានេះមានភាពបើកចំហជាងសាសនាដទៃ ។ គ្រិស្តសាសនាអនុញ្ញាតឲ្យបុគ្គលទទួលកំហុសចំពោះអំពើអាក្រក់របស់ខ្លួន ហើយជាលទ្ធផលទទួលបានការលើកលែងទោស ។

បុគ្គលមួយចំនួនផ្សេងទៀត អាចមើលឃើញគ្រិស្តសាសនាជាវិធីសាស្ត្រក្នុងការរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ តាមរយៈជំនួយផ្លូវចិត្ត និងផ្លូវវិញ្ញាណដែលសាសនានេះផ្តល់ឲ្យ ។ មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ នៅក្នុងករណីបន្ទាន់ដូចជំងឺកូនប្រុសរបស់លោកស្រី អ៊ឹម ចែម ស្ថាប័នគ្រិស្តសាសនាបានផ្តល់ជំនួយទាន់ពេលវេលា ។ តើស្ថាប័នដទៃនៅឯណាក្នុងពេលនោះ? យើងគួរតែពិចារណាថា តើលោកស្រី អ៊ឹម ចែម បែរទៅរកគ្រិស្តសាសនាដោយសារជំនឿរបស់លោកស្រីចំពោះព្រះ ឬដើម្បីឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការសង្គម ។

លី សុខឃាង

ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ

"ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ" របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានបើកបម្រើជូននិស្សិត អ្នកស្រាវជ្រាវ បុគ្គលិករាជការ និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល និងបុគ្គលទាំងឡាយដែលមានចំណាប់អារម្មណ៍ចង់យល់ដឹងអំពីប្រវត្តិសាស្ត្ររបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងព្រឹត្តិការណ៍វិវឌ្ឍរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា ឬសាលាក្តីខ្មែរក្រហម ។

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាកន្លែងប្រមូលផ្តុំ និងចងក្រងឯកសារអំពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានច្រើនបំផុត ។ ឯកសារនៅមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមានប្រាំប្រភេទ ។ ប្រភេទឯកសារទីមួយគឺឯកសារជាក្រដាសសន្លឹកដែលមានចំនួនជិតមួយលានទំព័រ ។ ប្រភេទឯកសារទីពីរគឺជាបទសម្ភាសន៍ដែលបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចុះទៅធ្វើសម្ភាសន៍ជាមួយជនរងគ្រោះ និងអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ។ ប្រភេទឯកសារទីបីគឺជារូបថតទាក់ទងទៅនឹងសម័យខ្មែរក្រហម ។ ប្រភេទឯកសារទីបួនគឺជាឯកសារទាក់ទងទៅនឹងការធ្វើផែនទីរណ្តៅសាកសព និងទីតាំងសម្លាប់របស់ខ្មែរក្រហម និងឯកសារប្រភេទទីប្រាំគឺជាខ្សែភាពយន្តឯកសារដែលបានផលិតឡើងក្នុងរបបខ្មែរក្រហម និងសម័យក្រោយមកទៀត ។

តាមរយៈការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ សាធារណជនអាចអាននឹងស្រាវជ្រាវឯកសារទាំងនេះបាន ។ ឯកសារខ្លះទៀតរួមមាន ៖ ប្រវត្តិរូបកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម ចម្លើយសារភាព កំណត់ហេតុរបស់បក្ស ទូរលេខឆ្លើយឆ្លងព័ត៌មានដែលបានមកពីការសម្ភាសន៍ជាមួយអតីតកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហម និងទិន្នន័យគន្ថនិទ្ទេសបង្ហាញពីរណ្តៅសាកសព ទីតាំងគុក និងបូជនីយដ្ឋានប្រល័យពូជសាសន៍ ។

ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈមានទីតាំងនៅអគារលេខ៦៦ មហាវិថីព្រះសីហនុ ខាងកើតវិមានឯករាជ្យ ។ ការិយាល័យរបស់យើងបើកជូនសាធារណជនពីថ្ងៃច័ន្ទដល់ថ្ងៃសុក្រ ពេលព្រឹកពីម៉ោង៨ ដល់ម៉ោង១២ និងពេលរសៀលពីម៉ោង២ដល់ម៉ោង៥ ។ ប្រសិនបើអស់លោកអ្នកមានចម្ងល់ ឬចង់រៀបចំព្រឹត្តិការណ៍ជាក្រុមណាមួយ សូមទាក់ទងបុគ្គលិករបស់យើង អន វណ្ណារ៉ា តាមរយៈទូរស័ព្ទលេខ ០២៣ ២១១ ៨៧៥ ឬអ៊ីម៉ែល truthvannara@dccam.org ។

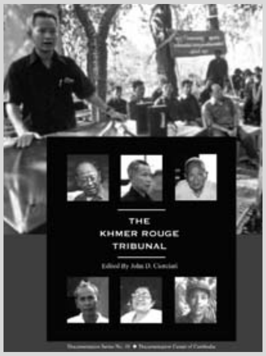

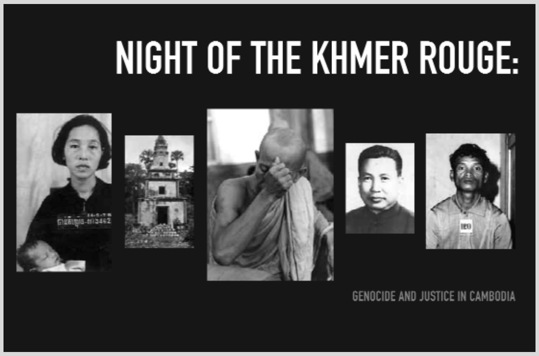

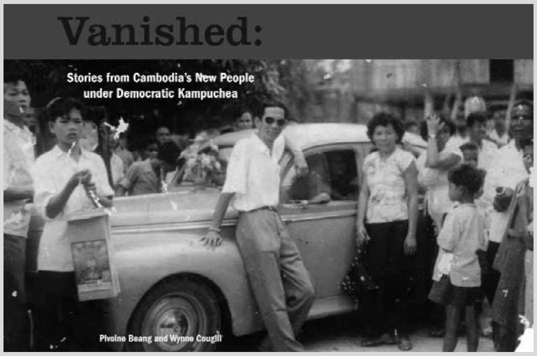

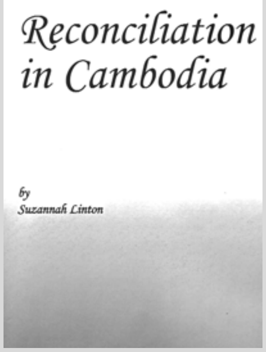

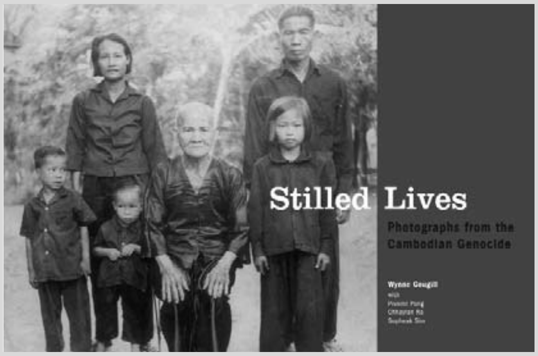

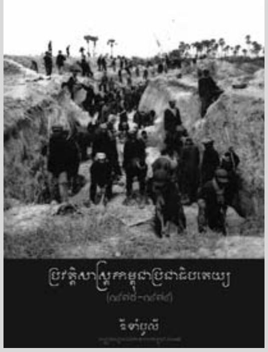

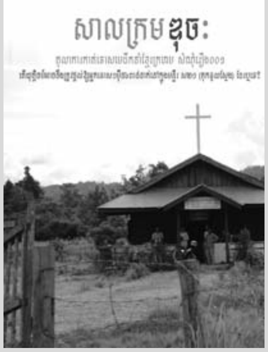

កាលវិភាគបញ្ចាំងខ្សែភាពយន្ត ឯកសាររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា

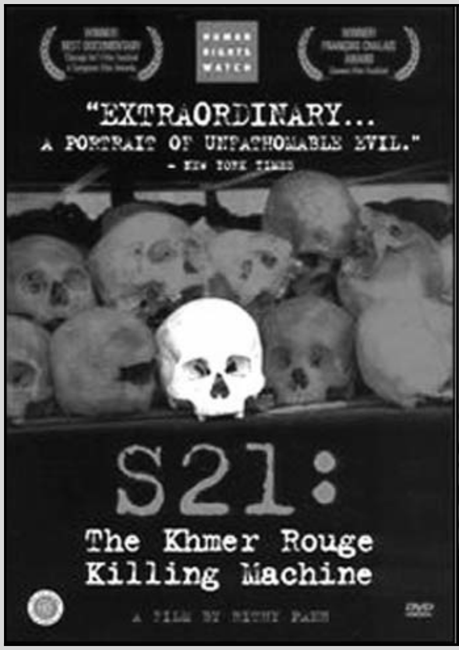

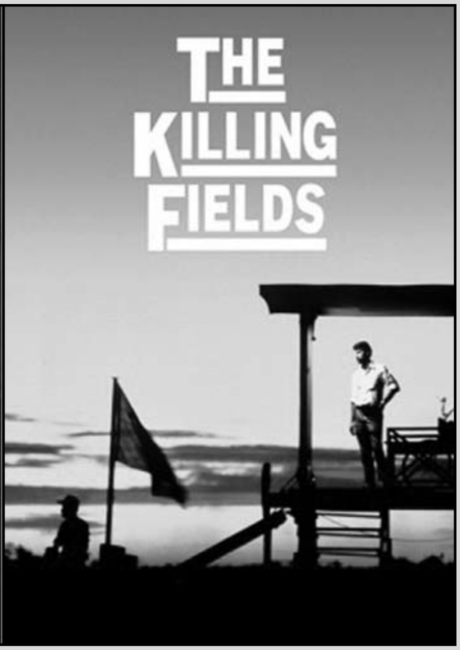

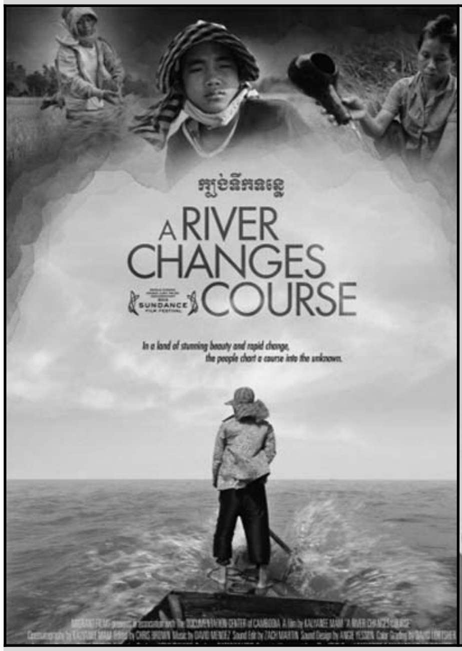

រៀងរាល់ថ្ងៃសុក្រ វេលាម៉ោង ១០ ៖ ០០ ព្រឹក

ទីតាំង៖ អគារ H នៃវិទ្យាស្ថានជាតិអប់រំ (មហាវិថីព្រះសីហនុ ភ្នំពេញ)

សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមសូមទាក់ទង៖ ស៊ាង ចិន្តា ទូរសព្ទលេខ ៖ ០២៣ ២១១ ៨៧៥ អ៊ីម៉ែល ៖ truthchenda.s@dccam.org

ខៀង វ៉ាន់ទ្រឿង ពលទោផ្កាយមួយអនុសេនាធំលេខ១៥ វរសេនាធំលេខ២៩ កងពល៣០៧ យោធភូមិភាគទី៥ ចាប់ខ្លួនថ្ងៃទី១៩ តុលា ឆ្នាំ១៩៧៨ នៅរតនៈគិរី

ដកស្រង់ចេញពីឯកសារចម្លើយសារភាព D៧១៧២

ខៀង វ៉ាន់ទ្រឿង ភេទប្រុស អាយុ២១ឆ្នាំ កើតនៅភូមិចិនដាវ ឃុំមីថ ស្រុកភូមី ខេត្តផាប៊ិញ វៀតណាមកណ្ដាល ជាពលទោផ្កាយមួយ យុទ្ធជនរបស់អនុសេនាតូចលេខ១ អនុសេនាធំជាងលេខ១៥ វរសេនាធំលេខ២៩ កងពលលេខ៣០៧ យោធភូមិភាគទី៥ ត្រូវបានយោធាខ្មែរក្រហមចាប់ខ្លួននៅថ្ងៃទី១៩ តុលា ឆ្នាំ១៩៧៨ នៅសមរភូមិអូរយ៉ាដាវ ផ្លូវលេខ១៩ ខេត្តរតនៈគិរី ប្រទេសកម្ពុជា ។ ឯកសារចម្លើយសារភាពរបស់ វ៉ាន់ទ្រឿង បានធ្វើចប់នៅថ្ងៃទី៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ ដោយ វ៉ាន់ទ្រឿង បានរៀបរាប់ឲ្យដឹងពីដំណើរដែលខ្លួនបានចូលឈ្លានពានកម្ពុជាដូចខាងក្រោម ៖

ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៦៤មក ភូមិរបស់ វ៉ាន់ទ្រឿង ស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់យៀកកុងផង និងធីវគីផង តែយៀកកុងក្ដាប់ញឹកញាប់ជាងធីវគី ។ យៀកកុងមិនចេះដឹកនាំប្រជាជនធ្វើអីទេ គឺគិតតែពីផឹកស្រា និងកាប់សម្លាប់ប្រជាជន ។ ពេលទាហានធីវគីចុះមកម្ដងៗ យៀកកុងបានរត់យកតែរស់ខ្លួនឯង ដោយមិនហ៊ានចេញមុខតតាំងជាមួយធីវគីម្ដងណាឡើយ ។

ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៥ បក្សវៀតណាម បានក្ដាប់វៀតណាមខាងត្បូង ។ ក្រោយពេលបានក្ដាប់វៀតណាមខាងត្បូងភ្លាម ក៏លក់ដែកកាំភ្លើងឲ្យសូវៀតភ្លាមដែរ ដោយមានកប៉ាល់ចម្បាំងសូវៀតចតនៅដែកកាំភ្លើងជាច្រើន និងបានដឹកកាំជ្រួច កាំភ្លើងធំរថក្រោះមកជាច្រើន ។ ពូរបស់ វ៉ាន់ទ្រឿង ឈ្មោះ ង្វ៉ី វ៉ាន់តូក ជាអ្នកនេសាទនៅកាំរ៉ាញ់ បាននិយាយថា ប្រជាជននៅកាំរ៉ាញ់ បានជេរបក្សវៀតណាម ថាជាចោរលក់ឯករាជ្យជាតិ លក់ប្រទេសជាតិឲ្យសូវៀត ។ ពេលមុន បារាំងជិះជាន់ ។ បន្ទាប់ពីបារាំងចេញចក្រពត្តិអាមេរិកចូល ប្រជាជនរងទុក្ខឥតល្ហែ ត្រូវចាប់ដាក់គុកច្រវ៉ាក់ និងសម្លាប់ចោល ។ បច្ចុប្បន្ន សូវៀតចូលមកជំនួសចក្រពត្តិអាមេរិក ប្រជាជននឹងត្រូវកាប់សម្លាប់ ។

ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៦ នៅខេត្តផាប៊ិញទាំងមូល ប្រជាជនប្រឆាំងនឹងបក្សវៀតណាមខ្លាំងណាស់ ហើយបានបាចខិត្តបណ្ណពាសពេញ ។ ខិតបណ្ណបានសរសេរថា “បក្សវៀតណាមត្រូវឈប់ទារពន្ធដារ ត្រូវដោះស្រាយជីវភាពឲ្យប្រជាជនភ្លាម ហើយត្រូវឈប់ចាប់យុវជនឲ្យធ្វើជាទាហានឈ្លានពានកម្ពុជាជាបន្ទាន់” ។

ខិត្តបណ្ណនោះបានសរសេរទៀតថា “បដិសេធបក្សវៀតណាម ខ្ញុំកញ្ឆះដាច់ថ្លៃរបស់សូវៀត” ។

អ៊ំម្នាក់នៅព្រៃនគរបាននិយាយថា នៅមាត់ជ្រូក ក្រមួនសឡុងអាន ព្រះត្រពាំង ត្រាយិញ តៃនិញ មានចលនាវ៉ាហាវ ការដាយ កាតូលិក និងចលនាកម្ពុជាក្រោមតស៊ូខ្លាំងក្លាណាស់ ។ ចលនានេះ មានមូលដ្ឋាននៅព្រៃ ហើយបានចាប់អាវុធវាយបក្សវៀតណាមរាល់ថ្ងៃ ។ ចលនាកម្ពុជាក្រោមខ្លាំងជាងគេ ។ ចលនានេះរំដោះបានឃុំជាច្រើននៅអានយ៉ាង ក្រមួនស ព្រះត្រពាំង ពលលាវ និងរោងដំរី ។ ទាហានយួនលែងហ៊ានអើតក្បាលទៅមូលដ្ឋានរំដោះនោះហើយ ។

នៅភាគកណ្ដាលវៀតណាម ប្រជាជនជនជាតិភាគតិចមានបាហា, រ៉ាដែ, កាហោ, ចារ៉ាយ, ញួង, ហាលូ, កាឡៃ បានក្រោកឈរឡើងក្ដាប់អាវុធតស៊ូវាយបក្សវៀតណាមជាបន្តបន្ទាប់ ។ នៅខេត្តដាឡាក់, កន្ទុំ, ផ្លេគូ, ដាឡាត់, ក្វាងឌឹក ចលនាបាយ៉ារ៉ែកកាបានវាយទាហានវៀតណាមបានខ្លាំងក្លា ។ ជនជាតិភាគតិចធ្វើ

បាតុកម្ម កុប្បកម្មដណ្ដើមអាវុធបានជាបន្តបន្ទាប់ ។ សព្វថ្ងៃនេះ ជនជាតិភាគតិចបានក្លាយទៅជាម្ចាស់ព្រៃភ្នំនៅវៀតណាមកណ្ដាលទៅហើយ ។

ខែមករា-ឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៧ ប្រជាជននៅខេត្តចាប់ផ្ដើមធ្វើបាតុកម្មទាមទារបាយស៊ី និងប្រឆាំងបក្សវៀតណាម ហើយបានស្ទាក់វាយកម្មាភិបាលជាប់មិនដាច់ ។ ការតស៊ូកាន់តែរីកធំឡើងៗ ធ្វើឲ្យបក្សវៀតណាមនៅខេត្តធៀធៀន វិលក្បាលគ្រប់ធាតុ ។ ចំណែកប្រធានឃុំមីថឈ្មោះ តូ ហុងឡុង និងឈ្លប២០នាក់បានចេញចាប់យុវជនក្នុងភូមិឲ្យធ្វើជាទាហាន ។ បន្ទាប់មក ប្រជាជនបានធ្វើបាតុកម្ម និងស្រែកថា បក្សវៀតណាមត្រូវឈប់ចាប់ទាហានយកទៅឈ្លានពានកម្ពុជា ត្រូវប្រគល់កូនចៅមកឲ្យប្រជាជនវិញ ។ ក្រុមបាតុករបានដេញកាប់ឈ្លបឃុំ ។ ក្រុមឈ្លបមួយចំនួន និងមេឃុំត្រូវរត់គេចខ្លួន ។ ចំណែកប្រជាជនពេលមកដល់ភូមិវិញ ក៏បាននាំគ្នាមួយចំនួនធំរត់ចូលក្នុងព្រៃ ដើម្បីបន្តធ្វើការតស៊ូតទៅទៀត ។ បន្ទាប់មក នៅភូមិ វ៉ាន់ទ្រឿង រស់នៅកើតមានការអត់ឃ្លាន ប្រជាជនស៊ីតែដំឡូង ត្រកួនស្ងោ លុងស្ងោ និងស្លឹកឈើព្រៃ ស្លាប់ជាបន្តបន្ទាប់ ។ ប្រជាជនខ្លះបានក្លាយទៅជាចោរលួចចោរប្លន់ ខ្លះបានក្លាយទៅជាអ្នកសុំទាន រកតែកន្ទបវិណ្ឌស៊ើរមិនបាន ។ ប្រជាជនបានជេរបក្សវៀតណាមថា បក្សវៀតណាមស្អីគេនោះ វាគ្មានសមត្ថភាពដោះស្រាយជីវភាពប្រជាជនទេ ។ បក្សវៀតណាមកំពុងតែឱនក្បាលលក់ឯករាជ្យជាតិ លក់ប្រទេសជាតិឲ្យសូវៀត ។ មួយថ្ងៃៗគិតតែពីចាប់យុវជនដែលមានអាយុចាប់ពី១៥ឆ្នាំឡើងទៅ បង្ខំឲ្យធ្វើជាទាហានឈ្លានពានកម្ពុជា ។

ថ្ងៃទី២៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨ តូ ហុងឡុង បានកោះហៅឪពុកម្ដាយរបស់ វ៉ាន់ទ្រឿង ឲ្យទៅជួបនៅសាលាឃុំ ។ តូ ហុងឡុង បានគំរាមកំហែងឲ្យអ្នកទាំងពីរប្រគល់ វ៉ាន់ទ្រឿង ទៅឲ្យរដ្ឋ បើមិនដូច្នេះទេ នឹងត្រូវចាប់ដាក់គុកអស់មួយពូជ ។ ឪពុកម្ដាយ វ៉ាន់ទ្រឿង បានតបវិញថា «យើងមិនឲ្យកូនយើងទៅធ្វើទាហានឈ្លានពានគេទេ ។ ឈ្លានពានគឺចាញ់គេ វាស្អុយឈ្មោះ វាអាសោចកេរ្តិ៍ណាស់ ។ តើពួកឯងធ្វើអីយើង ។ យើងមិនឲ្យកូនយើងទៅពួកឯងដាច់ខាត» ។ ពេលនោះ តូ ហុងឡុង បានឲ្យឈ្លបទៅចាប់ វ៉ាន់ទ្រឿង ទៅសាលាឃុំ ហើយបានយកឪពុកម្ដាយ វ៉ាន់ទ្រឿង ទៅដាក់គុកនៅកន្លែងមួយ ហើយបានយក វ៉ាន់ទ្រឿង ទៅដាក់នៅកន្លែងមួយផ្សេងទៀតជាមួយនឹងយុវជនចំនួន២០នាក់ ។ បន្ទាប់មក បានបញ្ជូន វ៉ាន់ទ្រឿង និងយុវជនទាំងអស់ទៅស្រុកភូមីរួចហើយទៅស្រុកភូថាញ់ទៀត ។

ថ្ងៃទី១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៧៨ ហុងឡុង បានបញ្ជូនយុវជនទាំងអស់ទៅសាលាបច្ចេកទេសយោធាឌីកឡិប ។ វ៉ាន់ទ្រឿង នៅក្នុងអនុសេនាតូចលេខ១ អនុសេនាធំលេខ៤ ។ សាលានេះនៅក្រោមបញ្ជារបស់វរសេនាធំលេខ២៩ ហើយវរសេនាធំលេខ២៩ បានចូលឈ្លានពានកម្ពុជាចំនួនបីលើករួចមកហើយ ។ ការចូលឈ្លានពានក្នុងមួយលើកៗ ទាហានត្រូវគ្រាប់ផ្លាប់ពី៤០០-៥០០នាក់ ។ នៅវរសេនាធំនេះ មានកម្មាភិបាលមួយចំនួនជាអ្នកល្មោភសង្គ្រាម ហើយក៏មានមួយចំនួនទៀតស្អប់សង្គ្រាមឈ្លានពានរបស់បក្សវៀតណាមដែរ ដោយខ្លះរត់ទៅផ្ទះ អ្នកខ្លះបាញ់ដៃជើងខ្លួនឯងឲ្យរបួស ដើម្បីគេចឲ្យផុតពីការចូលមកឈ្លានពានកម្ពុជា ។

នៅសាលាឌីកឡិបនេះ កម្មាភិបាលដែលជាគ្រូបង្ហាត់ខ្លះបានបង្ហើបឲ្យដឹងថា នៅលើឆាកអន្តរជាតិ នយោបាយឈ្លានពានកម្ពុជារបស់បក្សវៀតណាម ត្រូវបរាជ័យយ៉ាងអាម៉ាស់ណាស់ ។ ឯក្នុងប្រទេសបរាជ័យខាងយោធាក៏កាន់តែធ្ងន់ធ្ងរខ្លាំងណាស់ទៀត ។ នៅរដូវប្រាំងឆ្នាំ១៩៧៨-១៩៧៩នេះ បក្សវៀតណាមមានផែនការវាយកម្ពុជាដោយទ្រង់ទ្រាយធំ ។ យើងនឹងប្រើអ៊ីៗទាំងអស់ដែលយើងមាន ដូចជាគ្រាប់ដែលមានផ្សែងពុល ដែលអាចធ្វើឲ្យយើងយកជ័យជម្នះលើកម្ពុជាបាន ។ ព្រោះដូច្នេះ វ៉ាន់ទ្រឿង និងកូនទាហានបានចោទសួរគ្នាថា តើបានទាហានមកពីណា? បើសព្វថ្ងៃនេះ យុវជនវៀតណាមរត់ចូលព្រៃ ហើយប្រដាប់ដោយអាវុធវាយបក្សវៀតណាមយ៉ាងខ្លាំងក្លា ។ តើបានប្រាក់ខែពីណាមកឲ្យទាហាន បើសូវៀតវាជំពាក់គេសិបពាន់លានដុល្លារ ហើយអត់បាយដូចតែវៀតណាមដែរនោះ ។ តើយើងមានរោងចក្រធ្វើកាំភ្លើង យន្តហោះ រថក្រោះ កប៉ាល់ចម្បាំងទេ? តើសូវៀតវាអាចជួយយើងបានច្រើនតទៅមុខទៀតបានទេ? សូវៀតពិតជារត់ចោលបក្សវៀតណាម ដូចចក្រពត្តិអាមេរិករត់ចោលពួកអាធីវគីដែរ ។ តើវៀតណាមមានដូចចក្រពត្តិអាមេរិកហើយឬនៅ ។ ចម្លើយតែមួយម៉ាត់ គឺមានតែមួយភាគរយមិនបានផង ។ កូនទាហានទាំងអស់បានកំណត់ច្បាស់ថា បើបក្សវៀតណាមហ៊ានលនៅរដូវប្រាំង

នេះ វាមុខជាខ្មោច វាមុខតែខ្មុចខ្មី វាមុខតែអត់ដីនៅ ព្រោះប្រជាជនគ្រប់ជនជាតិនៅវៀតណាម បានក្រោកឡើងតស៊ូនឹងបក្សវៀតណាមគ្រប់ទិសទី ដូចជាចលនាបាយ៉ារ៉ាកា ចលនាសាសនា ខ្មែរកម្ពុជាក្រោម សកម្មភាពបក្សសង្គ្រោះជាតិរបស់ ង្វៀង ភាវគី ជាដើម ។ នៅស្រុកឌឹកឡិបនេះ កងទ័ពជនជាតិភាគតិច វាយប្រហារទៅលើទាហានវៀតណាមជាប់មិនដាច់ ។ ប្រធានឃុំ ប្រធានស្រុក កម្មាភិបាលរដ្ឋអំណាច និងយោធាម្នាក់ៗ សុទ្ធតែភ្នែកប្រាក់កាក់ ។ ពួកវាភ័យខ្លាចណាស់ ទៅណាមកណាមានសុទ្ធតែកងការពារពីមុខពីក្រោយ ។ កាល វ៉ាន់ទ្រឿងហាត់នៅឌឹកឡិប វរសេនាធំលេខ២៩ បានចេញទៅកម្ចាត់កងទ័ពជនជាតិដែលបានក្តាប់កំណាត់ផ្លូវឌឹកឡិប បានមេធ្លូត ជាញឹកញាប់ ។ ក្នុងពេលរាតត្បាតម្តងៗ ទាហានវរសេនាធំនេះត្រូវគ្រាប់ងាប់យ៉ាងតិចណាស់ក៏២០-៣០នាក់ដែរ ។

ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៨៨ វរសេនីយផ្កាយមួយ ហួប បញ្ជាការវរសេនាធំលេខ២៩ បាននិយាយថា ទឹកដីបក្សវៀតណាមធំណាស់ គឺឥណ្ឌូចិន និងអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ។ ជាជំហានដំបូង បក្សវៀតណាមត្រូវវាយយកកម្ពុជាឲ្យបានសិន ព្រោះកម្ពុជាសម្បូរស្រូវអង្ករ និងសម្បត្តិធម្មជាតិ ។ កម្ពុជាជាគន្លឹះសម្រាប់ឈ្លានពានប្រទេសដទៃទៀតនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ។ ប្រសិនយកកម្ពុជាបានហើយ ប្រទេសអាស៊ីអាគ្នេយ៍ឯទៀត នឹងធ្លាក់ក្នុងដៃវៀតណាមយ៉ាងស្រួល ។ នៅរដូវប្រាំងឆ្នាំ១៩៧៨-១៩៧៩នេះ ក្នុងការវាយលុកយកកម្ពុជា បក្សវៀតណាមនឹងប្រើយន្តហោះ រថក្រោះ កប៉ាល់ចម្បាំង កាំភ្លើងធំ គ្រាប់រំសេវ ព្រមទាំងគ្រាប់ផ្សែងពុលផង ។ ជាមួយគ្នានេះ កម្មាភិបាលសូវៀតជាច្រើនដែលនៅក្នុងកងទ័ពវៀតណាម នឹងចូលបញ្ជាយន្តហោះ រថក្រោះ កប៉ាល់ចម្បាំង កាំភ្លើងធំ និងកងថ្មើរជើងផ្ទាល់នៅសមរភូមិកម្ពុជា ។ សព្វថ្ងៃនេះ យោធភូមិភាគទី៥ មានសូវៀត១០០នាក់ជាស្រេចទៅហើយ នៅដាណាំ ។

ថ្ងៃទី៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨ អនុសេនាធំរបស់ វ៉ាន់ទ្រឿង បានទទួលកូនទាហានថ្មីទៀតចំនួន១០នាក់ដែលទើបតែចាប់បានមកពីខេត្តផាប៊ិញ ។ កូនទាហានថ្មីបាននិយាយថា ភូមិស្រុកខេត្តផាប៊ិញ និងខេត្តដទៃទៀត ត្រូវទឹកឡើងលិចអស់ហើយ ទ្រព្យសម្បត្តិត្រូវវិនាសហិនហោចអស់គ្មានសល់ ។ ប្រជាជនអត់បាយ និងលង់ទឹកស្លាប់អស់រាប់រយរាប់ពាន់នាក់ ហើយថែមទាំងទាហានវៀតណាមបានលួចឆក់ប្លន់ពីមុខពីក្រោយគ្មានសល់អ្វីទេ ។ ឥឡូវបក្សវៀតណាមកំពុងតែចាត់តាំង ផាម វ៉ាន់ដុង ឲ្យដើរសុំទានសកលលោក ដោយលើកពាក្យស្លោកថា ប្រជាជនវៀតណាមរងគ្រោះដោយទឹកជំនន់ខ្លាំងណាស់ ។ លុះដល់បានជំនួយបន្តិចបន្តួចមក ពួកនេះបានយកជំនួយទាំងនេះដាក់ទុកនៅក្នុងឃ្លាំងយោធាសម្រាប់ធ្វើជាស្បៀងឈ្លានពានកម្ពុជាអស់ ។ ជាមួយនេះ បក្សវៀតណាម បានទៅបោកប្រាស់យកកូនប្រជាជនមកធ្វើទាហានឈ្លានពានកម្ពុជាទៀត ដោយបានសន្យាថា នឹងផ្តល់ជំនួយដល់ឪពុកម្តាយ តែតាមការពិតពួកនេះមិនបានផ្តល់ឲ្យអ្វីសោះ ។

ថ្ងៃ១០ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៨ វ៉ាន់ទ្រឿង បានចេញពីសាលាហើយបានទៅក្នុងអនុសេនាធំជាងលេខ១៥ វរសេនាធំលេខ២៩ ។ វរសេនាធំលេខ២៩ បានទៅបោះទ័ពនៅភ្នំម៉ាងយ៉ាង ផ្លេគូ ។ កូនទាហាននាំគ្នារត់គ្មានលោះថ្ងៃណាទេ ។ ខ្លះរត់ទៅផ្ទះ ខ្លះរត់ចូលព្រៃរួមតស៊ូប្រឆាំងនឹងបក្សវៀតណាមជាមួយឪពុកម្តាយរបស់ខ្លួន ។ នៅភ្នំម៉ាងយ៉ាង វរសេនីយផ្កាយមួយ ហួប ស្រវឹងស្រាគ្មានដាច់ ហើយបានរករឿងជាមួយកូនទាហាន វាយដំកូនទាហានស្ទើររាល់ថ្ងៃ ។ លុះដល់ថ្ងៃទី១៥ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨ ហួប បានបញ្ជាឲ្យវរសេនាធំលេខ២៩ ចូលវាយលុកកម្ពុជានៅអូរយ៉ាដាវ ខេត្តរតនៈគិរី មុនគេគឺវាយតាមផ្លូវជាតិលេខ១៩ ។ ដល់ថ្ងៃទី១៩ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៨ វរសេនាធំលេខ២៩ បានវាយចូលដល់អូរយ៉ាដាវ ។ គ្រាន់តែអើតក្បាលមកភ្លាម ក៏ត្រូវកងទ័ពកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យព័ទ្ធវាយកម្ទេចទាំងស្រុងតែម្តង ។ **ឆេង ខ៉េង**

អានទស្សនាវដ្តីតាមគេហទំព័រ

ទស្សនាវដ្តីស្វែងរកការពិតត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយតាមគេហទំព័ររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ។ អ្នកអានអាចរកបានតាមៈ *http://d.dccam.org/Projects/Magazines/Magazine_Searching.htm* និង *truthcambodia.com* ។ ព័ត៌មានបន្ថែម សូមទាក់ទង សោម ប៊ុនថន ទូរស័ព្ទលេខ ០១២ ៩៩៦ ៧៥០ ឬ ០២៣ ២១១ ៨៧៥ ។ ***សូមអរគុណ!***

វេទិកាថ្នាក់រៀនស្តីពីសារសំខាន់នៃការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ នៅវិទ្យាល័យឥន្ទ្រទេវី

ប្រទេសកម្ពុជាឆ្លងកាត់សង្គ្រាមច្រើនឆ្នាំ ជាពិសេសរបបខ្មែរក្រហម ដែលប្រព្រឹត្តអំពើអមនុស្សធម៌ បង្ខំប្រជាជនឲ្យធ្វើការដូចសត្វធាតុ ផ្តល់របបឲ្យមិនគ្រប់គ្រាន់ ពេលឈឺគ្មានថ្នាំសង្កូវព្យាបាល និងបានសម្លាប់ប្រជាជនស្លូតត្រង់អស់ជាងពីរលាននាក់ ។ នេះគឺជារបត់ប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏ជូរចត់មួយដែលប្រជាជនកម្ពុជាបានឆ្លងកាត់ពីឆ្នាំ១៩៧៥ - ១៩៧៩ និងបានបន្សល់ទុកនូវស្លាកស្នាមរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ។ ដើម្បីបញ្ចៀសរឿងរ៉ាវដែលបានកើតឡើងទាំងនេះ ទើបនៅព្រឹកថ្ងៃទី៦ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៨ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាសហការជាមួយក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា បានរៀបចំវេទិកាថ្នាក់រៀនថ្មីមួយទៀតនៅវិទ្យាល័យឥន្ទ្រទេវី ស្តីពីសារសំខាន់នៃការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដោយមានសិស្សានុសិស្សចំនួន២០០នាក់ បានចូលរួម ។ ការរៀបចំបង្កើតឲ្យមានវេទិកាថ្នាក់រៀននេះឡើង គឺមានគោលបំណងសំខាន់ ដើម្បីបង្កើនចំណេះដឹងប្រវត្តិសាស្ត្រ ការជួយជំរុញឲ្យមានការចងចាំ ការការពារកុំឲ្យអំពើប្រល័យពូជសាសន៍កើតឡើងម្តងទៀត និងបណ្តុះឲ្យមានការគិតត្រិះរិះពិចារណាទៅលើប្រវត្តិសាស្ត្រដល់ក្មេងៗជំនាន់ក្រោយ ដែលជាទំពាំងស្នងឫស្សី ដែលបានធ្វើបទបង្ហាញដោយលោក ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី នាយកនៃកម្មវិធីការអប់រំអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជា ។

ដើមឡើយ វិទ្យាល័យឥន្ទ្រទេវីត្រូវបានកសាងឡើងនៅឆ្នាំ១៩៦៣ នៅក្នុងសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយមដែលដឹកនាំដោយសម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ ហើយបានសម្ពោធបើកឲ្យសិស្សចូល

លោក ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី ប្រធានគម្រោងអប់រំពីពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជា ធ្វើបទបង្ហាញស្តីពីសារសំខាន់នៃការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យពីឆ្នាំ១៩៧៥ - ៧៩ ដល់សិស្សានុសិស្សនៅវិទ្យាល័យឥន្ទ្រទេវី ។

រៀនជាផ្លូវការដោយមានវត្តមានដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់ព្រះករុណាព្រះបាទសម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ ផ្ទាល់ព្រះអង្គ ។ បន្ទាប់ពីមានព្រឹត្តិការណ៍រដ្ឋប្រហារឆ្នាំ១៩៧០ វិទ្យាល័យឥន្ទ្រទេវី ត្រូវបានប្តូរឈ្មោះទៅជាវិទ្យាល័យទួលគោកវិញ ។ បន្ទាប់ពីខ្មែរក្រហមឡើងកាន់កាប់អំណាចនៅឆ្នាំ១៩៧៥ ប្រជាជននៅទីក្រុងភ្នំពេញទាំងអស់ ត្រូវបានខ្មែរក្រហមជម្លៀសឲ្យចេញពីផ្ទះសម្បែងដោយបង្ខំទៅធ្វើស្រែចម្ការដូចប្រជាជននៅតំបន់ផ្សេងៗទៀតដែរ ។ ចំណែកវិទ្យាល័យនេះ ត្រូវបានខ្មែរក្រហមយកធ្វើជាឃ្លាំងសម្រាប់ផ្ទុកអាវុធយុទ្ធភណ្ឌគ្រប់ប្រភេទ ។ លុះដល់ក្រោយពេលខ្មែរក្រហមដួលរលំទៅ វិទ្យាល័យនេះ ត្រូវបានយកធ្វើជាសាលាបច្ចេកទេសហិរញ្ញវត្ថុយោធា នៃរបបសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៨៩ ទើបប្រគល់ឲ្យមកក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡាវិញ ។ បន្ទាប់មក ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ក៏បានប្តូរឈ្មោះវិទ្យាល័យនេះ មកជាវិទ្យាល័យឥន្ទ្រទេវីវិញ ដោយបច្ចុប្បន្ន វិទ្យាល័យឥន្ទ្រទេវីមានសិស្សានុសិស្សកំពុងរៀន ប្រមាណជាង២៨០០នាក់ រីឯគ្រូបង្រៀនមានចំនួន១៣៩នាក់ ដែលក្នុងនោះមានអ្នកគ្រូចំនួន៩៩នាក់ ។ វិទ្យាល័យឥន្ទ្រទេវី មានទីតាំងស្ថិតនៅចន្លោះផ្លូវលេខ៣១៧ និងផ្លូវលេខ៥៩២ ក្នុង សង្កាត់បឹងកក២ ខណ្ឌទួលគោក រាជធានីភ្នំពេញ នៅលើផ្ទៃដីសរុប ចំនួន២.៤៣០៣ម៉ែត្រក្រឡា ។ មុននឹងមានវេទិកាថ្នាក់រៀនស្តីពីសារសំខាន់នៃការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានសហការជាមួយក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា បានដាក់តាំងពាក្យស្លោកនៅវិទ្យាល័យឥន្ទ្រទេវី តាំងពីឆ្នាំ២០១០ ដែលនិយាយពីរបបខ្មែរក្រហម ។

បន្ទាប់ពីចប់វេទិកាថ្នាក់រៀន លោកគ្រូ នាក់ សុទ្ធា នាយកវិទ្យាល័យឥន្ទ្រទេវី បានបង្ហាញនូវចំណាប់អារម្មណ៍ថា ពាក្យស្លោកដែលសរសេរនៅលើហោជាងនៃអគារសិក្សាដែលនិយាយពីរបបខ្មែរក្រហម គឺនិយាយពីការផ្សះផ្សា អប់រំកូនចៅឲ្យចេះអត់ទិន និងអធ្យាស្រ័យគ្នា ។ ពីមុនលោកគ្រូគិតថា មានសិស្សតិចតួចណាស់ដែលអានហើយបានយល់ពីអត្ថន័យ ព្រោះពាក្យស្លោកមានន័យជ្រៅ ។ ដូច្នេះ ដើម្បីឲ្យសិស្សងាយយល់ចំពោះអត្ថន័យរបស់ពាក្យស្លោកនេះ ទាល់តែយើងធ្វើជាវេទិកាថ្នាក់រៀនដូចថ្ងៃនេះ ។

សិស្សវិទ្យាល័យឥន្ទ្រទេវី ឡើងសរសេររឿងរ៉ាវពីរបបខ្មែរក្រហមដែលខ្លួនបានដឹង បង្ហាញទៅដល់មិត្តភក្តិដែលបានចូលរួមនៅក្នុងវេទិកាថ្នាក់រៀនស្តីពីសារសំខាន់នៃការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ពីឆ្នាំ១៩៧៥-៧៩ ។

វេទិកានេះមានសារសំខាន់ខ្លាំងណាស់ដែលអាចពន្យល់ពាក្យស្លោកទាំងអស់នេះឲ្យសិស្សអាចយល់បាន តាមរយៈការធ្វើបទបង្ហាញនៅក្នុងវេទិកាថ្នាក់រៀន ។ លោកគ្រូបានបន្តថា ក្មេងឥឡូវកើតមិនទាន់របបខ្មែរក្រហមទេ ហើយក្មេងភាគច្រើនមិនសូវជឿថាមានរបបខ្មែរក្រហមដែលមានការកាប់សម្លាប់មនុស្សទេ លុះដល់ក្រុមការងាររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាមកធ្វើបទបង្ហាញ មានបង្ហាញជារូបថត និងឯកសារ ទើបជំរុញឲ្យក្មេងមានជំនឿកាន់តែខ្លាំងឡើងថាពិតជាមានរបបខ្មែរក្រហមមែន ហើយក្មេងនឹងមានជំនឿកាន់តែខ្លាំងឡើងៗពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ លោកគ្រូបានបន្តទៀតថា នៅពេលប្រឡង ប្រសិនបើមានចេញជាវិញ្ញាសាទាក់ទងរបបខ្មែរក្រហម នោះរឹតតែធ្វើឲ្យសិស្សមានការចាប់អារម្មណ៍កាន់តែខ្លាំងឡើងថែមទៀត ។

អ្នកគ្រូឈ្មោះ ស៊ិន សុដានី ជាគ្រូបង្រៀនផ្នែកប្រវត្តិវិទ្យា បានឲ្យដឹងថា ការបង្រៀនមុខវិជ្ជាប្រវត្តិវិទ្យា ពីមុនសាលាបានឲ្យពេលពីរម៉ោងក្នុងមួយសប្តាហ៍ ប៉ុន្តែដល់ពេលបច្ចុប្បន្នសាលាឲ្យតែមួយម៉ោងក្នុងមួយសប្តាហ៍ ហេតុនេះអ្នកគ្រូមិនមានពេលគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការធ្វើបទបង្ហាញ ក៏ដូចជាពិភាក្សាពីរឿងរ៉ាវនៅក្នុងមេរៀនឲ្យបានស៊ីជម្រៅនៅក្នុងថ្នាក់ ។ អ្នកគ្រូបានបន្តថា សិស្សនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ មានការយល់ដឹងពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យច្រើនជាងមុន ព្រោះកាលពីបង្រៀនដំបូង ពេលដែលអ្នកគ្រូបង្រៀនសិស្សអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ សិស្សហាក់បីដូចជាស្រពិចស្រពិល ហើយបានគិតថា ការបង្រៀននេះមានលក្ខណៈភូតកុហក ។ បច្ចុប្បន្ន ពេលអ្នកគ្រូបង្រៀន គឺមានសិស្សចូលរៀនពេញៗថ្នាក់ ។ អ្នកគ្រូបានបន្តថា នៅក្នុងថ្នាក់រៀនអ្នកគ្រូតែងមានជាសំណួរសួរទៅកាន់សិស្សជានិច្ច ហេតុនេះហើយបានជាសិស្សមានការចាប់អារម្មណ៍ក្នុងការសិក្សាពីប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ចំពោះវិធីសាស្ត្រក្នុងការបង្រៀនសិស្ស អ្នកគ្រូបានប្រាប់ឲ្យដឹងទៀតថា អ្នកគ្រូមានឯកសារជាមេរៀនដែលអ្នកគ្រូបានសង្ខេបចេញពីសៀវភៅប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងរូបថត ដើម្បីបង្ហាញទៅកាន់សិស្ស រួមផ្សំនឹងមានការចាក់ផ្សាយពីគ្រប់ស្ថានីយ៍ទូរទស្សន៍ក្នុងស្រុកពីរបបនេះ ទើបសិស្សមានការជឿជាក់ថា ពិតជាមានរបបប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជាពិនមែន ។

ឈឹម សុវណ្ណ ជាសិស្សរៀននៅថ្នាក់ទី១២D១ បានឲ្យដឹងថា ខ្លួនធ្លាប់បានដឹងឮពីរឿងរ៉ាវដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម តែមិនច្បាស់លាស់ទេ ហើយការដឹងឮនេះ គឺបានដឹង-តាមរយៈឪពុកម្តាយនិយាយប្រាប់ និងដឹងតាមរយៈបណ្តាញសង្គមហ្វេសប៊ុក ។ របបខ្មែរក្រហមជារបបមួយដែលប្រល័យពូជសាសន៍ជាតិឯង គ្មានការយោគយល់ និងប្រើអំណាចផ្តាច់ការ ។ សុវណ្ណ យល់ឃើញថា ការបង្កើតឲ្យមានជាវេទិកាបែបនេះ គឺមានសារសំខាន់ណាស់ ប៉ុន្តែ គួរមានពេលវេលាឲ្យបានវែងជាងនេះរឹតតែប្រសើរ ។ ក្រោយពេលសុវណ្ណ បានចូលរួមសិក្សាក្នុងវេទិកានេះ ប្អូនមានការយល់ដឹងពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមបានច្រើនជាងមុន ជាពិសេសគោលការចំនួនប្រាំបីចំណុចរបស់ខ្មែរក្រហម ដូចជាការលុបបំបាត់ផ្សារ ការលុបបំបាត់រូបិយបណ្ណ ការជម្លៀសប្រជាជនដោយបង្ខំ ការផ្សឹកព្រះសង្ឃ ការសម្លាប់មន្ត្រីរាជការក្នុងរបប លន់ នល់ ការបង្កើតសហករណ៍ថ្នាក់ខ្ពស់ ការបណ្តេញជនជាតិវៀតណាមចេញពីប្រទេស និងការបញ្ជូនកងទ័ពទៅព្រំដែន ។ សុវណ្ណ បានបន្តថា គាត់ចង់ឲ្យមានជាវេទិការបែបនេះទៀត និងមានពេលវេលាច្រើនជាងនេះ ដើម្បីឲ្យគាត់ និងសិស្សានុសិស្សផ្សេងទៀត បានទទួលការយល់ដឹងពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមឲ្យបានកាន់តែច្រើន ។

ប៉េង រ៉ូហ្សា ជាសិស្សរៀននៅថ្នាក់ទី១២ D១ បានប្រាប់ឲ្យដឹងថា គាត់បានដឹងពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមតាមរយៈឪពុកម្តាយ និងជីដូនជីតានិយាយប្រាប់ ។ រ៉ូហ្សា បានបន្តថា របបខ្មែរក្រហមជារបបមួយដែលប្រល័យពូជសាសន៍ ផ្តាច់ការ ហើយគ្មានការយោគយល់ដល់អ្នកណាឡើយ ។ ដើម្បីការពារកុំឲ្យរបបប្រល័យពូជសាសន៍ខ្មែរក្រហមនេះ វិលត្រឡប់មកវិញ ទាល់តែប្រជាជនត្រូវរួមសាមគ្គីគ្នាជាធ្លុងមួយ មិនត្រូវប្រើអំពើហិង្សា គឺត្រូវយកចំណេះដឹងដែលយើងបានរៀនសូត្រមកពិភាក្សាគ្នា ។ រ៉ូហ្សា បានបន្ថែមថា ចំពោះវេទិកាថ្នាក់រៀនដែលបានរៀបចំនៅព្រឹកនេះ ពិតជាធ្វើឲ្យគាត់ទទួលការយល់ដឹងពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមច្រើនជាងកាលពីពេលដែលគាត់មិនទាន់បានចូលរួមក្នុងវេទិកាថ្នាក់រៀននេះ ។ **ឆេង ខ៉េង**

វគ្គបណ្តុះបណ្តាលស្តីពី ការចងក្រង ស្រាវជ្រាវ ប្រវត្តិសាស្ត្រភូមិ សម្រាប់គ្រូបង្រៀនមុខវិជ្ជាប្រវត្តិវិទ្យា និងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរនៅវិចិត្រសាលសិល្បៈ សហសម័យវិទ្យាស្ថានស្ទឹកវីក

នាព្រឹកថ្ងៃទី២១ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៨ គម្រោងអប់រំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍របស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សហការជាមួយក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា បានរៀបចំវគ្គបណ្តុះបណ្តាលស្តីពី "ការចងក្រង ស្រាវជ្រាវ ប្រវត្តិសាស្ត្រភូមិ" សម្រាប់គ្រូបង្រៀនមុខវិជ្ជាប្រវត្តិវិទ្យា និងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ នឹងប្រព្រឹត្តទៅរយៈពេល បីថ្ងៃ ចាប់ពីថ្ងៃទី២១-២៣ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៨ នៅវិចិត្រសាលសិល្បៈសហសម័យវិទ្យាស្ថានស្ទឹកវីត ដែលមានទីតាំងស្ថិតនៅក្នុងវិទ្យាស្ថានជាតិអប់រំ ។ នៅក្នុងកម្មវិធីនេះដែរ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា បានអញ្ជើញលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូដែលបង្រៀនមុខវិជ្ជាប្រវត្តិវិទ្យា និងអក្សរសាស្ត្រខ្មែរមកពីខេត្តកណ្តាល ខេត្តតាកែវ ខេត្តបាត់ដំបង ខេត្តកំពង់ចាម ខេត្តត្បូងឃ្មុំ ខេត្តស្វាយរៀង និងខេត្តកំពង់ឆ្នាំងចំនួនម្ភៃនាក់ រួមជាមួយបុគ្គលិកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាប្រមាណជាងសាមសិបនាក់ចូលរួម ។

ការបង្កើតឲ្យមានវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះឡើង ក្នុងគោលបំណង៖

១) បង្កើតជាគណៈកម្មការស្វែងរកការពិត និងកាផ្សះផ្សា

លោក ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី ប្រធានគម្រោងអប់រំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជា បានឡើងបង្ហាញពីវិធីសាស្ត្រសរសេរ និងប្រមូលព័ត៌មានដើម្បីសរសេរប្រវត្តិសាស្ត្រភូមិទៅដល់លោកគ្រូអ្នកគ្រូ និងសិក្ខាកាមដែលមកចូលរួម ។

មួយនៅកម្ពុជា

២) បង្ហាញពីយន្តការយុត្តិធម៌អន្តរកាលផ្សេងៗទៀត

៣) បង្កើតការចងចាំចេញពីមូលដ្ឋាន

៤) បណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀនថ្នាក់មូលដ្ឋានឲ្យក្លាយជា "អ្នកប្រវត្តិសាស្ត្រភូមិតាមរយៈការបណ្តុះបណ្តាល" និងបន្តចូលរួមក្នុងការអប់រំ ដោយផ្តល់ឱកាសឲ្យគ្រូបង្រៀនទាំងអស់សរសេរប្រវត្តិសាស្ត្រចេញពីសហគមន៍របស់ខ្លួន និង

៥) ពង្រឹងសមត្ថភាពគ្រូបង្រៀនតាមមូលដ្ឋានឲ្យក្លាយទៅជាគ្រូដែលចេះជំនាញស្រាវជ្រាវ ដែលនឹងអាចមានលទ្ធភាពក្នុងការផ្ទេរចំណេះដឹងនេះទៅកាន់សិស្សរបស់ខ្លួនបន្តទៀត ។

មនុស្សម្នាក់ មានប្រវត្តិសាស្ត្រមួយ ហើយប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ នៅមិនទាន់បានកត់ត្រាគ្រប់ជ្រុងជ្រោយនៅឡើយទេ ។ តើមានរឿងរ៉ាវអ្វីខ្លះកើតឡើងនៅក្នុងមូលដ្ឋាន? ហើយមានមនុស្សប៉ុន្មាននាក់បានដឹងពីរឿងរ៉ាវទាំងនោះ? នេះគឺជាមូលហេតុចម្បងដែលវគ្គបណ្តុះបណ្តាលត្រូវស្វែងយល់ និងចងចាំពីប្រវត្តិរឿងរ៉ាវពីអតីតកាល ព្រមទាំងចែករំលែកដល់ក្មេងៗជំនាន់ក្រោយបន្តទៀតក្នុងន័យថែរក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រខ្លួនឯង ។ លោក ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី នាយកកម្មវិធីអប់រំពីអំពើប្រល័យពូជសាសន៍នៅកម្ពុជា និងជាអ្នកដឹកនាំវគ្គបណ្តុះបណ្តាល បានធ្វើបទបង្ហាញពីសារសំខាន់ក្នុងការស្រាវជ្រាវប្រវត្តិសាស្ត្រនៅក្នុងសហគមន៍ថា ការសរសេរប្រវត្តិសាស្ត្រភូមិ គឺជាគម្រោងដែលនឹងត្រូវអនុវត្តក្នុងរយៈពេលប្រាំឆ្នាំ គិតចាប់ពីឆ្នាំ២០១៨ តទៅនៅក្នុងខេត្តក្រុងទូទាំងប្រទេស ។ គ្រូបង្រៀនដែលត្រូវទទួលបន្ទុកសរសេរប្រវត្តិភូមិ ត្រូវជ្រើសរើសចេញពីបញ្ជីឈ្មោះគ្រូបង្គោលថ្នាក់ខេត្តដែលធ្លាប់បានទទួលការបណ្តុះបណ្តាលពីមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា សហការជាមួយក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ដោយផ្អែកលើចំណាប់ចំណូលចិត្ត និងការស្ម័គ្រចិត្តរបស់លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូ ក្នុងការសរសេរប្រវត្តិសាស្ត្រខ្លួនឯង ។ ចំពោះលទ្ធផលដែលបានមកពីការសរសេរទាំងនេះ នឹងត្រូវធ្វើការបោះពុម្ព រួចប្រគល់ទៅឲ្យលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូវិញ ដើម្បីធ្វើជាសម្ភារឧបទេសប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួន និងបង្រៀនសិស្សានុសិស្សឲ្យស្វែងយល់ពីសាច់រឿងពីអតីតកាលក្នុងភូមិកំណើតរបស់ខ្លួន ។

លោក ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី បានបន្តថា បន្ទាប់ពីមានការជ្រើសរើសគ្រូបង្រៀនឲ្យចូលរួមក្នុងដំណើរការនៃការសរសេរប្រវត្តិភូមិមក វគ្គបណ្តុះបណ្តាលរយៈពេលខ្លីមួយ នឹងត្រូវរៀបចំធ្វើឡើងសម្រាប់គ្រូទាំងអស់ ដើម្បីផ្តល់ចំណេះដឹង និងជំនាញពីវិធីសាស្ត្រក្នុងការធ្វើការស្រាវជ្រាវ ។ កិច្ចការនេះ គឺជាបន្ទុករបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលគ្រូបង្រៀនឲ្យមានជំនាញស្រាវជ្រាវដូចជា វិធីសាស្ត្រស្រាវជ្រាវ បង្កើតកម្រងសំណួរស្រាវជ្រាវ វិធីសាស្ត្រធ្វើបទសម្ភាស ដំណើរការនៃការសរសេរ និងចំណេះដឹងផ្សេងៗទៀត ដែលនឹងអាចនាំលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូទៅកាន់គោលដៅ និងទទួលបានលទ្ធផលល្អ ។ ចំពោះកិច្ចការទាំងនេះ នឹងមិនអនុញ្ញាតិឲ្យធ្វើកិច្ចការស្រាវជ្រាវ ឬធ្វើបទសម្ភាសនៅក្នុងម៉ោងបង្រៀនសិស្សនៅក្នុងសាលាចំណេះទូទៅឡើយ ។ ប៉ុន្តែគ្រូត្រូវបានលើកទឹកចិត្តឲ្យធ្វើការងារនេះ នៅក្នុងពេលវិស្សមកាលរយៈពេលខ្លី (នៅខែមេសា) និងវិស្សមកាលរយៈពេលវែង (ចាប់ពីខែសីហាដល់ខែតុលា) នៃឆ្នាំសិក្សានីមួយៗ ។ គ្រូបង្រៀនដែលជាអ្នកស្រាវជ្រាវ ត្រូវកំណត់ម៉ោងពេលសម្រាប់ធ្វើការស្រាវជ្រាវ និងការសរសេរសំណេររបស់ខ្លួនឲ្យបានច្បាស់លាស់ ដោយយោងតាមរយៈពេលនៃវិស្សមកាលនីមួយៗ ។

បន្ទាប់ពីការធ្វើបទបង្ហាញរបស់លោក ផេង ពង្សរ៉ាស៊ី មក លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូ បានសួរសំណួរទាក់ទងទៅនឹងប្រធានបទដែលគាត់ត្រូវចុះធ្វើការស្រាវជ្រាវនៅតាមភូមិរៀងៗខ្លួន ។ ដើម្បីឲ្យកិច្ចការចុះសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងការសរសេរអត្ថបទប្រវត្តិភូមិបានចំគោលដៅដែលមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាចង់បាន លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូ បានបង្កើតជាប្រធានបទម្នាក់មួយប្រធានបទៗ ដែលប្រធានបទទាំងនោះរួមមាន ៖ ប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់សាលាទេពប្រណម្យ, ភូមិរបស់យើង គឺភូមិព្រែកអំបិល នៅក្នុងខេត្តតាកែវ, ពុទ្ធបដិមាត្រូវបានខ្មែរក្រហមវាយកម្ទេចយកទៅចាក់ក្រាលធ្វើស្ពាន, ភូមិស្វាយឃ្លាំង, ភូមិប្រធាតុក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម, រណ្តៅសាកសពនៅភូមិចារ ក្នុងខេត្តស្វាយរៀង, ទំនប់អត់បាយនៅភូមិរបស់ខ្ញុំ ទំនប់កុមារ, ការសម្លាប់ក្នុងលក្ខណៈទ្រង់ទ្រាយធំ, ការហាមឃាត់គោរពប្រណិប័តន៍សាសនាជាដើម ។

ក្នុងឱកាសចូលរួមក្នុងសិក្ខាសាលានេះ លោកគ្រូ-អ្នកគ្រូ

បានបង្ហាញពីចំណាប់អារម្មណ៍ដូចខាងក្រោម ៖

◆ អ្នកគ្រូ ហេន ស្រីនិត គ្រូបង្រៀនផ្នែកអក្សរសាស្ត្រខ្មែរ នៅវិទ្យាល័យក្រូចឆ្មារ បានបង្ហាញពីចំណាប់អារម្មណ៍របស់គាត់ថា គាត់មានការចាប់អារម្មណ៍ខ្លាំងណាស់នៅពេលដែលគាត់បានចូលរួមវគ្គបណ្តុះបណ្តាល «ការចងក្រង ស្រាវជ្រាវ ប្រវត្តិសាស្ត្រភូមិ» ។ ការណ៍ដែលគាត់បានចូលរួមក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលកិច្ចការស្រាវជ្រាវនេះ គាត់នឹងទទួលបាននូវបទពិសោធថ្មីៗ ក៏ដូចជាវិធីសាស្ត្រក្នុងការស្រាវជ្រាវ ដែលកាលពីមុនគាត់ធ្លាប់បានចូលរួមក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលផ្សេងៗដែរ ប៉ុន្តែមិនសូវចាប់អារម្មណ៍ខ្លាំងដូចពេលបានចូលរួមក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាល នៅពេលនេះទេ ។ អ្នកគ្រូបានបន្តថា វគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះ ពិតជាបានផ្តល់ផលប្រយោជន៍ច្រើនដល់ការបង្រៀនរបស់គាត់ ។ គាត់នឹងធ្វើការផ្សព្វផ្សាយពីប្រវត្តិភូមិដល់សិស្សានុសិស្ស និងសហគមន៍ដើម្បីបង្កើនចំណេះដឹងដែលមានស្រាប់ និងពង្រឹងសមត្ថភាពបន្ថែម ។ មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ គាត់នឹងបានទទួលចំណេះដឹងពីវិធីសាស្ត្រការស្រាវជ្រាវប្រវត្តិភូមិបានមួយកម្រិតថែមទៀត ។

◆ លោកគ្រូ សម វិចិត្រ ជាគ្រូបង្រៀនមុខវិជ្ជាប្រវត្តិវិទ្យានៃវិទ្យាល័យ ហ៊ុន សែន ស្អាង បានឲ្យដឹងថា ការចូលរួមក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះ នឹងធ្វើឲ្យសិក្ខាកាមទាំងអស់ ទទួលបាននូវបទពិសោធថ្មីៗ ក្នុងការសរសេរប្រវត្តិសាស្ត្រភូមិរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ទុកជាឯកសារ ។ សិក្ខាកាមទាំងអស់ អាចចែករំលែកនូវបទពិសោធឲ្យគ្នាទៅវិញទៅមក និងមានការចងចាំអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រភូមិរបស់ខ្លួនបានយូរអង្វែង ។ លោកគ្រូបានបន្តថា ការស្រាវជ្រាវប្រវត្តិសាស្ត្រភូមិ ផ្តល់ប្រយោជន៍ច្រើនដល់គាត់ដូចជា ធ្វើជាឯកសារយោងនៅក្នុងការបង្រៀន ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធកម្មវិធីសិក្សារបស់ក្រសួង ហើយគាត់អាចយកបទពិសោធដែលគាត់ទទួលបាន ទៅធ្វើបទបង្ហាញដល់សិស្ស ដើម្បីឲ្យសិស្សបានយល់កាន់តែច្បាស់អំពីប្រវត្តិសាស្ត្រភូមិរបស់ខ្លួន ។

◆ លោកគ្រូប្រវត្តិវិទ្យា មកពីវិទ្យាល័យ ហ៊ុន សែន កំពង់កន្ទួត ឈ្មោះ ឃឹម ស្រស់ បានប្រាប់ឲ្យដឹងថា វគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះជាជំនាញថ្មីមួយសម្រាប់គាត់ ។ វគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះ ពិតជាមានសារសំខាន់ណាស់ ព្រោះផ្តល់ឱកាសឲ្យគាត់បានចុះធ្វើការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ពីទីតាំងមួយជាក់លាក់ ។ លោកគ្រូបានបន្ថែមថា ការស្រាវជ្រាវប្រវត្តិសាស្ត្រភូមិ ផ្តល់ផលប្រយោជន៍ច្រើនសម្រាប់ការបង្រៀនរបស់គាត់ដូចជា ផ្តល់ចំណេះដឹងដល់សិស្សឲ្យបានដឹងពីរឿងរ៉ាវដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងតំបន់នោះ និងទុកជាឯកសារសម្រាប់ឲ្យអ្នកសិក្សាផ្សេងៗទៀត បានស្វែងយល់ពីប្រវត្តិភូមិរបស់ខ្លួន ។

◆ ចំណែកអ្នកគ្រូ ប្រាសាទ រស្មីពន្លឺ ជាគ្រូបង្រៀនមុខវិជ្ជាប្រវត្តិ និងភូមិវិទ្យា មកពីវិទ្យាល័យ ហ៊ុន សែន តាខ្មៅ និងអ្នកគ្រូ ហុក ដានីន បង្រៀនមុខវិជ្ជាភូមិ និងប្រវត្តិវិទ្យា មកពីវិទ្យាល័យជ័យវរ្ម័នទី៧ បានឲ្យដឹងព្រមគ្នាថា នៅពេលដែលគាត់ទាំងពីរបានចូលរួមក្នុងវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនេះ គាត់មានអារម្មណ៍ប្លែក ព្រោះជាបទពិសោធថ្មីសម្រាប់គាត់ ហើយគាត់ក៏មានការលំបាកក្នុងការស្វែងយល់ដែរ ។ ប៉ុន្តែអ្នកគ្រូបានបន្ថែមថា វគ្គ បណ្តុះបណ្តាលនេះបានផ្តល់ផលប្រយោជន៍ច្រើនដល់គាត់ក្នុងការអភិវឌ្ឍជំនាញស្រាវជ្រាវ និងការសរសេរប្រវត្តិភូមិ ហើយថែមទាំងបានពង្រឹងបន្ថែមលើចំណេះដឹងមូលដ្ឋានដែលធ្លាប់បានទទួលពីមុនមក និងអាចចងក្រងឯកសារស្រាវជ្រាវជាសម្ភារឧបទេសជំនួយដល់ការបង្រៀនសិស្សនៅក្នុងថ្នាក់រៀន ។

បន្ទាប់ពីចប់វគ្គបណ្តុះបណ្តាលស្តីពី «ការចងក្រង ស្រាវជ្រាវប្រវត្តិសាស្ត្រភូមិ» រយៈពេលបីថ្ងៃនេះ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានឹងធ្វើការទាក់ទងលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូ ដើម្បីសួរព័ត៌មានពីគម្រោងសរសេររបស់គាត់រួចហើយមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា នឹងអញ្ជើញលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូទាំងអស់មកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានៅភ្នំពេញម្តងទៀត ដើម្បីពិភាក្សាទៅលើប្រធានបទរបស់គាត់ម្នាក់ៗ ។ បន្ទាប់មកទៀត មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជានឹងចុះទៅទីតាំងដែលលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូរស់នៅផ្ទាល់ដើម្បីពិនិត្យលើគម្រោងស្រាវជ្រាវរបស់គាត់ ។ ជាចុងក្រោយ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា នឹងធ្វើការប្រមូលលទ្ធផលដែលលោកគ្រូ-អ្នកគ្រូបានសរសេរមកកែសម្រួលឃ្លាឃ្លោ និងអក្ខរាវិរុទ្ធ ព្រមទាំងបកប្រែអត្ថបទទាំងអស់ទៅជាភាសាអង់គ្លេស រួចធ្វើការបោះពុម្ពផ្សាយជាភាសាខ្មែរ និងភាសាអង់គ្លេស ។ **ឆេង ឡេង និង មីន សាណាស់**

អតីតកងទ័ពជើងទឹកខ្មែរក្រហមបានរំឭកពីបទពិសោធ នៅកោះតាង កោះប៉ូឡូវ៉ៃ និងកោះក្រចកសេះ

ឌូ អ៊ុន ភេទប្រុស អាយុ៦៣ឆ្នាំ មានស្រុកកំណើតនៅខេត្តតាកែវបានរៀបរាប់ឲ្យដឹងថា កាលពីក្មេងគាត់រៀនបានត្រឹមថ្នាក់ទី៩ចាស់ នៅសាលាបឋមសិក្សាអង្គរអណ្ដើក ។ បន្ទាប់ពីមានរដ្ឋប្រហារនៅឆ្នាំ១៩៧០ គ្រូបង្រៀននៅសាលាបឋមសិក្សាអង្គរអណ្ដើកទាំងអស់បានរត់ភៀសខ្លួនទៅទីក្រុងភ្នំពេញ ហើយ អ៊ុន ក៏បានឈប់រៀន មករស់នៅជាមួយឪពុកម្ដាយជួយធ្វើស្រែ ឃ្វាលគោ និងក្របីជាដើម ។

នៅចុងឆ្នាំ១៩៧២ មានយុវជនជាច្រើនបានស្ម័គ្រចិត្តចូលធ្វើជាកងឈ្លបភូមិ និងឃុំរបស់ខ្មែរក្រហម ដោយគិតចូលដើម្បីបម្រើជាតិ ។ អ៊ុន ក៏បានស្ម័គ្រចិត្តធ្វើកងឈ្លបដូចជាយុវជនផ្សេងៗទៀតដែរ ។ ដំបូងឡើយ អ៊ុន បម្រើជាកងឈ្លបនៅឃុំតាយ៉ាប ដែលមានទីស្នាក់ការនៅភូមិដំឡៀខ្ពស់ ។ អ៊ុន ត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យដើរមើល និងការពារសុវត្ថិភាពនៅក្នុងភូមិឃុំ ហ្វឹកហាត់យុទ្ធសាស្ត្រកងទ័ព និងទទួលការអប់រំបំពាក់បំប៉នផ្នែកនយោបាយពីអង្គការខ្មែរក្រហម ដែលកាលនោះឈ្មោះ ហឿន ជាប្រធានឃុំតាយ៉ាប ។

បន្ទាប់មកខ្មែរក្រហមបានបញ្ជូន អ៊ុន ឲ្យចូលក្នុងអង្គភាពកងទ័ពវិញ គឺកងវរសេនាតូចលេខ១០៣ តំបន់៣៣ ដែលត្រូវឈរជើងនៅព្រៃល្មាត ខាងជើងផ្លូវជាតិលេខ៤ ។ កឿន ជាប្រធានកងវរសេនាតូចលេខ ១០៣ ប៉ុន្តែក្រោយមក កឿន ក៏បានស្លាប់ ហើយ ហម បានឡើងជាប្រធានជំនួស ស៊ឹម ចំណែកសំណាង ជាអនុប្រធាន ។ នៅតំបន់៣៣មានកងវរសេនាតូចចំនួន៤ គឺកងវរសេនាតូចលេខ១០២, ១០៣, ១០៤ និង ១០៥ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៤ កងវរសេនាតូចលេខ១០២ និង១០៣ ត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងកងពលទី៣របស់ភូមិភាគនិរតី និងត្រូវទៅប្រចាំការនៅលង្វែក ។ កងវរសេនាតូចលេខ១០៣ ត្រូវបានប្ដូរទៅជាកងវរសេនាតូច៤១០ ចំណុះឲ្យកងវរសេនាធំលេខ១៦ ។ ប្រធានវរសេនាតូចលេខ៤១០ គឺ ហម និង ស៊ឹម ដដែល ។ រីឯកងវរសេនាធំលេខ១៦ មានឈ្មោះ មៀច ជាប្រធាន ។ អ៊ុន បានត្រូវរបួសចំជើង និងខ្នង នៅពេលប្រយុទ្ធក្នុងសមរភូមិ និងបានចូលសម្រាកពេទ្យអស់រយៈពេលជិត២ខែ ។

នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៤ និងដើមឆ្នាំ១៩៧៥ កងពលរបស់ អ៊ុន បានផ្លាស់មកប្រតិបត្តិការនៅតាមផ្លូវជាតិលេខ៤ នៅម្ដុំមហាសាំង (ទំនប់ព្រែកហៅ) ។ ចំណែកកងទ័ពមួយចំនួនបានបន្តមកឈរជើងនៅបែកចាន ដើម្បីវាយប្រយុទ្ធជាមួយទាហាន លន់ នល់ និងអាមេរិក ។ កងពលរបស់ អ៊ុន មិនបានចូលវាយដល់ទីក្រុងភ្នំពេញទេ គឺចូលត្រឹមបែកចានតែប៉ុណ្ណោះ ។

ក្រោយពីរំដោះបានទីក្រុងភ្នំពេញភ្លាម ខ្មែរក្រហមតម្រូវឲ្យកងពលទី៣របស់ អ៊ុន ទៅប្រចាំការនៅកំពង់សោម ។ ពោលគឺថ្ងៃទី ១៩ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ កងពលទី៣ បានចេញទៅកំពង់

សោម ។ ថ្ងៃទី២០ ខែ និងឆ្នាំដដែល កងពលទី៣ បានទៅដល់រាម ។ លុះដល់រាម កងពលទី៣ ត្រូវបានប្តូរឈ្មោះទៅជាកងពល១៦៤ ដែលជាកងពលរបស់មជ្ឈិម ។ ប្រធាន និងអនុប្រធានកងពល១៦៤ ឈ្មោះ មុត និង ឌឹម ។ ប៉ុន្តែកងវរសេនាតូច៤១០មិនបានប្តូរឡើយ ហើយចំណែកឯប្រធាន និងអនុប្រធានក៏មិនមានការផ្លាស់ប្តូរដែរ ។

បន្ទាប់ពីនៅរាមបាន២ថ្ងៃគឺថ្ងៃទី២២ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ កងវរសេនាតូចលេខ៤១០ ដែលមានកងទ័ពប្រមាណជា៣០០ ទៅ៤០០នាក់ បានធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅកោះតាង និងកោះប៉ូឡូវៃ ។ អ៊ុន បានឈរជើងនៅកោះតាង ។ នៅកោះតាងនេះមានកងអនុសេនាធំចំនួន២ គឺគ៨ និងគ១០ ដែលមានកងទ័ពសរុបប្រហែល ២០០នាក់ ។ អ៊ុនស្ថិតនៅក្នុងកងអនុសេនាធំគ៨ ដែលមានឈ្មោះ ម៉ែន និង ហួត ជាប្រធាន និងអនុប្រធានកងអនុសេនាធំគ៨ ។ ម៉ន ជាប្រធានកងអនុសេនាធំគ១០ ហើយ ហួន ជាអនុប្រធាន ។ នៅកោះតាង អ៊ុន គឺជាប្រធានក្រុមដែលគ្រប់គ្រងកងទ័ពចំនួន១២ នាក់ ។

ថ្ងៃទី២៤ ខែមេសានិងឆ្នាំដដែល អ៊ុន និងកងទ័ពជាង១០០ នាក់ទៀត ត្រូវបញ្ជូនឲ្យទៅកោះក្រចកសេះ ឬកោះប៉ូឡូប៉ង់សង់ ។ ការធ្វើដំណើរទៅកោះក្រចកសេះនេះ គឺត្រូវជិះទូកម៉ាស៊ីន១២០ សេះ ចំនួនជិត១០គ្រឿង ក្នុងទូកមួយគ្រឿងមានកងទ័ពប្រមាណ ជិត២០នាក់ ។ នៅកោះក្រចកសេះមានប្រជាជនរស់នៅច្រើន និងសម្បូរទៅដោយផ្ទះថ្ម ។ ប្រជាជននៅទីនោះគឺជាប្រជាជនវៀតណាម និងខ្មែរកម្ពុជាក្រោម ដែលមានអ្នកខ្លះចេះភាសាខ្មែរ ។ លើសពីនេះទៀតក៏មានទាហានធីវគី (វៀតណាមខាងត្បូង) នៅកោះក្រចកសេះនេះដែរ ។ ខណៈពេលដែលទាហានវៀតណាមខាងត្បូងបានលើកទង់ជ័យសរនោះ កងទ័ពខ្មែរក្រហមបានចូលទៅដល់កោះក្រចកសេះភ្លាមៗដែរ ។ ប្រជាជនដែលរស់នៅលើកោះក្រចកសេះមានភាពរាក់ទាក់ និងបានដាំបាយឲ្យ អ៊ុន និងកងទ័ពខ្មែរក្រហមផ្សេងទៀតបរិភោគ ។ មេបញ្ជាការខ្មែរក្រហមប្រចាំនៅកោះក្រចកសេះរួមមាន សារឿន, ចាយ, ទង, ម៉ែន និង ហួត ។ កងទ័ពខ្មែរក្រហម បានដើរប្រាប់ប្រជាជន និងទាហានធៀវគី ដែលរស់នៅកោះក្រចកសេះ ឲ្យរៀបចំខ្លួន និងអីវ៉ាន់ផ្សេងៗដើម្បីចាក

យោធាខ្មែរក្រហមនៅសមរភូមិ

ចេញ ព្រោះកងទ័ពខ្មែរក្រហមត្រូវកាន់កាប់កោះនេះ ។ បន្ទាប់ពីឈរជើងនៅកោះក្រចកសេះបានចំនួន២ថ្ងៃ អ៊ុន និងកងទ័ពប្រមាណ ២០នាក់ទៀត ត្រូវទទួលបញ្ជាឲ្យត្រឡប់មកកោះតាងវិញ ។ ចំណែកកងវរសេនាតូចលេខ៤៧០របស់ តាចាយ ដែលបានបញ្ជូនកងទ័ពមកបន្ថែមរហូតដល់ជាង៣០០នាក់បានបន្តឈរជើងនៅកោះក្រចកសេះទៀត ។

អ៊ុន និងកងទ័ព២០នាក់ទៀត មិនបានចូលមកកោះតាងនោះភ្លាមទេ ពោលគឺត្រូវចូលទៅស្នាក់នៅកោះប៉ូឡូវៃមួយយប់សិន ពីព្រោះនៅកោះតាង កំពុងតែមានការវាយប្រយុទ្ធគ្នារវាងកងទ័ពខ្មែរក្រហមនឹងទាហានអាមេរិក ។ នៅខណៈពេលប្រយុទ្ធនោះ កងទ័ពអាមេរិកបានប្រើយន្តហោះកន្ទុំរុយជាច្រើនគ្រឿង បោកគ្រាប់បែកផ្សេងជាច្រើនគ្រាប់ និងកាំភ្លើងទំនើបៗផងនោះ កងទ័ពខ្មែរក្រហមអាចទប់ទល់បានតែរយៈប៉ុន្មានម៉ោង ក៏បាននាំគ្នារត់ចូលព្រៃនិងឡើងលើភ្នំអស់ ។ នៅខណៈពេលកំពុងប្រយុទ្ធគ្នានៅលើកោះតាងនោះ ទាហានអាមេរិកក៏បានទម្លាក់គ្រាប់បែកនៅកំពង់សោម រាម និងរោងចក្រប្រេងកាត ។ ការវាយប្រយុទ្ធគ្នានៅកោះតាងបានចាប់ផ្ដើមតាំងពីពេលព្រឹកព្រលឹម ហើយបានបញ្ចប់វិញនៅម៉ោងប្រមាណ៩យប់ ។

បន្ទាប់ពីបញ្ចប់ការប្រយុទ្ធគ្នា អ៊ុន និងកងទ័ពខ្មែរក្រហមផ្សេងទៀត ក៏បានចូលទៅដល់កោះតាងនិងជួយប្រមែរប្រមូលសាកសពកងទ័ពខ្មែរក្រហម និងទាហានអាមេរិកយកទៅកប់ ។ សរុបកងទ័ពខ្មែរក្រហមបានស្លាប់ចំនួន៧នាក់ និងបាត់ខ្លួន៣នាក់ ។ ចំណែកទាហានអាមេរិកក៏បានស្លាប់មានចំនួនប្រហាក់ប្រហែលគ្នានេះដែរ ថែមទាំងបានបន្សល់ទុកនូវខ្មោចយន្តហោះកន្ទុំរុយពីរគ្រឿង និងធុងសាំងចំនួនពីរទៀតផង ។

ការប្រយុទ្ធរវាងកងទ័ពខ្មែរក្រហម និងទាហានអាមេរិកនៅកោះតាងនេះ គឺដើមហេតុមកពីកងទ័ពខ្មែរក្រហមបានចាប់កប៉ាល់ម៉ាយ៉ាហ្គេស ដែលជាកប៉ាល់ដឹកទំនិញរបស់អាមេរិក ហើយអាមេរិកទាមទារឲ្យដោះលែងកប៉ាល់របស់ខ្លួន ។ កប៉ាល់ម៉ាយ៉ាហ្គេសបានដឹកទំនិញឆ្លងកាត់ក្បែរកោះប៉ូឡូវៃ ហើយត្រូវបានកងទ័ពជើងទឹករបស់ខ្មែរក្រហមចេញមកស្ទាក់ចាប់ពីកោះប៉ូឡូវៃយកមកទុកនៅកោះតាង ។

បន្ទាប់ពីរំដោះបានវៀតណាមខាងត្បូងនៅថ្ងៃទី៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ប្រហែល២សប្ដាហ៍កងទ័ពវៀតណាមបានវាយសម្រុកកងទ័ពខ្មែរក្រហមនៅកោះក្រចកសេះ និងកោះប៉ូឡូវៃ ។ កងទ័ពវៀតណាមបានចាប់កងទ័ពខ្មែរក្រហមទាំងអស់យកទៅឃុំឃាំងនៅកោះត្រល់ និងបានបាញ់ពន្លិចទូកម៉ាស៊ីនរបស់ខ្មែរក្រហមអស់ជាច្រើនគ្រឿង ។ ក្រោយមក នួន ជា បានជួបចរចារជាមួយភាគីវៀតណាម ដើម្បីឲ្យដោះលែងកងទ័ពខ្មែរ និងប្រគល់កោះប៉ូឡូវៃមកឲ្យខ្មែរវិញ ។ បន្ទាប់ពីវៀតណាមប្រគល់កោះប៉ូឡូវៃមកវិញ ខ្មែរក្រហម ក៏បានបញ្ជូន អ៊ុន និងកងវរសេនាតូចលេខ៤១០ ទៅប្រចាំការកោះប៉ូឡូវៃ ។

ប្រជាជនវៀតណាម និងថៃតែងតែមកនេសាទត្រីនៅក្បែរៗកោះប៉ូឡូវៃ ហើយត្រូវកងទ័ពខ្មែរក្រហមចាប់ឃាត់ទុក និងបញ្ជូនអ្នកនេសាទទាំងនោះទៅកំពង់សោម ។ លើសពីនេះ ក៏មានជនបរទេសក្រៅពីថៃ និងវៀតណាម បានបើកក្ដោងឆ្លងកាត់ និងត្រូវកងទ័ពខ្មែរក្រហមចាប់បញ្ជូនមកកំពង់សោមដែរ ។

អ៊ុន ធ្លាប់ត្រូវបានចាត់តាំងឲ្យមករៀនសូត្រ និងប្រជុំនៅកំពង់សោមម្ដងម្កាលដែរ គឺប្រជុំម្ដងៗមានរយៈពេលមួយខែកន្លះ អ្នកដឹកនាំប្រជុំមាន មាស មុត, សេង, សុន សេន ហើយការប្រជុំនោះគឺទាក់ទងទៅនឹងការការពារជាតិ និងការការពារដែនដី ។ នៅកោះប៉ូឡូវៃ អ៊ុន និងកងទ័ពផ្សេងទៀតបានដាំបន្លែបង្ការ និងធ្វើដែដើម្បីចតទូក កាណូតជាដើម ។ កងទ័ពខ្មែរក្រហម ហូបចុកមួយថ្ងៃ៣ពេល គឺពេលព្រឹកហូបបបរ ពេលថ្ងៃហូបបាយ និងពេលល្ងាចហូបបាយ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៩ វៀតណាមបានវាយចូលដល់កំពង់សោម អ៊ុន និងកងទ័ពផ្សេងទៀត បានរត់ចេញពីកោះប៉ូឡូវៃ ដោយឆ្លងកាត់តាមចម្លងគោ នៅខាងជើងស្ទឹងហាវ ឆ្ពោះទៅអណ្ដូងទឹក និងឡើងភ្នំអូរដបង ។ បន្ទាប់មក អ៊ុនរួមជាមួយកងទ័ព និងប្រជាជនប្រុសស្រីចំនួន៣៣នាក់បានរត់ត្រឡប់មកកំពង់ស្ពឺ និងបានចូលសារភាពជាមួយវៀតណាម ។ អ៊ុន ត្រូវស្ថិតនៅមន្ទីរអប់រំរយៈមួយខែកន្លះ វៀតណាមបានបញ្ជូនមកកំពង់ត្រាំ ពាមខ្វាវ ។ បន្ទាប់មក អ៊ុន និងមនុស្សជាង៣០នាក់ផ្សេងទៀតបានបែកគ្នាត្រឡប់មកស្រុកកំណើតរៀងៗខ្លួន ។ **សោម លាភ**

ជីវិតតស៊ូជាមួយខ្មែរក្រហម

ព្រុំ រិន ភេទប្រុស អាយុ៥៨ឆ្នាំ កើតនៅភូមិចាន់ ឃុំព្រៃកណ្តៀង ស្រុកពាមរក៍ ខេត្តព្រៃវែង ។ សព្វថ្ងៃរស់នៅភូមិទួលពង្រ ឃុំទំនប់ដាច់ ស្រុកត្រពាំងប្រាសាទ ខេត្តឧត្តរមានជ័យ ។ ឪពុកឈ្មោះ ព្រុំ រ៉ែន និងម្តាយឈ្មោះ ប៉ាវ រូ ។ ក្នុងចំណោមបងប្អូនបង្កើតចំនួនប្រាំពីរនាក់ រិន ជាកូនច្បងគេ ។ មិនមានសមាជិកណាម្នាក់ក្នុងគ្រួសាររបស់ រិន បានស្លាប់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមទេ ។ រិន បានរៀបការជាមួយប្រពន្ធឈ្មោះ សន ថុល (បច្ចុប្បន្ន សន ថុល មានអាយុ៥៥ឆ្នាំ) នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៨៣ និងមានកូនចំនួន៨នាក់ ។

រិន រៀនបានត្រឹមថ្នាក់ទី១០ នៅសាលាបឋមសិក្សាភូមិចាន់ ។ ក្រោយពេលមានព្រឹត្តិការណ៍រដ្ឋប្រហារទម្លាក់សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ នាថ្ងៃទី១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ រិន ក៏បានឈប់រៀន និងជួយធ្វើការងារស្រែចម្ការជាមួយឪពុកម្តាយរបស់ខ្លួនវិញ ។ ពីរឆ្នាំក្រោយបន្ទាប់ពីរដ្ឋប្រហារ រិន បានស្ម័គ្រចិត្តចូលធ្វើយោធានៅស្រុកពាមរក៍ ដែលកាលណោះ គណៈស្រុកមានឈ្មោះ វ៉ែង ហៅ រដ្ឋ និងតាចែម ។

ពីឆ្នាំ១៩៧៣ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៤ យោធាតំបន់២៤ បានមកវាយនៅសមរភូមិក្បែរអ្នកលឿង មុំខ្ចត វត្តវាលដំបង មានពីរវរសេនាធំ គឺង-១២៤ និង ង-១២៥ ដើម្បីដណ្តើមយកអ្នកលឿងពី ទាហាន លន់ នល់ ។ ប៉ុន្តែយោធាពីរវរសេនាធំនេះមិនបានបន្តដំណើរចូលមកទីក្រុងភ្នំពេញទេ ហើយបានរំសាយទៅវិញ នៅពេលវាយបែកសមរភូមិអ្នកលឿង ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៤ រិន បានចេញពីអង្គភាពយោធាថ្នាក់ស្រុកឡើងទៅអង្គភាពយោធាថ្នាក់តំបន់ ។ ប៉ុន្តែនៅពេលនោះមិនទាន់បង្កើតកងពលនៅឡើយទេ គឺមានត្រឹមអង្គភាពវរសេនាធំ «ង-១២៤» និង «ង-១២៥» ដែលប្រធានវរសេនាធំ ង-១២៥ ឈ្មោះ ឈួន ។ រិន ធ្វើយោធានៅកងធំ «គ-១០» ក្នុងវរសេនាតូច «ឃ-៣» ។

បន្ទាប់មក រិន បានចូលក្នុងកងពិសេស ដែលកងពិសេសនោះមានឈ្មោះ សុខ សេន ហៅ សុខ សារឿន ជាប្រធានវរសេនាធំ ជំនួសឲ្យឈ្មោះ ឈួន ព្រោះ ឈួន ត្រូវបានខ្មែរក្រហមយកទៅសម្លាប់ចោលនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ ។ កាលណោះ រិន មានតួនាទីជាប្រធានកងតូចក្តាប់ទាហានប្រមាណជា៣០ទៅ៤០នាក់ ដោយមួយក្រុមៗ មានសមាជិក១២នាក់ ។

ឆ្នាំ១៩៧៥ ក្រោយពេលដែលខ្មែរក្រហមទទួលបានជ័យជម្នះទាំងស្រុងហើយ កម្លាំងរបស់ រិន ដែលមានពីរវរសេនាធំ បានត្រឡប់ទៅឈរជើងនៅតាមព្រំដែនក្នុងភូមិសាស្ត្រមុំទួលតាប៉ុល ក្នុងឃុំទាមទារ ស្រុកព្រះស្តេច និងស្រុកពាមជរ ។ នៅទីនោះ រិន និងសមាជិកឯទៀត ត្រូវបានអង្គការឲ្យធ្វើស្រែផង និងការពារព្រំដែនផង ដែលស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ឈ្មោះ ហួយ ប្រធានវរសេនាធំ១៧០ ។ បន្ទាប់មក នៅឆ្នាំ១៩៧៦-១៩៧៧ នៅតាមព្រំដែនកម្ពុជា-វៀតណាម បានកើតមានការវាយប្រយុទ្ធគ្នាយ៉ាងខ្លាំង ដែលការវាយប្រយុទ្ធគ្នានេះ បណ្តាលឲ្យយោធាខ្មែរក្រហមដែលឈរជើងការពារនៅសមរភូមិព្រំដែន និងយោធាថ្មើរជើង បានស្លាប់អស់ជាច្រើននាក់ ។

បន្ទាប់មកទៀត នៅឆ្នាំ១៩៧៨ កើតមានយុទ្ធនាការបោសសម្អាតកម្មាភិបាលភូមិភាគបូព៌ា ដែលការបោសសម្អាតនេះធ្វើឡើងដោយកម្មាភិបាលមកពីភូមិភាគនិរតី ។ ការបោសសម្អាតនេះ បានសម្លាប់បក្ខពួកដែលជាខ្សែរបស់ សោ ភឹម ស្ទើរតែទាំងអស់ ចំណែកឯ រិន និងយោធាដែលឈរជើងនៅតាមព្រំដែនមិនត្រូវបានបោសសម្អាតទេ ។ ក្នុងអំឡុងពេលនោះដែរ មជ្ឈិមបក្សបានបង្កើតកងពល៨០៥ ដែលប្រធានកងពលជាមនុស្សមកពីខាងនិរតី ហើយ សុខ សារឿន ត្រូវបានតម្លើងជាអនុប្រធានកងពល ។ ចំណែក រិន ក៏ត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុងកងពល៨០៥ នេះដែរ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៩ បន្ទាប់ពីរបបខ្មែរក្រហមបានដួលរលំទៅ រិន មិនបានវិលត្រឡប់ទៅស្រុកកំណើតដើម្បីជួបជុំសាច់ញាតិ និងក្រុមគ្រួសាររបស់ខ្លួនទេ ព្រោះ រិន បានលង់ខ្លួនតាមការឃោសនា

របស់ខ្មែរក្រហម ដោយបាននិយាយថា យួននឹងសម្លាប់ចោល បើហ៊ានទៅស្រុកវិញ ។ ហេតុដូច្នេះហើយ រិន និងយុទ្ធជនឯទៀត ក៏ចេះតែរត់ទៅដោយគ្មានទិសដៅ ។ រិន និងបក្ខពួក បានធ្វើដំណើរតាមក្បួនធ្វើពីដើមចេក ដើម្បីឆ្លងកាត់ទន្លេមេគង្គ ហើយបានទៅដល់កោះរកា ។ ប៉ុន្តែ ពេលដែលកំពុងឆ្លងទន្លេនោះ កងទ័ពវៀតណាមបានដេញតាមពីក្រោយយ៉ាងប្រកៀកប្រកិត ។ រិន ក៏បានប្រើកាំភ្លើងបេបាញ់សំដៅទៅកងទ័ពវៀតណាមដើម្បីរារាំងផ្លូវ ។ ពេលឡើងដល់ច្រាំងហើយ រិន និងសមាជិកផ្សេងៗទៀត បានការពារ សុខ សារឿន ដែលជាមេកើយរបស់ខ្លួនដោយស្មារតីប្រុងប្រយ័ត្នខ្ពស់ ។

បន្ទាប់មក ក្រុមរបស់ រិន បានជួបកងទ័ពវៀតណាមនៅក្បែរទន្លេបាសាក់ម្តងទៀត ការវាយប្រយុទ្ធគ្នាក៏កើតមានឡើងម្តងទៀតដែរ តែការវាយប្រយុទ្ធគ្នានេះ ក្រុមរបស់ រិន មិនអាចវាយឈ្នះកងទ័ពវៀតណាមទេ ដូច្នេះក៏នាំគ្នាវាយរំដោះរត់គេចខ្លួនបន្តទៀត ។

រិន បានឆ្លងទន្លេបាសាក់រហូតទៅដល់ឱរ៉ាល់ ហើយបានបន្តដំណើរទៅមុខទៀត ដោយប្រើរយៈពេលអស់ជាច្រើនខែ ។ ការធ្វើដំណើរតាមផ្លូវឆ្ពោះទៅជាយដែន ពេលខ្លះត្រូវពើបប្រទះជាមួយកងទ័ពវៀតណាម និងបានវាយប្រយុទ្ធតទល់ជាមួយកងទ័ពវៀតណាមដើម្បីការពារខ្លួនផង និងរំដោះខ្លួនធ្វើដំណើរផ្លាស់ទីគេចចេញឲ្យឆ្ងាយពីកងទ័ពវៀតណាមផង ។ នៅតាមផ្លូវធ្វើដំណើរ រិន ក៏បានជួបប្រទះសាកសពរបស់ប្រជាជនជាច្រើន ដែលបានស្លាប់ដោយអត់អាហារ និងខ្លះត្រូវវៀតណាមបាញ់សម្លាប់ ។ ការធ្វើដំណើរគេចខ្លួនឆ្ពោះទៅជាយដែនក្រុមរបស់រិនបានជួបខបសគ្គជាច្រើន ជួនកាលត្រូវពើបប្រទះនឹងខ្មែរក្រហមគ្នាឯងខាងនិរតី ហើយបានវាយប្រយុទ្ធគ្នាទៀតផង ព្រោះខាងនិរតីមិនត្រូវគ្នាជាមួយខាងបូព៌ាទេ ជាពិសេសកងពលរបស់ តាម៉ុក ។ នៅទីបំផុត រិន ក៏បានទៅដល់ស្រុកម៉ាឡៃ ។ នៅម៉ាឡៃ មានកងពលលេខ ៤៥០ ដែលគ្រប់គ្រងដោយឈ្មោះ តាភាព, តាឌុល សារឿន ។ ចំណែកប្រពន្ធកូនរបស់ រិន ក៏បានរស់ជួបជុំគ្នានៅម៉ាឡៃដែរ ។

នៅឆ្នាំ១៩៨០-១៩៨១ ប៉ុល ពត និង ខៀវ សំផន មានទំនាក់ទំនងជាមួយប្រទេសថៃ ដោយបានសុំជំនួយពីថៃជាអង្ករយកមកចែកឲ្យប្រជាជនបានម្នាក់បន្តិចបន្តួចដើម្បីបន្តជីវិត ។ លុះដល់ឆ្នាំ១៩៨៥ មានការវាយប្រយុទ្ធគ្នាខ្លាំង រវាងយោធាខ្មែរក្រហមជាមួយកងទ័ពយួន ធ្វើឲ្យប្រជាជន និងយោធាទាំងអស់ដែលរស់នៅតាមជាយដែនរត់ភៀសខ្លួនចូលទៅជ្រកកោនក្នុងទឹកដីថៃ ។ ក្រោយមក តាម៉ុក បានទៅទិញដីរំសម្រាប់កងទ័ពនៅក្នុងទឹកដីថៃ "អណ្តែតមុត" ហើយបានយក រិន ពីម៉ាឡៃទៅរស់នៅក្នុងដីរំនោះ ។ រិន ស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ តាម៉ុក ក្នុងអង្គភាពវរសេនាធំឯករាជ្យ ដែលមានឈ្មោះ ចែម ជាអ្នកក្តាប់ផ្ទាល់ ។

បន្ទាប់មក រិន បានចុះទៅធ្វើការងារជាមួយយោធា តាម៉ុក នៅស្រុកតំបែរ ក្នុងខេត្តកំពង់ចាម ដើម្បីបញ្ចុះបញ្ចូលប្រជាជនមិនឲ្យលក់ស្រូវឲ្យយួន និងកុំឲ្យកូនចៅរបស់ខ្លួនទៅចូលរួមក្នុងការងារ "ក-៥" របស់រដ្ឋាភិបាល ។ ក្រោយមក រិន បានទៅនៅក្នុងកងពល៥១៩ ដោយឈរជើងនៅថ្មរយ-ថ្មដូន ស្ថិតនៅក្នុងស្រុកគោកមន ខេត្តបន្ទាយមានជ័យ ។

ឆ្នាំ១៩៨៦-១៩៨៧ សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ បានយាងទៅម៉ាឡៃជាមួយភ្ញៀវជនជាតិចិន ក្នុងគោលបំណងឲ្យភាគីខ្មែរទាំងអស់មានការផ្សះផ្សាគ្នាឡើងវិញ ។ កំឡុងពេលដែលសម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ យាងទៅស្រុកម៉ាឡៃទាំងបីលើកនោះ រិន បានទៅទទួលសម្តេចដោយផ្ទាល់ ។ រិន បានជួបជាមួយមេខ្មែរក្រហមធំៗមានដូចជា អៀង សារី ខៀវ សំផន នួន ជា និង សុន សេន នៅកន្លែងសាតាំងក្នុងស្រុកម៉ាឡៃ ។

នៅឆ្នាំ១៩៩២-១៩៩៣ រិន នៅឈរជើងនៅទីតាំងដដែល ប៉ុន្តែរស់នៅបែកគ្នាពីប្រពន្ធកូនមួយរយៈប្រហែលជាមួយឆ្នាំ ឬពីរឆ្នាំទើបបានជួបគ្នាម្តង ។ ក្រោយពេលដែលកម្លាំងយោធារបស់ខ្មែរក្រហមបានធ្វើសមាហរណកម្មចុះចូលជាមួយរដ្ឋាភិបាល ការរស់នៅរបស់ រិន មានការប្រសើរជាងមុនមួយកម្រិត ដោយប្រកបរបរកសិកម្ម ធ្វើស្រែចម្ការ ដាំដំឡូង សណ្តែកបាយ និងសណ្តែកសៀង ។ រីឯកូនៗ ក៏បានចូលសាលារៀន និងខ្លះបានរៀបចំគ្រួសារដូចគេឯងដែរ ។

ដារ៉ារដ្ឋ មេត្តា

ពីមេដឹកនាំដែលប្រព្រឹត្តអំពើឃោរឃៅ មកជាមេដឹកនាំដែលប្រព្រឹត្តល្អនៅអន្លង់វែង

អន្លង់វែង គឺជាតំបន់តស៊ូចុងក្រោយបង្អស់របស់ខ្មែរក្រហម ដែលសព្វថ្ងៃបានក្លាយជាតំបន់ប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហមអាចទាក់ទាញភ្ញៀវទេសចរជាតិ និងអន្តរជាតិឲ្យចូលទស្សនា ។ ប្រជាជនរស់នៅក្នុងស្រុកអន្លង់វែងភាគច្រើនជាអតីតទាហានខ្មែរក្រហម ។ តាម៉ុក ជាមេដឹកនាំម្នាក់ក្នុងចំណោមមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមធំៗ ដែលគ្រប់គ្រងនៅតំបន់អន្លង់វែងទាំងមូល ។ ប្រជាជនជាច្រើនបានយល់ថា តាម៉ុក ជាមេដឹកនាំសាហាវឃោរឃៅ ប៉ុន្តែ ក៏មានប្រជាជន និងជាអតីតយោធាខ្មែរក្រហមមួយចំនួនតូចដែលធ្លាប់រស់នៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ តាម៉ុក ក្នុងតំបន់អន្លង់វែង នៅតែគោរពស្រឡាញ់ និងដឹងគុណ តាម៉ុក ដូចជា សែម ផា ជាដើម ។

សែម ផា មានអាយុ៦៤ឆ្នាំ កើតនៅភូមិវិវេទ ឃុំរាបស្រុកពារាំង ខេត្តព្រៃវែង ។ សព្វថ្ងៃរស់នៅឃុំថ្លាត ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ និងមានកូនចំនួន៣នាក់ ស្រី២នាក់ និងប្រុសម្នាក់ ។ មុនឆ្នាំ១៩៧៥ ផា រស់នៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ លុះក្រោយពេលដែលខ្មែរក្រហមទទួលបានជ័យជម្នះទូទាំងប្រទេសនៅថ្ងៃទី១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ផា ត្រូវខ្មែរក្រហមជម្លៀសឲ្យទៅរស់នៅឯស្រុកកំណើតវិញ ក្នុងខេត្តព្រៃវែង ។ អំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥ ផា ត្រូវបានខ្មែរក្រហមចាត់តាំងឲ្យធ្វើជាប្រធាននារីឈ្លបឃុំ ដោយគ្រប់គ្រងនារីជាង៥០០នាក់ ។ ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ផា ត្រូវបានកម្មាភិបាលថ្នាក់លើគាបសង្កត់សព្វបែបយ៉ាង ដោយសារពូរបស់គាត់បីនាក់ត្រូវបានខ្មែរក្រហមស៊ើបដឹងថាជាអតីតទាហានក្នុងរបប លន់ នល់ ហើយយកទៅសម្លាប់ ដោយ ផា បានឃើញផ្ទាល់នឹងភ្នែក ប៉ុន្តែគាត់

សែម ផា និង ឆេង ហាក់ និស្សិតស្ម័គ្រចិត្តមជ្ឈមណ្ឌលសន្តិភាពអន្លង់វែង នៅស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ ។

មិនមានលទ្ធភាពដើម្បីជួយសង្គ្រោះជីវិតពួរបស់គាត់ទេ ។

ឆ្នាំ១៩៧៩ កងទ័ពរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា និងកងទ័ពវៀតណាមបានរួមគ្នា វាយផ្តួលរំលំរបបខ្មែរក្រហម ។ ពេលនោះ ផា បានរត់គេចខ្លួនទៅរស់នៅក្នុងទឹកដីថៃអស់រយៈពេលជិតមួយឆ្នាំ ។ លុះដល់ឆ្នាំ១៩៨០ សែម ផា បានមករស់នៅក្នុងស្រុកអន្លង់វែងវិញ ។ ផា បានប្រាប់បន្តឲ្យដឹងថា នៅពេលដែលគាត់មករស់នៅស្រុកអន្លង់វែងដំបូង កាលណោះ តំបន់អន្លង់វែង ស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ តាម៉ុក នៅឡើយ ។ តាម៉ុក បានចែកដីធ្លី និងឈើដល់គាត់សម្រាប់សាងសង់ផ្ទះសម្បែង និងបានចែកស្បៀងអាហារដល់ប្រជាជនជារៀងរាល់ខែ ដោយម្នាក់ៗទទួលបានអង្ករ៤០ កំប៉ុង ត្រីខ ស្ករ ប៊ីចេង អំបិល និងគ្រឿងទេសជាច្រើនទៀត ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ តាម៉ុក បានចែកដូងមួយដើម និងស្វាយមួយដើមដល់គ្រប់គ្រួសារទាំងអស់នៅក្នុងតំបន់នេះ ។ ចំណែកឯប្រជាជនដែលទើបតែរៀបការថ្មីថ្មោង តាម៉ុក បានចែកគោមួយនឹមជាចំណងដៃចំពោះមង្គលការទៀត ។ ផា បានបញ្ជាក់ថា ប្រជាជននៅក្រោមការដឹកនាំរបស់ តាម៉ុក ស្រឡាញ់រាប់អានគ្នា សាមគ្គីគ្នា និងចេះយល់អធ្យាស្រ័យគ្នាទៅវិញទៅមកប្រកបដោយស្នាមញញឹម ។ តាម៉ុក ជាមនុស្សដែលចូលចិត្តប្រើសម្តីអាក្រក់ ប៉ុន្តែគាត់តែងគិតដល់ប្រជាជនជានិច្ច ។ ម្យ៉ាងទៀត តាម៉ុក បានកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជាច្រើនមានដូចជា ផ្លូវថ្នល់ មន្ទីរពេទ្យ ស្ពាន និងសាលារៀន ជាដើម ។ ផា បានបន្ថែមថា ទោះបីជាការដឹកនាំរបស់ខ្មែរក្រហមពោរពេញដោយអំពើសាហាវយង់ឃ្នង ព្រៃផ្សៃ ការបង្អត់អាហារ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ និងការធ្វើទារុណកម្មមកលើប្រជាជនកម្ពុជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ប៉ុន្តែ ផ្ទុយពីការដឹកនាំរបស់ ប៉ុល ពត តាម៉ុក ទោះបីជា មានឈ្មោះថាជាមេដឹកនាំផ្តាច់ការបន្តិចមែន ប៉ុន្តែ គាត់មិនដែលឲ្យប្រជាជនដែលរស់នៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់គាត់ទទួលរងទុក្ខវេទនាដោយការធ្វើទារុណកម្ម ឬបង្អត់អាហារនោះទេ ។

ចំពោះទស្សនលើកឡើងដោយប្រជាជន និងអតីតយោធាមួយចំនួនតូច ដែលធ្លាប់រស់នៅជាមួយ តាម៉ុក និងធ្លាប់ទទួលបានការគាំទ្រ និងឧបត្ថម្ភពី តាម៉ុក ក្រោយពេលរបបខ្មែរក្រហមដួលរលំ នៅឆ្នាំ១៩៧៩ នៅក្នុងតំបន់អន្លង់វែង មិនមានការគាំទ្រពីប្រជាជនកម្ពុជាដែលជាជនរងគ្រោះទេ ហើយការលើកឡើងនេះបានធ្វើឲ្យក្មេងជំនាន់ក្រោយ ជាពិសេសសិស្សានុសិស្ស មានការយល់ច្រឡំចំពោះការប្រព្រឹត្តិអំពើឃោរឃៅពីឆ្នាំ១៩៧៥-៧៩ និងអ្វីដែលខ្មែរក្រហមបានអនុវត្តជាមួយប្រជាជនក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩ ។ ដោយសារគោលនយោបាយដឹកនាំផ្តាច់ការ នៅអំឡុងពេលគ្រប់គ្រងពីឆ្នាំ១៩៧៥-៧៩ តាម៉ុក បានប្រើអំណាចរបស់ខ្លួនចាប់បញ្ជូនយោធានិងកម្មាភិបាលនៅភូមិភាគនិរតីដូចជា សេក សាត ហៅ និន ហៅ ប្រាក់ លេខាតំបន់២៥ និងប្រពន្ធឈ្មោះ ចាន់ គីមស្រ៊ិន មកឃុំឃាំង និងសម្លាប់នៅមន្ទីរសន្តិសុខស-២១ ។ តាមការអះអាងរបស់ កាំង ហ្គេចអ៊ាវ ហៅ ឌុច ប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខស-២១ នៅចំពោះមុខសាលាក្តីកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ដោយបន្សល់ទុកនូវកូនស្រីកំព្រាឈ្មោះ សេក សាយ រស់នៅស្រុកគងពិសី ខេត្តកំពង់ស្ពឺរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ។ តាម៉ុក ក៏បានសម្លាប់ប្រជាជន រួមទាំងអតីតយោធា និងកម្មាភិបាលខ្មែរក្រហមជាច្រើនទៀតនៅភូមិភាគបូព៌ា និងភូមិភាគពាយ័ព្យ ដោយចោទថាក្បត់ដែរ ។ តាម៉ុក ជាមេដឹកនាំម្នាក់ក្នុងចំណោមមេដឹកនាំខ្មែរក្រហមដែលបានកាប់សម្លាប់ប្រជាជនស្លូតត្រង់អស់ប្រមាណជាង១.៧លាននាក់ ។

ឆេង ហាក់

ជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជននៅអន្លង់វែង មុននិងក្រោយសមាហរណកម្ម

អន្លង់វែង ជាតំបន់មួយស្ថិតនៅភាគខាងជើងនៃប្រទេសកម្ពុជា និងជាប់ព្រំប្រទល់ជាមួយប្រទេសថៃ ។ អន្លង់វែង ជាតំបន់ដែលមាន សក្តានុពលក្នុងការទាក់ទាញភ្ញៀវទេសចរជាតិ និងអន្តរជាតិចូលមកទស្សនា និងសិក្សាស្វែងយល់អំពីប្រវត្តិសាស្ត្រនៅក្នុងតំបន់នេះ ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ ក៏យុវជនជំនាន់ក្រោយមួយចំនួនធំពុំទាន់ស្គាល់ និងដឹងអំពីរឿងរ៉ាវប្រវត្តិសាស្ត្រដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងតំបន់អន្លង់វែងច្បាស់លាស់ទេ ។

ចាវ ចាន់ណោត នៅស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ

ចាប់តាំងពីខ្មែរក្រហមចាញ់សង្គ្រាមនៅឆ្នាំ១៩៧៩ មក ក្រុមយោធាខ្មែរក្រហមខ្លះត្រូវបានចាប់ខ្លួន ខ្លះបានចូលសារភាព ត្រឡប់មករស់នៅស្រុកកំណើត ហើយមួយចំនួនទៀត បានរត់បែកខ្ញែកទៅតំបន់ផ្សេងៗ នៅតាមបណ្តោយព្រំប្រទល់កម្ពុជា-ថៃ ដូចជានៅស្រុកអន្លង់វែង សំឡូត សំពៅលូន ប៉ៃលិន និងម៉ាឡៃ ជាដើម ។ តំបន់អន្លង់វែង គឺជាតំបន់ដែលកាន់កាប់ដ៏រឹងមាំ និងចុងក្រោយរបស់ខ្មែរក្រហម ក្រោមការដឹកនាំរបស់ តាម៉ុក ។ ប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងតំបន់នេះភាគច្រើនជាអតីតខ្មែរក្រហម ។ លុះដល់ឆ្នាំ១៩៩៨ របនាសម្ព័ន្ធរបស់ខ្មែរក្រហមទាំងស្រុងត្រូវបានបញ្ចប់ ដោយកម្លាំងយោធារបស់ខ្មែរក្រហម បានធ្វើសមាហរណកម្មចុះចូលជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ។ ចំពោះ តាម៉ុក ប្រជាជនទូទៅនៅក្នុងប្រទេសបានគិតថា គាត់គឺជាមេដឹកនាំម្នាក់ដែលផ្តាច់ការ និងឃោរឃៅ ប៉ុន្តែសម្រាប់ប្រជាជនមួយចំនួនដែលរស់នៅក្នុងតំបន់អន្លង់វែងក្រោមការដឹកនាំរបស់ តាម៉ុក ពីឆ្នាំ១៩៧៩-ឆ្នាំ១៩៩៨ វិញ នៅតែគោរព និងស្រលាញ់គាត់ ព្រោះប្រជាជនទាំងនោះយល់ថា តាម៉ុក បានបន្សល់នូវស្នាដៃមួយចំនួនទុកឲ្យកូនចៅជំនាន់ក្រោយមានដូចជា អាគារសាលារៀន មន្ទីរពេទ្យ ស្ពាន និងបឹងដែលគាត់ដឹកនាំប្រជាជនជីកដើម្បីរក្សាទឹកទុក ហើយប្រជាជនក៏បានប្រើប្រាស់ទឹកបឹងនេះរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ។

ចាវ ចាន់ណោត ជាកូនស្រីរបស់អតីតយោធារបស់ តាម៉ុក កើតក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩ ហើយបានរស់នៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ តាម៉ុក ផ្ទាល់ បាននិយាយពីរឿងរ៉ាវដែលឪពុករបស់គាត់បានបង្រៀន និងទូន្មានគាត់កាលគាត់នៅវ័យជំទង់ឲ្យចេះតស៊ូរស់ដូចសម័យ តាម៉ុក ។ ចាន់ណោត បានបន្ថែមថា ជីវភាពរស់នៅក្នុងសម័យ តាម៉ុក គ្រប់គ្រង គឺមិនមានការលំបាកខ្លាំងទេ ។ តាម៉ុក បានជួយផ្គត់ផ្គង់ដល់ជីវភាពរស់នៅរបស់ប្រជាជនគ្រប់ក្រុមគ្រួសារទាំងអស់ ទោះបីជាទីនោះគ្មានទីផ្សារដើម្បីរកស៊ីលក់ដូរក៏ដោយ ប៉ុន្តែប្រជាជនរស់នៅមានជីវភាពសមរម្យ ដោយអាស្រ័យទៅលើជំនួយ និងអំណោយរបស់ តាម៉ុក ។ គ្រួសារខ្លះ បានបើកសម្ភារមួយខែម្តង ឬកន្លះខែម្តង មានដូចជា អង្ករ ប៊ីចេង ស្ករ ត្រីខកំប៉ុង ទឹក

រូបខាងស្តាំ ៖ ឈួន សុធារ រួមជាមួយនិស្សិតស្ម័គ្រចិត្តមជ្ឈមណ្ឌលសន្តិភាពអន្លង់វែង ចុះសម្ភាសប្រជាជននៅក្នុងស្រុកអន្លង់វែង ពីបទពិសោធក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម និងអំឡុងពេលមករស់នៅអន្លង់វែងដំបូង ។

ត្រី ជាដើម ។ ប្រជាជន តែងចែករំលែកសម្ភារផ្សេងៗឲ្យគ្នាទៅវិញទៅមក នៅពេលដែលមានការខ្វះខាត សូម្បីផ្ទះក៏មានសម្រាប់ស្នាក់នៅ មិនលំបាកលំបិន ដូចកាលសម័យ ប៉ុល ពត គ្រប់គ្រងអំណាចទេ ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ តាម៉ុក បានបង្រៀនប្រជាជនដែលរស់នៅក្រោម ការគ្រប់គ្រងរបស់គាត់ឲ្យចេះដាំបន្លែ ចិញ្ចឹមសត្វ យកផល ដោយខ្លួនឯង និងកេណ្ឌប្រជាជនទៅជីកស្រះ ធ្វើប្រឡាយទប់ទឹកសម្រាប់ប្រើប្រាស់ទៀតផង ។ និយាយរួម គឺជីវភាពរបស់ប្រជាជននៅពេលនោះ ធម្មតា មិនក្រខ្លាំង ហើយក៏មិនមានខ្លាំង ។ ប្រជាជនមានអាហារហូបចុកដូចគ្នា ការរស់នៅមានលក្ខណៈងាយស្រួល គ្រាន់តែមិនសូវមានសេរីភាពប៉ុណ្ណោះ ។

លុះដល់សម័យកាលក្រោយ តាម៉ុក គ្រប់គ្រង ពោលគឺក្នុងអំឡុងពេលដែលខ្មែរក្រហមធ្វើសមាហរណកម្ម និងក្រោយពេលដែល តាម៉ុក ត្រូវបានចាប់ខ្លួនដោយកងកម្លាំងរបស់រដ្ឋាភិបាល គាត់ក៏ដូចជាអ្នកភូមិដទៃទៀត ត្រូវរស់នៅ និងរកស៊ីចិញ្ចឹមជីវិតដោយខ្លួនឯង ដោយអ្នកខ្លះប្រកបរបររកស៊ីលក់ដូរ ខ្លះធ្វើស្រែចម្ការ និងខ្លះដាំបន្លែបផ្កាជាដើម ។ ពេលនោះ កម្រិតជីវភាពរបស់ប្រជាជន មានការប្រែប្រួលខ្លាំង អ្នករកស៊ីចេះតែមាន អ្នកធ្វើស្រែចម្ការបន្តិចបន្តួចក៏មានជីវភាពលំបាក និងខ្វះខាតខ្វះ ។ ចាន់ណោត បានបន្ថែមថា កាលពីសម័យ តាម៉ុក គ្រប់គ្រង កម្រិតជីវភាពរបស់ប្រជាជនស្មើៗគ្នា ។

ការគ្រប់គ្រងប្រទេសរបស់មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩ បានធ្វើឲ្យហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរបស់ប្រទេសជាតិធ្លាក់ដល់កម្រិតក្រោមសូន្យ ។ ខ្មែរក្រហមបានចាប់ផ្តើមជម្លៀសប្រជាជនគ្រប់ទីកន្លែងដោយបង្ខំឲ្យចេញពីផ្ទះសម្បែងរបស់ខ្លួនទៅរស់នៅតាមទីជនបទដាច់ស្រយាល បំបែកសមាជិកគ្រួសារឲ្យរស់នៅដាច់ដោយឡែកពីគ្នា បង្ខំឲ្យប្រជាជនធ្វើការហួសកម្លាំង ផ្តល់របបអាហារមិនគ្រប់គ្រាន់ ពេលឈឺថ្កាត់មិនមានថ្នាំពេទ្យព្យាបាលត្រឹមត្រូវជាដើម ។

មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ខ្មែរក្រហមថែមទាំងសម្លាប់ប្រជាជនដោយគ្មានកំហុសអស់ជិតពីរលាននាក់ទៀតផង ក្នុងអំឡុងពេលបីឆ្នាំ ប្រាំបីខែ និងម្ភៃថ្ងៃដែលខ្លួនកាន់អំណាច ។

សោកនាដ្ឋកម្មជាច្រើនបានសន្សល់ទុកសម្រាប់ប្រជាជននិងប្រទេសកម្ពុជា ក្រោយពេលដែលរបបដ៏ឃោរឃៅនេះ បានដួលរលំបាត់ទៅ ។ ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងណាក្តីសម្រាប់ ចាន់ណោត ដែលបានរស់នៅជំធាត់នៅតំបន់អន្លង់វែង និងមានការយល់ដឹងចំពេលដែលខ្មែរក្រហម បានធ្វើសង្គ្រាមជាមួយកងទ័ពវៀតណាមនៅតាមជាយដែន ចន្លោះឆ្នាំ១៩៧៩ ដល់ឆ្នាំ១៩៩៨ និងម៉្យាងទៀត ចំពេលខ្មែរក្រហមបានធ្វើការផ្លាស់ប្តូរគោលនយោបាយរបស់ខ្លួនពីការរឹតបន្តឹង ធ្វើការរួម ហូបរួម មកធ្វើការតាមលទ្ធភាព និងហូបចុកតាមផ្ទះរៀងៗខ្លួន ហើយថែមទាំងបានជួយទំនុកបម្រុង ស្បៀងអាហារ សម្ភារប្រើប្រាស់ ដីធ្លី គោក្របី ស្រែចម្ការ ដល់ប្រជាជន ទើប ចាន់ណោត យល់ថា តាម៉ុក ជាអ្នកដឹកនាំមួយរូបដែលស្រឡាញ់ ប្រជាជន និងជួយការពារប្រជាជន ។

ឈួន សុធារ

ការបែងចែករបបអាហារក្នុងរបបខ្មែរក្រហម

ខ្ញុំបាទឈ្មោះ អែម ណាឃីម ភេទប្រុស ជានិស្សិតឆ្នាំទី៤ ផ្នែកអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច នៅវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ ។ ខ្ញុំបានចូលរួមក្នុងដំណើរទស្សនកិច្ចមជ្ឈមណ្ឌលសន្តិភាពអន្លង់វែងរយៈពេលបួនថ្ងៃចាប់ពីថ្ងៃសុក្រ ទី១២-១៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០១៨ នៅស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ ។ ក្នុងអំឡុងពេលដំណើរទស្សនកិច្ច ខ្ញុំបានជួបសម្ភាសជាមួយអតីតយោធាខ្មែរក្រហមម្នាក់ឈ្មោះ គី សុភាន់ អាយុ៦២ឆ្នាំ ដែលមានភរិយាឈ្មោះ មី សុខឃាង និងមានកូនចំនួន៧នាក់ ប្រុស៥នាក់ និងស្រី២នាក់ រស់នៅក្នុងភូមិអូរុន ឃុំថ្លាត ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ ។

សុភាន់ ជាអ្នកស្រុករស់នៅក្នុងខេត្តក្រចេះ ហើយធ្លាប់បានឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហមក្នុងពេលដែលគាត់មានវ័យ២១ឆ្នាំ ។ សុភាន់ បានប្រាប់ឲ្យដឹងថា ការរស់នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ប្រជាជនមានរបបហូបចុកតែពីរពេលប៉ុណ្ណោះក្នុងមួយថ្ងៃ គឺពេលថ្ងៃត្រង់ និងពេលល្ងាច ។ របបអាហារដែលប្រជាជនទទួលបាននោះ គឺបបរលាយជាមួយត្រកួន ដែលមានចំនួនពីរវែកប៉ុណ្ណោះក្នុងមួយពេលសម្រាប់ប្រជាជនម្នាក់ ។

ដើម្បីទទួលបានអាហារនេះ ប្រជាជនត្រូវឈរតម្រង់ជួរនៅខាងមុខរោងបាយរួម សម្រាប់អ្នកដែលបានបំពេញការងារជូនអង្គការរួចរាល់ហើយ ។ ប៉ុន្តែ ប្រសិនបើអ្នកដែលមិនទាន់បានបំពេញការងារជូនអង្គការរួចរាល់ទេ អ្នកនោះនឹងត្រូវធ្វើការទ្វេរដង បន្ទាប់ពីហូបអាហាររួច ។ បបរចំនួនពីរវែក គឺជាបបររាវដែលមានបរិមាណទឹកច្រើនជាងកាក ។ សុភាន់ បានបន្តថា គាត់បានយកដែកគោលមកចោះបាតចានឲ្យមានប្រហោង ដើម្បីឲ្យទឹកបបរហូរចេញ ។ នៅពេលទឹកបបរហូរចេញអស់ នៅសល់កាកបបរត្រឹមតែពីរទៅបីស្លាបព្រាបាយប៉ុណ្ណោះ ។ ការហូបមិនឆ្អែតបែបនេះបណ្តាលឲ្យសេចក្តីស្រេកឃ្លានកើតឡើងស្ទើររៀងរាល់ថ្ងៃ ដូច្នេះ

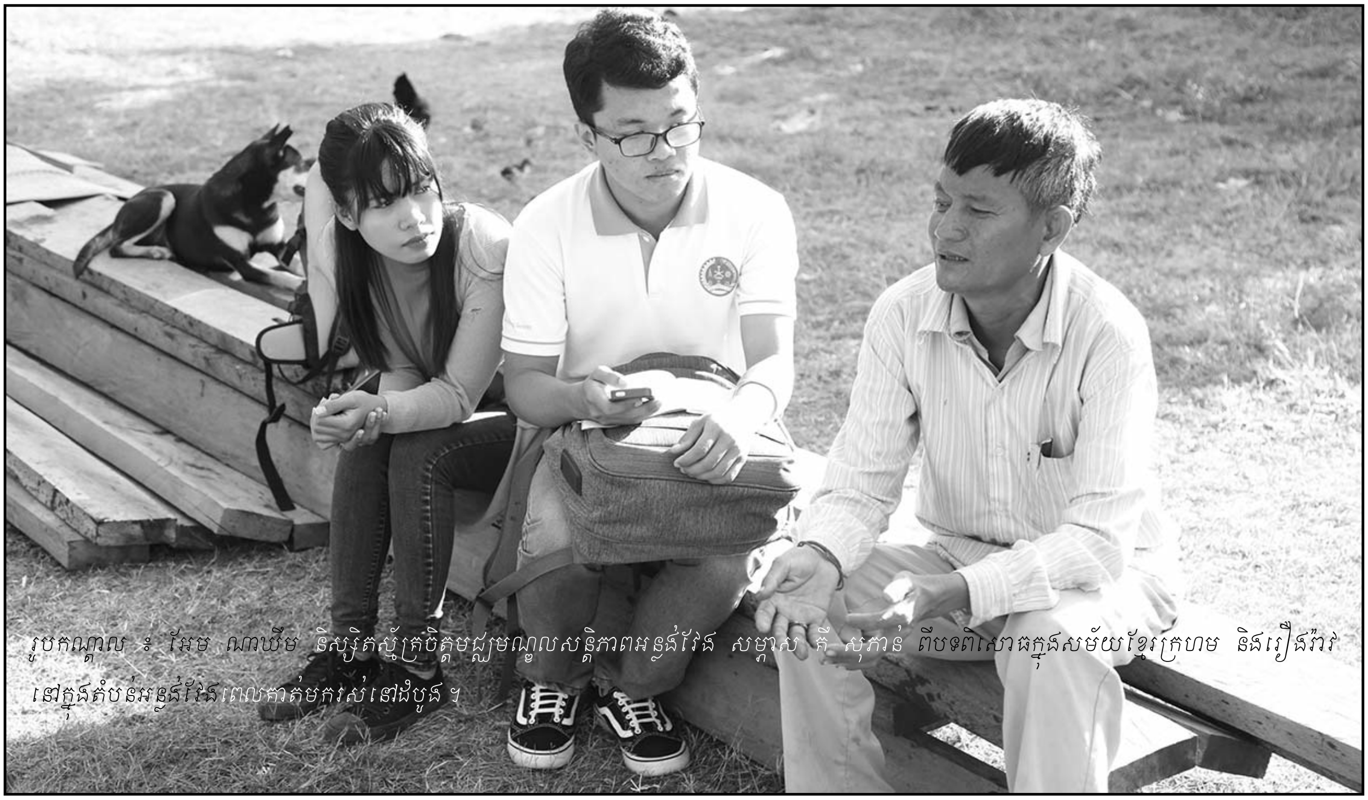

រូបកណ្តាល ៖ អែម ណាឃីម និស្សិតស្ម័គ្រចិត្តមជ្ឈមណ្ឌលសន្តិភាពអន្លង់វែង សម្ភាស គី សុភាន់ ពីបទពិសោធក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម និងរឿងរ៉ាវនៅក្នុងតំបន់អន្លង់វែងពេលគាត់មករស់នៅដំបូង ។

ដើម្បីចម្អែតក្រពះ សុភាន់ បានចូលទៅក្នុងចម្ការលួចបេះផ្លែត្រប់យកមកហូបជាមួយនឹងអំបិលដើម្បីបំបាត់ការស្រេកឃ្លាន ។ សុភាន់ បានបន្តថា នៅពេលដែលគាត់កំពុងលួចបេះផ្លែត្រប់ ប្រសិនបើអង្គការបានឃើញ ឬក៏មកទាន់ នោះគាត់នឹងត្រូវអង្គការចោទប្រកាន់ថាក្បត់ ហើយនឹងចាប់គាត់យកទៅសម្លាប់ចោលជាក់ជាមិនខានឡើយ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៧ នៅពេលដែល សុភាន់ កំពុងតែដេកនៅក្នុងវត្តមួយ គាត់បានឃើញខ្មែរក្រហមបញ្ជូនយោធាចំនួន១១នាក់ទៅព្រំដែនកម្ពុជា-វៀតណាម ដើម្បីធ្វើសង្គ្រាមទប់ទល់ជាមួយនឹងកងទ័ពវៀតណាម ។ នៅក្នុងឆ្នាំនេះដែរ គាត់ក៏ត្រូវខ្មែរក្រហមបញ្ជូនឲ្យទៅធ្វើសង្គ្រាមជាមួយវៀតណាមដែរ ។ ជារៀងរាល់ព្រឹក អង្គការបានចែកបាយឲ្យយោធានៅក្នុងអង្គភាពម្នាក់មួយកញ្ចប់ ។ ពេលនោះគឺជាពេលដែល សុភាន់ បានទទួលអាហារហូបចុកគ្រប់គ្រាន់ ហើយក៏ជាពេលមួយគ្រោះថ្នាក់ដែរសម្រាប់ សុភាន់ ព្រោះ សុភាន់ ត្រូវប្រឈមជាមួយនឹងកងទ័ពវៀតណាម ។ ពេលខ្លះ សុភាន់ ថែមទាំងយំទៀតផង ព្រោះតែគាត់ភ័យខ្លាចស្នូរគ្រាប់កាំភ្លើង ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៨ សុភាន់ បានបម្រើការងារជាអ្នកដឹកជញ្ជូនស្បៀងឲ្យយោធាខ្មែរក្រហម ។ ពេលខ្លះ យោធាដែលឈរជើងនៅសមរភូមិមុខ មិនបានទទួលរបបបាយទេ ព្រោះជាប់ប្រយុទ្ធតទល់ជាមួយនឹងកងទ័ពវៀតណាម ។ ចំណែក សុភាន់ វិញ បានហូបបាយយ៉ាងបរិបូរណ៍ ព្រោះអាហារសម្រាប់ឲ្យយោធាជួរមុខនៅសល់ច្រើន ។ ពេលធ្វើសង្គ្រាមជាមួយវៀតណាម សុភាន់ ក៏ដូចជាយោធាផ្សេងៗទៀតដែរ មិនមានកន្លែងសម្រាប់ស្នាក់នៅសមរម្យនោះទេ ពេលខ្លះត្រូវដេកផ្ទាល់ដី ហើយពេលខ្លះទៀត ត្រូវដេកនៅក្នុងថ្លុកទឹកភ្លៀងក៏មានដែរ ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៩ បន្ទាប់ពីខ្មែរក្រហមធ្វើសង្គ្រាមចាញ់វៀតណាម សុភាន់ និងមិត្តភក្តិពីរនាក់ទៀត បានរត់ត្រឡប់ទៅកាន់ខេត្តក្រចេះវិញ ។ ពេលទៅដល់ទន្លេមេគង្គ គាត់ និងមិត្តភក្តិបានកាប់ដើមចេកមួយដើម និងឫស្សីមួយដើមមកចងបណ្តែតទឹកដើម្បីហែលឆ្លងទន្លេ ។ សុភាន់ និងមិត្តភក្តិ បានចំណាយពេលអស់២០ម៉ោងក្នុងការហែលឆ្លងកាត់ទន្លេ ។ បន្ទាប់ពីបានហែលឆ្លងទៅដល់ត្រើយម្ខាង សុភាន់ បានចូលទៅក្នុងចម្ការនៅជាប់មាត់ទន្លេលួចបេះផ្លែក្រូចថ្លុងរបស់ប្រជាជន ដើម្បីបំពេញសេចក្តីស្រេកឃ្លាន ។ នៅពេលកំពុងបេះផ្លែក្រូចថ្លុង ម្ចាស់ចម្ការបានមកទាន់ ប៉ុន្តែគាត់មិនបានស្តីថាអ្វីឡើយ ថែមទាំងបានអញ្ជើញ សុភាន់ និងមិត្តភក្តិឲ្យទៅហូបបាយនៅផ្ទះរបស់គាត់ទៀតផង ។ បន្ទាប់ពីហូបបាយរួច សុភាន់ និងមិត្តភក្តិ បានជម្រាបលាម្ចាស់ផ្ទះ បន្តធ្វើដំណើរទៅមុខទៀត ។ ក្រោយមក សុភាន់ បានទៅដល់ភ្នំមួយមានឈ្មោះថា ភ្នំ ១០០១ នៅជាប់ព្រំដែនប្រទេសឡាវ ថៃ និង កម្ពុជា ។ នៅទីនោះសម្បូរណ៍អាហារ (ឬអាចនិយាយបានថា ជាឃ្លាំងស្បៀង) ហើយពេលនោះក៏មានជនភៀសខ្លួនជាច្រើនបានស្លាប់បណ្តាលមកពីហូបអាហារច្រើន (ហល់) លើសកំណត់ដែរ ។

ក្រោយមក សុភាន់ បានរៀបការជាមួយ មី សុខឃាង ដែលជាអ្នកស្រុកមកពីក្រចេះដូចគ្នា និងបានបន្តរស់នៅក្នុងស្រុកអន្លង់វែងរហូតដល់សព្វថ្ងៃ ។

រ៉ែម ណាឃីម

រឿងរ៉ាវពិតដើម្បីប្រវត្តិសាស្ត្រ

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាសង្ឃឹមថា ប្រជាជនកម្ពុជាគ្រប់រូបដែលធ្លាប់ឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហមបាន និងកំពុងសរសេរអត្ថបទ ឬសៀវភៅអំពីរឿងរ៉ាវពិតផ្ទាល់ខ្លួន នឹងផ្ញើមកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាតាមអាសយដ្ឋានខាងក្រោម ៖

ផ្ទះលេខ៦៦ មហាវិថីព្រះសីហនុ ភ្នំពេញ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ទូរស័ព្ទលេខៈ (៨៥៥) (២៣) ២១១ ៨៧៥

ទូរស័ព្ទលេខៈ (៨៥៥) (១២) ៩៩៦ ៧៥០

ទូរសារលេខៈ (៨៥៥) (២៣) ២១០ ៣៥៨

Email: truthbunthorn.s@dccam.org

Home page: www.d.dccam.org

មិនហ៊ាននៅផ្ទះនាពេលថ្ងៃ

"ខ្ញុំតូចចិត្តនឹងខ្លួនឯងដែលមិនបានរៀនសូត្រចេះដឹងនឹងគេ" ការដែលមិនចេះដឹងនេះហើយបានធ្វើឲ្យខ្ញុំមិនហ៊ាននៅផ្ទះនាពេលថ្ងៃ ។ ខ្ញុំតែងតែចង់ចូលទៅក្នុងព្រៃ ទៅចម្ការ ឬទៅវាលស្រែ ពីព្រោះវាជាមធ្យោបាយដ៏ល្អសម្រាប់ខ្ញុំ ក្នុងការគេចមុខពីយុវជនយុវនារី ឬសិស្សានុសិស្សនាសម័យបច្ចុប្បន្ននេះ ។ នៅពេលជួបអ្នកទាំងនេះ ធ្វើឲ្យខ្ញុំនឹកឃើញដល់យុវវ័យរបស់ខ្ញុំដែលមិនមានសិទ្ធិទៅសាលារៀនសូត្រ និងសិទ្ធិជួបជុំចែករំលែកភាពសប្បាយរីករាយដល់ក្រុមគ្រួសារ ។

ខាងលើជាសំដីរបស់លោកតា យស់ ផាច អាយុ៥៩ឆ្នាំ មានស្រុកកំណើតនៅភូមិពែងមាសជើង ឃុំស្ពឺ ស្រុកចម្ការលើ ខេត្តកំពង់ចាម ។ តា ផាច មានឪពុកឈ្មោះ អ៊ុច អាន និងម្តាយឈ្មោះ នាដុន (ឪពុកម្តាយគាត់ស្លាប់ក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម) ហើយគាត់មានបងប្អូនបង្កើត៤នាក់ (ស្រីបីនាក់) ។ ប្រពន្ធឈ្មោះ មុត រី និងមានកូនស្រីបីនាក់ ។ សព្វថ្ងៃតា ផាច និងក្រុមគ្រួសាររស់នៅក្នុងភូមិថ្មី ឃុំថ្លាត ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ ។ កាលពីនៅក្មេង តា ផាច រៀននៅសាលាបឋមសិក្សាវត្តព្រេង ក្នុងខេត្តកំពង់ចាម ។ នៅឆ្នាំ១៩៧២ តា ផាច បានឈប់រៀនត្រឹមថ្នាក់ទី៦ចាស់ ដោយសារសង្គ្រាមសាលានៅភូមិវត្តព្រេង និងសាលាផ្សេងទៀតត្រូវបានបិទ និងមិនមានគ្រូមកបង្រៀនឡើយ ។ ដូច្នេះ ទើប តា ផាច បានខកបំណង ដោយកាលពីនៅក្មេង តា ផាច មានក្តីប្រាថ្នាចង់ក្លាយជាអ្នករៀនសូត្របានជ្រៅជ្រះ ដើម្បីយកចំណេះទាំងនោះ មកប្រកបការងារជួយដល់គ្រួសាររបស់គាត់ ។

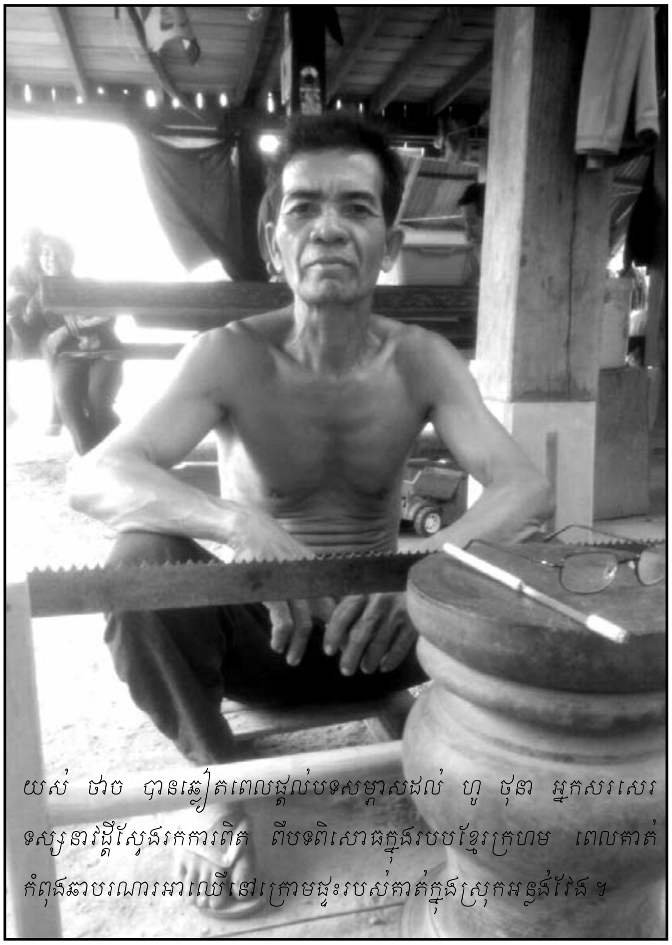

យស់ ផាច បានឆ្លៀតពេលផ្តល់បទសម្ភាសដល់ ហូ ចុនា អ្នកសរសេរទស្សនាវដ្តីស្វែងរកការពិត ពីបទពិសោធក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ពេលគាត់កំពុងឆាបរណារអាឈើនៅក្រោមផ្ទះរបស់គាត់ក្នុងស្រុកអន្លង់វែង ។

ថ្ងៃទី១៧ មេសា ឆ្នាំ១៩៧៥

នៅឆ្នាំ១៩៧៥ តា ផាច ត្រូវបានខ្មែរក្រហមជម្លៀសទៅខេត្តកំពង់ធំ ប្រើឲ្យលើកទំនប់ស្ទឹងជីនិត ហើយគាត់នៅក្នុងកងចល័តដែលមានសមាជិក១៩៣នាក់ ។ តា ផាច បន្តថា កាលណោះគឺជារដូវប្រាំងការកាប់ដីលើកទំនប់មានការលំបាកខ្លាំង ដោយដីរឹងប្រេះក្រហែង ហើយទឹកក៏គ្មានផឹកគ្រប់គ្រាន់ដែរ ។ រីឯការហូបចុកវិញ គឺមានត្រឹមតែបាយលាយជាមួយចេកខ្ចីប៉ុណ្ណោះ ។ ទោះបីលំបាកយ៉ាងនេះក្តី តា ផាច មិនដែលហ៊ានតវ៉ានឹងអង្គការឡើយ ដោយសារតែគាត់យល់ថា ប្រសិនបើតវ៉ាចំពោះការហូបចុក ច្បាស់ជាអង្គការយកទៅសម្លាប់ចោលជាមិនខាន ។ កន្លះឆ្នាំក្រោយមក តា ផាច ត្រូវបានខ្មែរក្រហមជម្លៀសទៅស្រុកចម្ការលើវិញ ដោយឲ្យលើកទំនប់៥កុម្ភៈ ដើម្បីទប់ទឹកបញ្ចូលស្រែ ឬប្រឡាយឲ្យមានទឹកគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ធ្វើស្រែចម្ការ ។ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៦ អង្គការបានចាត់តាំង តា ផាច ឲ្យចូលបម្រើអង្គភាពកងទ័ពខ្មែរក្រហម ដោយឲ្យឈរជើងនៅទីក្រុងភ្នំពេញ និងមានភារកិច្ចយាមល្បាតជុំវិញក្រុងភ្នំពេញ ។ ចុងឆ្នាំ១៩៧៨ តា ផាច ត្រូវបានអង្គការបញ្ជាឲ្យទៅប្រយុទ្ធជាមួយកងទ័ពវៀតណាមនៅអ្នកលឿង ។

ក្រោយខ្មែរក្រហមដួលរលំ

នៅឆ្នាំ១៩៧៩ កងទ័ពរណសិរ្សសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិកម្ពុជា និងកងទ័ពវៀតណាមបានផ្តួលរំលំរបបខ្មែរក្រហម ពេលនោះ ពូ ថាច បានរត់ភៀសខ្លួនទៅស្រុកប៉ៃលិន នៅម្តុំខ្សែម ។ ការរត់ភៀសខ្លួន ពូ ថាច ជួបឧបសគ្គជាច្រើនដោយបានប្រយុទ្ធគ្នាជាមួយកងទ័ពវៀតណាមនៅតាមផ្លូវជាច្រើនលើកច្រើនសារ ។ មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ក្រុមរបស់គាត់ក៏គ្មានអាហារហូបចុកនៅតាមផ្លូវគ្រប់គ្រាន់ដែរ គឺមានត្រឹមតែអង្ករពីរបីក្តាប់ សម្រាប់បបរក្នុងមួយពេលៗប៉ុណ្ណោះ សម្រាប់កងទ័ពប្រហែល៩០នាក់ ។ ក្នុងនោះដែរ ពូ ថាច និងសមាជិកក្រុមមិនដែលបានសម្រាកក្នុងពេលធ្វើ ដំណើរឡើយ ដោយសារកងទ័ពវៀតណាមដេញបាញ់ប្រកិតពីក្រោយ ។ ពូ ថាច បានធ្វើដំណើរមកដល់តំបន់ប៉ៃលិន ហើយរស់នៅទីនោះអស់រយៈពេលបីឆ្នាំ បន្ទាប់មក គាត់បានចាកចេញទៅឈរជើងនៅភ្នំឆត្រ ក្នុងអង្គភាព ក-៥ ហើយបានចូលប្រយុទ្ធគ្នាជាមួយកងទ័ពវៀតណាម ស្ទើរតែគ្មានពេលសម្រាកក្នុងមួយខែៗ ។

ពូ ថាច បន្តថា កាលនៅសមរភូមិប្រយុទ្ធមានកងទ័ពខ្មែរក្រហមជាច្រើនបានជាន់មីនស្លាប់ និងពិការដោយសារនៅអង្គភាព ក-៥ សំបូរទៅដោយមីន ដែលបានដាក់ជាច្រើនសម័យកាលកន្លងមក ។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៩៧ ពូ ថាច បានទៅរស់នៅក្នុងតំបន់អន្លង់វែង ដោយកាលនោះ តំបន់អន្លង់វែងត្រូវបានរៀបចំ និងបង្កើតឲ្យមានភូមិឃុំសម្រាប់ប្រជាជនរស់នៅ ។

នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៨ ពេលដែលខ្មែរក្រហមបានធ្វើសមាហរណកម្មចុះចូលជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាល ពូ ថាច ក៏បានចូលបម្រើកងទ័ពរាជរដ្ឋាភិបាល រហូតដល់ឆ្នាំ២០០៨ ទើបគាត់សម្រេចចិត្តលាឈប់ពីអង្គភាពយោធា ។ ក្រោយសមាហរណកម្មបានពីរឆ្នាំ ពូ ថាច បាននាំប្រពន្ធកូនទៅលេងស្រុកកំណើតរបស់គាត់ ហើយបានជួបបងស្រីគាត់តែម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ ។ ពូ ថាច ស្នាក់នៅជាមួយបងស្រីបានមួយរយៈពេលខ្លី ដោយយល់ឃើញថាមិនអាចរស់នៅ និងប្រកបរបររកស៊ីនៅស្រុកកំណើតបានគាត់សម្រេចចិត្តវិលត្រឡប់មករស់នៅក្នុងស្រុកអន្លង់វែងវិញ ដោយប្រកបរបរធ្វើស្រែចម្ការរហូតដល់សព្វថ្ងៃ ។

ហូ ថុនា

ផ្ទះរបស់ យស់ ថាច នៅភូមិថ្មី ឃុំថ្លាត ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ ។

បទពិសោធដំបូងរបស់ខ្ញុំនៅក្នុងទឹកដីតំបន់ប្រវត្តិសាស្ត្រអន្លង់វែង

កាលពីដំបូង ខ្ញុំធ្លាប់បានយល់ដឹងអំពីតំបន់ប្រវត្តិសាស្ត្រអន្លង់វែងតាមរយៈការអានសៀវភៅ "ប្រវត្តិសាស្ត្រសហគមន៍អន្លង់វែង" និងការសិក្សាស្រាវជ្រាវតាមឯកសារផ្សេងៗ ។ តំបន់អន្លង់វែង គឺជាតំបន់តស៊ូចុងក្រោយរបស់ខ្មែរក្រហម ហើយសព្វថ្ងៃប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងតំបន់នេះភាគច្រើនគឺជាអតីតយោធាខ្មែរក្រហម និងក្រុមគ្រួសារខ្មែរក្រហម ។ មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ខ្ញុំក៏ធ្លាប់បានឮថា តំបន់អន្លង់វែង គឺជាតំបន់ដាច់ស្រយាលគ្មានប្រជាជនរស់នៅច្រើនទេ ។ ខ្ញុំតែងតែសញ្ជឹងគិតអំពីតំបន់នេះថា គឺជាតំបន់ដែលពិបាករស់នៅសម្រាប់ខ្ញុំ ។

ស្របពេលនេះដែរ ខ្ញុំក៏មានឱកាសមកដល់តំបន់ប្រវត្តិសាស្ត្រអន្លង់វែង ក្នុងគោលបំណងរៀនអំពីកិច្ចការសម្ភាសន៍ប្រជាជនដែលធ្លាប់បានឆ្លងកាត់របបខ្មែរក្រហម ឬអតីតយោធាខ្មែរក្រហមដែលមានរយៈពេលមួយសប្តាហ៍ គិតចាប់ពីថ្ងៃទី១៦-២២ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៨ ។ នាពេលព្រឹកថ្ងៃទី១៧ ក្នុងខែឆ្នាំដដែល ខ្ញុំបានចេញពីកន្លែងស្នាក់នៅទៅរកអតីតយោធាខ្មែរក្រហមដើម្បីសាកសួរគាត់ អំពីបទពិសោធន៍តស៊ូរបស់គាត់ក្នុងអំឡុងពេលប្រទេសមានសង្គ្រាមពីសម័យកាលមួយទៅសម័យកាលមួយ ។ នៅពេលនោះដែរ ខ្ញុំបានធ្វើដំណើរចេញពីកន្លែងស្នាក់នៅចម្ងាយប្រហែលមួយគីឡូម៉ែត្រ ក៏បានជួបអតីតយោធាខ្មែរក្រហមម្នាក់ដែលពិការជើងឆ្វេង ។ គាត់កំពុងអង្គុយកើបធ្យូងដាក់បាវ ទុកសម្រាប់ដុតដាំ

ផ្លូវនៅមុខផ្ទះរបស់ ថុនា អ្នកសរសេរទស្សនាវដ្តីស្វែងរកការពិតស្នាក់នៅ ស្ថិតក្នុងភូមិកណ្តាលក្រោម ឃុំអន្លង់វែង ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ ។

ស៊ុម ហុង នៅផ្ទះរបស់គាត់ ស្ថិតនៅក្នុងឃុំថ្នាត ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ ។

បាយ និងចម្អិនម្ហូបអាហារ ។ ខ្ញុំបានជម្រាបសួរគាត់ និងបានណែនាំខ្លួនខ្ញុំ ។ បន្ទាប់មក ខ្ញុំបានសាកសួរគាត់អំពីសុខទុក្ខ និងពិការភាពរបស់គាត់ថាតើបណ្ដាលមកពីមូលហេតុអ្វី ។ ពេលនោះគាត់ បានឆ្លើយតបមកខ្ញុំវិញទាំងទឹកមុខស្រពោនថា ដោយសារគាត់ទៅសមរភូមិប្រយុទ្ធគ្នាជាមួយកងទ័ពវៀតណាម ។ បន្ទាប់ពីជជែកជាមួយគាត់មួយរយៈខ្លី ខ្ញុំក៏ឆ្លៀតពេលសុំអនុញ្ញាតសម្ភាសគាត់អំពីជីវិតរស់នៅរបស់គាត់ក្នុងអំឡុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (១៩៧៥-១៩៧៩) ហើយគាត់ក៏ព្រមទទួលនូវសំណើររបស់ខ្ញុំ ។

លោកពូមានឈ្មោះ ស៊ុម ហុង អាយុ៥៦ឆ្នាំ មានស្រុកកំណើតនៅភូមិព្រៃកក្តាម ឃុំកោះចិន ស្រុកពញាឮ ខេត្តកណ្ដាល ។ ពូ ហុង មានឪពុកឈ្មោះ យិប ហ៊ីវ និងម្ដាយឈ្មោះ ចិត្រ ឡាំ (ឪពុកម្ដាយរបស់គាត់បានស្លាប់ក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម) ព្រមទាំងមានបងប្អូនបង្កើត៧នាក់ ។ សព្វថ្ងៃ ពូ ហុង និងប្រពន្ធកូន រស់នៅក្នុងភូមិកណ្ដាលក្រោម ឃុំថ្នាត ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៥ ពេលខ្មែរក្រហមទទួលបានជ័យជម្នះទូទាំងប្រទេស ពូហុង មានវ័យ១២ឆ្នាំ ត្រូវបានខ្មែរក្រហមជម្លៀសទៅខេត្តសៀមរាប ហើយក៏ពេលដែលគាត់ព្រាត់ប្រាស់ឪពុកម្ដាយបងប្អូនតាំងពីពេលនោះមកដែរ ។ ពេលទៅដល់សៀមរាបដំបូង ពូ ហុង ត្រូវបានអង្គការចាត់តាំងគាត់ឲ្យធ្វើការក្នុងកងចល័តកុមារ ដោយមានបែងចែកជាច្រើនក្រុម ហើយក្នុងមួយក្រុមៗមានកុមារ១២នាក់ ។ អង្គការបានប្រគល់ភារកិច្ចប្រចាំថ្ងៃឲ្យ ពូ ហុង ធ្វើដោយកាប់ដើមទន្រ្ទានខេត្រ រើសអាចម៍គោ ដើម្បីធ្វើជីដាក់ស្រែ ។

ពូ ហុង បានរៀបរាប់ទាំងអួលដើមកថា គាត់បែកពីឪពុកម្ដាយតាំងតែពីអាយុ១២ឆ្នាំ ហើយប្រសិនបើគាត់ជួបឪពុកម្ដាយគាត់នៅតាមផ្លូវសព្វថ្ងៃ ក៏គាត់មិនអាចចំណាំមុខមាត់ឪពុកម្ដាយរបស់គាត់បានដែរ ។ ជួនកាល ពូ ហុង មានអារម្មណ៍តូចចិត្តនឹងខ្លួនឯងថាហេតុអ្វីបានជាគាត់មិនមានឪពុកម្ដាយ ហៅដូចអ្នកដទៃ គឺដោយសារតែសង្គ្រាមទើបធ្វើឲ្យគាត់បាត់បង់មនុស្សជាទីស្រឡាញ់ជុំវិញខ្លួន ។ ពូ ហុង បន្តថា ក្នុងអំឡុងពេលនោះគាត់មិនដែលបានស្គាល់រសជាតិបាយ ឬម្ហូបឆ្ងាញ់នោះទេ គឺគាត់បានស្គាល់ត្រឹមតែបបរាវកន្ទះកា ក្នុងមួយពេលៗប៉ុណ្ណោះ ។ ទោះបីជាលំបាកយ៉ាងនេះក្ដី ក៏ពូ ហុង មិនដែលគិតចង់រត់ចេញពីកងរបស់គាត់ដែរ ដោយសារគាត់យល់ថា ប្រសិនបើគាត់រត់ចេញច្បាស់ជាមិនអាចគេចផុតពីសេចក្ដីស្លាប់ទេ ។ ពូ ហុង ធ្វើការទាំងស៊ូទ្រាំលំបាកសព្វគ្រប់បែបយ៉ាង រហូតដល់កងទ័ពវៀតណាមវាយចូលទីក្រុងភ្នំពេញនៅឆ្នាំ១៩៧៩ ។

នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៩ ពូ ហុង បានរត់គេចខ្លួនទៅតំបន់អន្លង់វែង ហើយបានចូលបម្រើជាយោធាខ្មែរក្រហម ។ មួយឆ្នាំក្រោយមក ពូ ហុង ត្រូវបានថ្នាក់លើចាត់តាំងឲ្យធ្វើការក្នុងកងដឹកជញ្ជូនគ្រាប់ទៅសមរភូមិប្រយុទ្ធ ។ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៨៧ ពូ ហុង បានចូលសមរភូមិប្រយុទ្ធជាមួយកងទ័ពវៀតណាម នៅលើភ្នំដងរែក ហើយពេលនោះក៏បានជាន់មីនទើបធ្វើឲ្យគាត់បាត់បង់ជើងឆ្វេងម្ខាងរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ។ ក្រោយមក ពូ ហុង ត្រូវបានថ្នាក់លើដកមកសមរភូមិក្រោយវិញ ដោយឲ្យធ្វើជាប្រធានគុកនៅលើភ្នំដងរែក (គុកមិនមានឈ្មោះ) ។ កាលដែលធ្វើជាប្រធានគុក ពូ ហុង មានតួនាទីចាប់ក្រុមសេរី ដោយសំដៅទៅលើអ្នកលួចក្បាលអ្នកតាលក់គ្រឿងអាវុធ ឬដួញដូរសម្ភារពីខាងក្នុងមកលក់នៅក្នុងតំបន់ខ្មែរក្រហម ។ អ្នកទាំងនេះ ត្រូវបានចាប់ដាក់គុក និងត្រូវបានចោទ

ថា ជាខ្លាំង ។

រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៩៧ ថ្នាក់លើបានរៀបចំឲ្យ ពូ ហុង រៀបការ ហើយពេលនោះគាត់ក៏មិនហ៊ានប្រកែកតវ៉ាដែរ ដោយគាត់យល់ថា គាត់ក៏ជាអ្នកគោរពវិន័យម្នាក់ដែរ ។ ដូច្នេះទោះបីជាថ្នាក់លើឲ្យគាត់ធ្វើអ្វីក៏គាត់ព្រមដែរ ដើម្បីកុំឲ្យល្មើសនឹងវិន័យ ។ នៅឆ្នាំ១៩៩៨ ខ្មែរក្រហមបានធ្វើសមាហរណកម្មចុះចូលជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាល ពេលនោះ ពូ ហុង សប្បាយរីករាយខ្លាំងណាស់ ព្រោះគាត់យល់ថា ស្រុកទេសមានការបង្រួបបង្រួមជាតិ និងមានសុខសន្តិភាព ហើយប្រជាជនមានសិទ្ធិសេរីភាពពេញបរិបូរណ៍ និងមានការអភិវឌ្ឍទៅថ្ងៃខាងមុខ ។ ក្រោយសមាហរណកម្មពីរឆ្នាំ ពូ ហុង បានទៅសួរសុខទុក្ខឪពុកម្តាយ និងបងប្អូននៅស្រុកកំណើត ប៉ុន្តែពេលនោះ គាត់មិនបានជួបសាច់ញាតិណាម្នាក់ឡើយ រីឯផ្ទះរបស់គាត់ក៏ត្រូវបានប្រជាជនដទៃទៀតរស់នៅដែរ ។ ដូច្នេះហើយទើបពូ ហុង និងប្រពន្ធកូនបានសម្រេចចិត្តមករស់នៅក្នុងស្រុកអន្លង់វែង រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

តាមរយៈរឿងរ៉ាវរបស់ ពូ ហុង បានធ្វើឲ្យខ្ញុំយល់ដឹងពីបទពិសោធជីវិតបែកបាក់ បងប្អូន ឪពុកម្តាយ ភូមិកំណើតតាំងពីនៅកុមារក្នុងអំឡុងរបបខ្មែរក្រហម ការអត់ឃ្លាន ការរត់គៀសខ្លួនពីសង្គ្រាម និងការចូលរួមជាមួយយោធាខ្មែរក្រហមនៅអន្លង់វែង រហូតដល់គាត់ពិការជើងម្ខាង ។ រឿងរ៉ាវជីវិតរបស់ ពូ ហុង នឹងក្លាយជាមេរៀនដំបូងសម្រាប់ខ្ញុំដែលត្រូវស្វែងយល់ និងសិក្សាពីរបបខ្មែរក្រហមនៅអន្លង់វែងនេះ ។

នៅអំឡុងពេលដែលខ្ញុំស្នាក់នៅតំបន់អន្លង់វែងមួយរយៈពេលខ្លីនេះ ខ្ញុំក៏សង្កេតឃើញថាប្រជាជនដែលរស់នៅក្នុងតំបន់នេះមានភាពស្និទ្ធស្នាលរួសរាយរាក់ទាក់ ទោះបីប្រជាជនទាំងនេះដឹងថាខ្ញុំជាអ្នកចម្ងាយក៏ដោយ ។ មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ប្រជាជនដែលធ្លាប់ជាអតីតយោធាខ្មែរក្រហម តែងតែនិយាយមកកាន់ខ្ញុំដោយទឹកមុខរីករាយជានិច្ច ។ ខ្ញុំយល់ថាអតីតខ្មែរក្រហមទាំងនេះក៏ជាប្រជាជនធម្មតាដូចជាប្រជាជនដទៃទៀតដែរ ហើយអ្វីដែលខ្ញុំកត់សម្គាល់ គឺមានប្រជាជនមកពីតំបន់ផ្សេងៗ និងស្ទើរតែគ្រប់ខេត្តនៃប្រទេសកម្ពុជា បានចូលមករស់នៅ និងរកស៊ីនៅក្នុងតំបន់អន្លង់វែង ។ បន្ទាប់ពីខ្ញុំបានមកដល់ និងបានឃើញតំបន់អន្លង់វែងផ្ទាល់ ទើបខ្ញុំយល់កាន់តែច្បាស់ថា អ្វីដែលខ្ញុំធ្លាប់បានគិតកន្លងមក គឺវាផ្ទុយនឹងស្ថានភាពជាក់ស្តែងនៅតំបន់នេះ ។ **ហ៊ូ ថុនា**

ផ្ទះរបស់ប្រជាជននៅឃុំអន្លង់វែង ស្រុកអន្លង់វែង ខេត្តឧត្តរមានជ័យ ។

អ៊ិន លន មានទោសប្រហារជីវិតដោយសារដេកលក់ជ្រុល ម៉ោងខកខានក្នុងការចូលរួមប្រជុំមហាសន្និបាតអង្គការ សហប្រជាជាតិស្តីអំពីជម្លោះសាហារ៉ា ប៉ែកខាងលិច នៅឆ្នាំ១៩៧៨

អ៊ិន លន ត្រូវបានឃាត់ខ្លួន និងសម្លាប់នៅមន្ទីរសន្តិសុខស-២១ បន្ទាប់ពីវិញត្រឡប់ពីការចូលរួមប្រជុំមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិនៅចុងខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ ។ ការចាប់ខ្លួន និងសម្លាប់ អ៊ិន លន នេះគឺដោយសារការដេកលក់ជ្រុលម៉ោងមិនបានបោះឆ្នោតគាំទ្រប្រទេសអាល់ហ្សេរីនៅមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីអំពីជម្លោះសាហារ៉ាភាគខាងលិច ។

អ៊ិន លន មានឈ្មោះបដិវត្តន៍ថា តាណាគ និងមានស្រុកកំណើតនៅភូមិអន្លង់តាសេក ឃុំព្រែកអំបិល ស្រុក២០ តំបន់២៥ ។

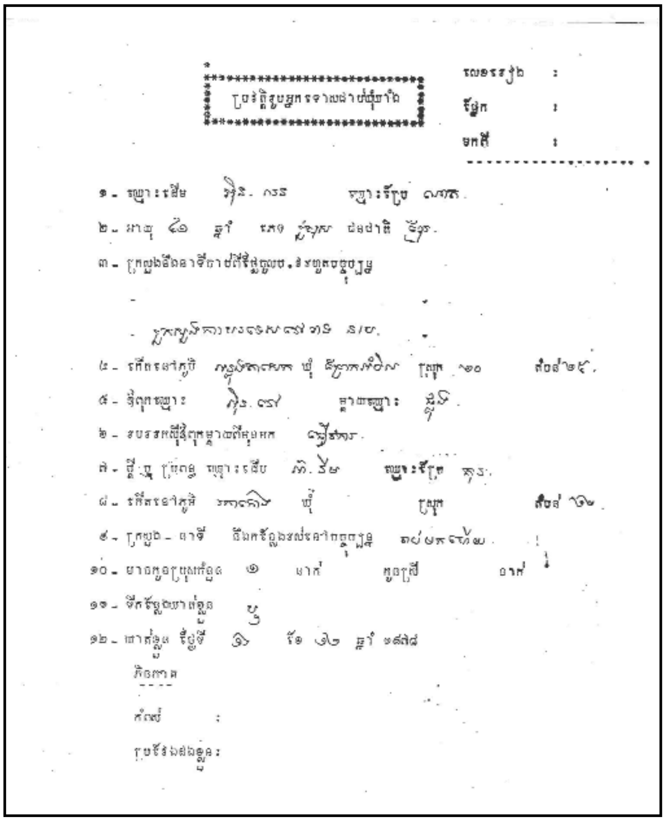
ប្រវត្តិរូបអ្នកទោស[illegible]
លេខរៀង :
[illegible] :
មកពី :
១- ឈ្មោះដើម អ៊ិន. លន ឈ្មោះបដិវត្តន៍ ណាគ.
២- អាយុ [illegible] ឆ្នាំ ភេទ ប្រុស ជនជាតិ ខ្មែរ.
៣- [illegible]
៤- កើតនៅភូមិ អន្លង់តាសេក ឃុំ ព្រែកអំបិល ស្រុក ២០ តំបន់២៥.
៥- ឪពុកឈ្មោះ [illegible] ម្ដាយឈ្មោះ [illegible]
៦- [illegible]
៧- ប្ដី ឬ ប្រពន្ធ ឈ្មោះដើម [illegible] ឈ្មោះបដិវត្តន៍ [illegible]
៨- កើតនៅភូមិ [illegible] ឃុំ ស្រុក តំបន់ [illegible]
៩- [illegible]
១០- មានកូនប្រុសចំនួន ១ នាក់ កូនស្រី នាក់
១១- [illegible]
១២- ចាប់ខ្លួន ថ្ងៃទី [illegible] ខែ ១២ ឆ្នាំ ១៩៧៨
ភិនភាគ
កំពស់ :
[illegible] :

អ៊ិន លន មានប្រពន្ធឈ្មោះ អ៊ា ទីម ហៅ គុន និងមានកូនប្រុសម្នាក់ ។ នៅមុនឆ្នាំ១៩៧៥ អ៊ិន លន មាននាទីជាលេខាកងពល១២ ប្រចាំភូមិភាគពិសេស ។ បន្ទាប់ពីថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្មែរក្រហមបានចាត់តាំងឲ្យ អ៊ិន លន ធ្វើជាប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខស-២១ រហូតដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៦ ទើបខ្មែរក្រហមផ្លាស់ អ៊ិន លន មកទទួលជាកម្មាភិបាលជំនួយនៅមន្ទីរអគ្គសេនាធិការកងទ័ព ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៨ ខ្មែរក្រហមបានបន្តផ្លាស់ អ៊ិន លន មកធ្វើការនៅក្រសួងការបរទេស (ប១) ផ្នែកកិច្ចការនយោបាយ ។ នៅខណៈពេលនោះ អ៊ិន លន ក៏ជាបេក្ខជនត្រៀមសម្រាប់ទទួលតំណែងជាឯកអគ្គរដ្ឋទូតរបស់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យប្រចាំនៅអង្គការសហប្រជាជាតិដែរ ។

នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៨ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានបញ្ជូនគណៈប្រតិភូរបស់ខ្លួនចំនួនបីរូបរួមមាន អ៊ិន លន ជាប្រធានគណប្រតិភូ និងមានសមាជិក២រូបទៀត ទៅចូលរួមមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិនៅបូរីញូវយ៉ក ដើម្បីបោះឆ្នោតគាំទ្រប្រទេសអាល់ហ្សេរីស្តីអំពីជម្លោះសាហារ៉ាប៉ែកខាងលិច "ជម្លោះសាហារ៉ាប៉ែកខាងលិច គឺជាជម្លោះដណ្តើមទឹកដីរវាងប្រទេសម៉ារ៉ុក និងរណសិរ្សប៉ូលីសារីយ៉ូ *(Polisario Front)* ដែលមានប្រទេសអាល់ហ្សេរីជាតំណាងការប្រជុំបោះឆ្នោតនៅមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ" ។ នៅខណៈពេលដែលមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិបានចាប់ផ្តើមប្រជុំ អ៊ិន លន ដែលជាប្រធានគណៈប្រតិភូកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានបាត់ខ្លួនពីអង្គប្រជុំនៅសល់តែសមាជិកគណៈប្រតិភូពីររូបទៀតប៉ុណ្ណោះ ។ ការអវត្តមាន អ៊ិន លន

នេះបានបណ្តាលឲ្យសមាជិកគណៈប្រតិភូទាំងពីររូបមិនហ៊ានសម្រេចក្នុងការបុចប៊ីតុងគាំទ្រប្រទេសអាល់ហ្សេរី ។ ដូច្នេះកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានខកខានក្នុងការបោះឆ្នោតគាំទ្រអាល់ហ្សេរីនៅមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីអំពីជម្លោះនេះ ។ ការខកខាននេះបានធ្វើឲ្យប្រទេសអាល់ហ្សេរីមានអាក់អន់ចិត្តយ៉ាងខ្លាំង ពីព្រោះប្រទេសអាល់ហ្សេរីបានចូលរួមគាំទ្រចលនាខ្មែរក្រហម និងរណសិរ្សរួបរួមជាតិកម្ពុជា តាំងពីអំឡុងសង្គ្រាមស៊ីវិលចន្លោះឆ្នាំ១៩៧០-១៩៧៥ មកម្ល៉េះ ហើយនេះជាលើកទីមួយដែលប្រទេសអាល់ហ្សេរីពឹងពាក់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឲ្យជួយគាំទ្រខ្លួនវិញ ។

បន្ទាប់ពីការបោះឆ្នោតមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិត្រូវបានបញ្ចប់ ទើបសមាជិកទាំង២រូបបានជួបជាមួយ អ៊ិន លន ដែលជាប្រធានរបស់ខ្លួននៅខាងក្រៅអង្គប្រជុំ ។ នៅខណៈពេលនោះ អ៊ិន លន បានបកស្រាយអំពីមូលហេតុដែលអវត្តមាននេះថា ដោយសារតែម៉ោងខុសគ្នារវាងប្រទេសកម្ពុជា និងបុរីញូវយ៉ករហូតទៅដល់១២ម៉ោង (ប្រទេសកម្ពុជាលឿនជាងប្រមាណ១២ម៉ោង) បានធ្វើឲ្យខ្លួនអស់កម្លាំង និងនឿយហត់ខ្លាំង ក៏បានដើរទៅរកកន្លែងសម្រាកនៅលើកៅអីវែងមួយក្នុងបរិវេណអគារអង្គការសហប្រជាជាតិរហូតដល់ដេកលក់ខកខានមិនបានចូលរួមប្រជុំបោះឆ្នោតនេះ ។

នៅចន្លោះពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៩ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមិនមានស្ថានទូត និងឯកអគ្គរដ្ឋទូតប្រចាំនៅអង្គការសហប្រជាជាតិទេ ។ បើតាម សួង ស៊ីគឿន អតីតបញ្ញាជនដែលបម្រើការផ្នែកឃោសនាការ និងព័ត៌មាននៅក្រសួងការបរទេសនៃរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រធិបតេយ្យ បានឲ្យដឹងថា មេដឹកនាំនៃរបបខ្មែរក្រហមបានកំណត់កម្មាភិបាលមូលដ្ឋានដែលមានតួនាទីជាគណៈតំបន់ ឬកងពល ទើបត្រូវបានពិចារណាឲ្យកាន់ដំណែងជាឯកអគ្គរដ្ឋទូតប្រចាំនៅតាមប្រទេសផ្សេងៗបាន ។ ចំណែកក្រុមបញ្ញាជនដែលបម្រើការនៅក្រសួងការបរទេស ឬតាមក្រសួងមន្ទីរផ្សេងៗ ទោះជាមានចំណេះដឹងជ្រៅជ្រះទាំងបច្ចេកទេស និងភាសាបរទេសក៏ដោយ ក៏មិនត្រូវបានពិចារណាសម្រាប់តួនាទីជាឯកអគ្គរដ្ឋទូតតំណាងឲ្យកម្ពុជាធិបតេយ្យឡើយ ពីព្រោះបញ្ញាជនមិនត្រូវបានធានាផ្នែកវណ្ណៈភាព ។

ឡុង ដានី

គណៈប្រភូក្រសួងការបរទេសនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ទទួលគណៈប្រតិភូបរទេស នៅព្រលានយន្តហោះអន្តរជាតិពោធិចិនតុង ។

អំណះអំណាងមេធាវីការពារក្តីរបស់ នួន ជា ក្នុងការបិទបញ្ចប់សវនាការសួរដេញដោលនៅអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

(តពីលេខមុន)

ការឈ្លានពាន និងការសហការណ៍ជាមួយវៀតណាម

មេធាវី កុប៉េ បានចាប់ផ្តើមដោយរំឭកអំពីការគំរាមកំហែងរបស់វៀតណាមមកកាន់កម្ពុជាក្នុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។

នៅក្នុងសេចក្តីសង្ខេបមួយនេះ ភាគីដើមចោទបានព្យាយាមពណ៌នាថា នួន ជា គឺជាមនុស្សប្រកាន់ពូជសាសន៍ ដោយសារទង្វើស្អប់ខ្ពើម និងភាពមិនពេញចិត្តរបស់គាត់ទៅលើវៀតណាម ហើយគាត់ក៏បានលុកលុយទឹកដីវៀតណាមវិញជាការសងសឹក ។ ភាគីដើមចោទបានបញ្ជាក់ថា កងទ័ពរបស់កម្ពុជាក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បានបោកបញ្ឆោតកងទ័ពវៀតណាម ដោយបានលើកហេតុផលចរចាជាស្ពានឈានទៅរកការឈ្លានពាននាថ្ងៃខាងមុខ ។

មេធាវី កុប៉េ បានបន្ថែមថា ភាគីដើមចោទ បានពណ៌នាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាថា ជាមនុស្សដែលមានជំងឺសរសៃប្រសាទ និងខ្វះភាពពិចារណា ពីព្រោះភាគីដើមចោទបានញុះញង់ឲ្យមានការតតាំងរវាងវៀតណាម និង ប៉ុល ពត ។ ក្រុមដែលនៅក្រោមចំណុះបានធ្វើសកម្មភាពប្រៀបបីដូចជាខ្លួនបានទទួលរងនូវការគំរាមកំហែងអំពីវៀតណាម ។ ផ្ទុយទៅវិញ ភាគីដើមចោទបែរជាយល់ឃើញថា វៀតណាមគឺជាអ្នកស្នេហាសន្តិភាព មិនឆេវឆាវ ជាអ្នកជិតខាងមួយដែលមានភាពអត់ធ្មត់ មិនដែលមានចិត្តចង់ធ្វើជាសត្រូវ ហើយមានចិត្តព្យាយាមដោះស្រាយបញ្ហាដោយសុខសន្តិភាព ដោយតែងតែលើកវប្បធម៌ចរចាមកប្រើប្រាស់ក្នុងនយោបាយ ។

មេធាវីចុងចោទបានវែកញែកផ្ទុយពីនេះថា វៀតណាមគឺជាចក្រពត្តិនិយមដែលមានចិត្តឈ្លានពាន និងជាមនុស្សតំណាងឲ្យសហភាពសូវៀត ។ មេធាវីចុងចោទមានភ័ស្តុតាងដែលអាចបញ្ជាក់ថា វៀតណាមបានឈ្លានពាន និងព្យាយាមកាន់កាប់ប្រទេសកម្ពុជាអស់រយៈពេលជាង១០ឆ្នាំមកហើយ ។

មេធាវី កុប៉េ បាននិយាយម្តងទៀតថា រឿងប្រឌិតមួយនេះបានកើតឡើងដោយសារការឃោសនារបស់វៀតណាម ដោយបានព្យាយាមបង្ហាញថា វត្តមានរបស់វៀតណាមនៅប្រទេសកម្ពុជាក្នុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ គឺធ្វើឡើងដោយស្របច្បាប់ ។ មេធាវីចុងចោទបានបន្ថែមថា អង្គចៅក្រមក៏យល់ស្របចំពោះទស្សនៈខាងលើនេះដែរ ។ តែអង្គចៅក្រមហាក់បីដូចជាមានគំនិតសង្ស័យទៅកាន់វៀតណាមចំពោះវត្តមានរបស់វៀតណាមមកកាន់ប្រទេសកម្ពុជា នាសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បើយោងទៅតាមរឿងក្តីលេខ ០០២/០១ ។

បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា មិនមែនជាបុគ្គលតែមួយដែលបានកត់សម្គាល់នូវការគំរាមកំហែងផ្ទៃក្នុងរបស់វៀតណាមមកកាន់ប្រទេសកម្ពុជានោះទេ ។ នាឆ្នាំ១៩៦៤ ព្រះបាទ នរោត្តម សីហនុ

មានព្រះបន្ទូលថា គ្មានអ្នកដឹកនាំជនជាតិវៀតណាមណាម្នាក់អាចដេកលក់ស្រួល ខណៈពេលដែលប្រទេសកម្ពុជាមិនទាន់បានកម្ទេចចោល ឬពុំទាន់អាចយកប្រទេសកម្ពុជាជាទាសកររបស់ខ្លួនបានមកវិញនោះទេ ។ ព្រះអង្គមានព្រះបន្ទូលអំពីរឿងនេះជាច្រើនដងជាច្រើនសារ ។ ភាគីដើមចោទ មិនបានអើពើនូវរឿងហេតុដែលវៀតណាមចង់បានប្រទេសកម្ពុជាកាលពីជាង១.០០០ឆ្នាំមុននោះទេ ។ វៀតណាមបានបំពេញក្តីស្រមៃមួយនេះ ដោយបញ្ចូលឧបសម្ព័ន្ធមកលើទឹកដីកម្ពុជា សកម្មភាពមួយនេះគឺដូចទៅនឹងទង្វើដែលខ្លួនបានធ្វើទៅលើប្រទេសចម្ប៉ា កម្ពុជាក្រោម និងកំពុងតែព្យាយាមពង្រីកទឹកដីរបស់ខ្លួនទៅកាន់សមុទ្រចិនខាងត្បូង ។

មេធាវី កុប៉េ បានថ្លែងទៀតថា វៀតណាមមានបំណងបង្កើតសហព័ន្ធឥណ្ឌូចិនដោយមានគំនិតចង់បញ្ចូលប្រទេសកម្ពុជា ប្រទេសឡាវ និងប្រទេសវៀតណាមរួមគ្នា ដោយបានចាត់ទុកថា ប្រទេសឡាវ និងប្រទេសកម្ពុជា ជារដ្ឋទាសភាព ។ ភ័ស្តុតាងមួយក្នុងសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា វៀតណាមមានគំនិតចង់បង្កើតនូវសហព័ន្ធដែលបានលើកឡើងខាងលើនេះ ។ មេដឹកនាំវៀតណាមបានថ្លែងថា ខ្មែរនឹងមិនមានជម្រើសផ្សេងនោះទេ ខណៈដែលប្រទេសខ្លួនបានធ្លាក់ក្នុងកណ្តាប់ដៃរបស់វៀតណាម ។ ការសុំចរចាអំពីសំណាក់មេដឹកនាំ ត្រូវបានលើកឡើងនាសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យខណៈដែលប្រទេសកម្ពុជាត្រូវបានវៀតណាមលុកលុយជាច្រើនលើកច្រើនសារ ។ សូម្បីតែកាសែតដ៏ល្បីមួយឈ្មោះ ញូវយ៉កថែម ក៏បានរាយការណ៍ថា វៀតណាមចង់ក្លាយជាអធិរាជនៅតំបន់នេះនៅក្នុងសម័យនោះ ។

សន្និសញ្ញាបានបង្ហាញថា បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និងវៀតណាមខាងជើង គឺជាសម្ព័ន្ធមិត្តនឹងគ្នា ប៉ុន្តែការពិតគឺមានសភាពផ្ទុយពីនេះទៅវិញ ពីព្រោះកម្ពុជានាសម័យនោះ ត្រូវបានមិត្តរួមសម្ព័ន្ធក្បត់ ។ នួន ជា បាននិយាយថា ទង្វើដែលមិនគួរគប្បីរបស់វៀតណាម គឺពេលដែលវៀតណាមបានបង្ខំឲ្យព្រះបាទ សម្តេចព្រះនរោត្តម សីហនុ និងបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាធ្វើការចរចាជាមួយក្រុមសាធារណៈរដ្ឋខ្មែរ ។ ការស្នើសុំមួយនេះត្រូវបានច្រានចោលដែលជាហេតុបង្កឲ្យមានការទម្លាក់គ្រាប់បែកពីសំណាក់សហរដ្ឋអាមេរិកមកលើទឹកដីកម្ពុជា ។

អាមេរិកបានទម្លាក់គ្រាប់បែកមកលើប្រទេសកម្ពុជាប្រមាណ ២០០ថ្ងៃដើម្បីជាការដាក់ទោស ។ ក្នុងពេលនោះដែរ ប្រហែល ៣០ ទៅ៤០ភាគរយនៃចំនួនប្រជាជនសរុប បានស្លាប់ខណៈពេលជម្លៀស ។ មេធាវី កុប៉េ បានថ្លែងថា សាក្សីក៏បានផ្តល់ភ័ស្តុតាងចំពោះការប៉ះទង្គិចរវាង វៀតណាម វៀតកុង និងបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។ ក្នុងពេលនោះដែរ វៀតណាមបានលួចគ្រឿងសព្វាវុធពី

រូបខាងស្តាំ ៖ មេធាវីការពារក្តី នួន ជា វិចទ័រ កុប៉េ នៅក្នុងសវនាការកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ។

ប្រទេសកម្ពុជា និងបានត្រួសត្រាយផ្លូវដើម្បីបង្កើតសហព័ន្ធឥណ្ឌូចិន ។ រីឯក្រុមកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ត្រូវបានគេប្រគល់សិទ្ធិជ្រកកោន នៅទីក្រុងហាណូយ នាឆ្នាំ១៩៥៥ ។

ភាគីដើមចោទ បានចោទប្រកាន់ក្រុមសហការណ៍ផ្ទៃក្នុងថាជាខ្មាំង នៅក្នុងសេចក្តីសង្ខេបបណ្តឹងរបស់ខ្លួន ។ អ្នកសហការណ៍ផ្ទៃក្នុងទាំងនោះតែងតែទាក់ទងជាមួយទាហានរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និងវៀតណាម ។ ទាហានរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា និងវៀតណាម តែងតែបញ្ជូនព័ត៌មានដែលខ្លួនទទួលបានទៅកាន់ក្រុមវៀតណាម តែមិនដែលផ្ញើមកកាន់មិត្តកម្ពុជានោះទេ ។

មេធាវី កុប៉េ បានបន្ថែមទៀតថា នៅចន្លោះឆ្នាំ១៩៦០-១៩៧៩ វៀតណាមបានប្រើប្រាស់នូវល្បិចកលយ៉ាងសាហាវដើម្បីបំផ្លាញបដិវត្តន៍ ក៏ដូចជាបំផ្លាញការអភិវឌ្ឍរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ។ ទង្វើមួយនេះបានធ្វើឡើងដោយប្រើប្រាស់នូវល្បិចចរចាបញ្ឆោត និងដើម្បីផ្លាស់ប្តូរទស្សនរបស់សាធារណជន ។ ឧទាហរណ៍នាឆ្នាំ១៩៧៦ វៀតណាមមិនបានរក្សានូវពាក្យសន្យាដែលខ្លួនបាននិយាយនាឆ្នាំ១៩៦៧ នោះទេ ។ ការសន្យានោះបានចែងថាខ្លួននឹងគោរពនូវបន្ទាត់ព្រំដែនរវាងប្រទេស និងប្រទេស នៅពេលដែលប្រទេសកម្ពុជារកឃើញរ៉ែប្រេងកាត ។ ឧទាហរណ៍ទី២ គឺការព្រមព្រៀងបញ្ចប់សង្គ្រាមជាមួយប្រទេសកម្ពុជា ។ វៀតណាមបាននិយាយថា រឿងរ៉ាវមួយនេះ គឺបង្កឡើងដោយជនដែលមកពីបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ឬក្រុមមនុស្សដែលស្ថិតនៅក្រោមការកាន់កាប់របស់របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ វៀតណាមបានលើកបណ្តឹងមួយថា កម្ពុជាគឺជាភាគីដែលបានលុកលុយមកលើប្រទេសវៀតណាមមុន ក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដោយយោងទៅតាមទង្វើនេះហើយទើបខ្លួនមានគម្រោងវាយបកមកកាន់ប្រទេសកម្ពុជាវិញ ។

មេធាវី កុប៉េ បានបន្ថែមទៀតថា គោលនយោបាយជាតិត្រូវបានផ្លាស់ប្តូរខណៈពេលដែលរដ្ឋាភិបាលនាសម័យកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បានប្រកាស់ប្រទេសទៅជារដ្ឋក្នុងសភាពអាសន្ន ។ រឿងនេះត្រូវបានប្រកាសនៅពេលដែលកម្ពុជាត្រូវបានលុកលុយក៏ដូចជាគំរាមកំហែងពីសំណាក់វៀតណាម ។ ការសហការណ៍ផ្ទៃក្នុងត្រូវបានពង្រឹង ដើម្បីឲ្យមានការអភិវឌ្ឍ និងការពារប្រទេសឲ្យមានស្ថិរភាព ។

វាមិនមែនជារឿងចម្លែកនោះទេ ដែលរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានខិតខំប្រឹងប្រែង និងពង្រឹងនូវសក្តានុពលរបស់ប្រទេស ។ រដ្ឋាភិបាលបានចងសម្ព័ន្ធមិត្តជាមួយប្រទេសចំនួន១០០ ដើម្បីកាត់បន្ថយនូវការគំរាមកំហែងពីសំណាក់ភាគីវៀតណាម ។ ការភ័ន្តច្រឡំត្រូវបានកើតឡើងចំពោះភាគីដើមចោទ នៅពេលដែលបណ្តាប្រទេសនានានិយាយថា កម្ពុជានាសម័យនោះពិតជាត្រូវបានរងសម្ពាធពីសំណាក់ប្រទេសវៀតណាមពិតមែន ។ មេដឹកនាំប្រទេសចិន បាននិយាយថា វៀតណាមបានគំរាមកំហែងប្រទេសកម្ពុជាតាំងពីមុនពេលកកើតនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមកម្ល៉េះ ។ មេធាវីបានបន្តថា វៀតណាមគឺប្រៀបបីដូចជាក្មេងពាលប្រចាំតំបន់ភាគខាងកើតអញ្ចឹង ។

ប្រធានាធិបតីអាមេរិក ឆឺរ៉ល ហ្វដ លោក គីហ្ស៊ីងគ័រ និងប្រធានាធិបតីប្រទេសឥណ្ឌូណេស៊ី បាននិយាយថា នេះពិតជាកង្វល់មួយយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរណាស់ ។ បុគ្គលិកការទូតរបស់ប្រទេសអូស្ត្រាលី បានសម្តែងមតិថា នេះគឺជារឿងមួយដែលគួរឲ្យព្រួយបារម្ភ ជាពិសេសសំរាប់ប្រទេសដែលមានព្រំប្រទល់ជាប់ជាមួយប្រទេសវៀតណាម ។ វៀតណាមបានទទួលជោគជ័យក្នុងការដាក់អំណាចទៅលើប្រទេសឡាវ នៅឆ្នាំ១៩៧៧ ដោយយោងតាមរូបភាពនៃការចុះសន្ធិសញ្ញាមេត្រីភាព ។ ប្រទេសចិនយល់ឃើញថា ទង្វើនេះមិនមែនជាការចុះសន្ធិសញ្ញាមេត្រីភាពនោះទេ ក៏ប៉ុន្តែវាជាការដាក់អំណាចទៅលើប្រទេសឡាវតែម្តង ។ វៀតណាមក៏បានបង្វែរគោលដៅមកកាន់ប្រទេសកម្ពុជាវិញម្តង បន្ទាប់ពីបានសម្រេចគោលដៅរបស់ខ្លួនលើប្រទេសឡាវ ។

ការវាយប្រហាររវាងកម្ពុជា និងវៀតណាមនាសម័យនោះមិនមែនបង្កឡើងដោយភាគីខាងបក្សកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនោះទេ ប៉ុន្តែវាត្រូវបានធ្វើឡើងដោយបុគ្គលផ្សេងទៅវិញ ។ យើងគួរតែកត់សំគាល់ថា របាយការណ៍ទាំងអស់ដែលបានសរសេរដោយយោធានៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ពិតជាមានសារសំខាន់ណាស់ ព្រោះពុំដែលសរសេរបង្វែងនូវព័ត៌មានដែលទាក់ទងនឹងជម្លោះរវាងកងទ័ពបដិវត្តន៍កម្ពុជា និងកងទ័ពវៀតណាមនោះទេ ។ ដោយឡែករបាយការណ៍នៃឆ្នាំ១៩៧៧ ពុំបានបកស្រាយនូវបញ្ហានេះទេ

ព្រោះវាមិនធ្លាប់កើតមានឡើង ។

សាក្សីចំនួនបួនទៅប្រាំនាក់ បាននិយាយថា ការឈ្លានពានរវាងប្រទេសទាំងពីរត្រូវបានចាប់ផ្តើមឡើងដោយភាគីវៀតណាម ។ សាក្សីបានបន្តថា ការឈ្លានពានមកកាន់ប្រទេសកម្ពុជា បានចាប់ផ្តើមពីខែមីនា រហូតដល់ខែឧសភា នាឆ្នាំ១៩៧៧ ហើយសកម្មភាពមួយនេះ ត្រូវបានធ្វើឡើងតាមគ្រប់រូបភាព ។ វៀតណាមតែងតែបង្កើតគម្រោងទុកមុនចំពោះការឈ្លានពានទាំងអស់ ហើយប្រជាជនប្រចាំតំបន់ដែលខ្លួនចង់ឈ្លានពានតែងតែត្រូវបានជម្លៀសចេញ មុននឹងសម្មភាពនេះត្រូវបានចាប់ផ្តើម ។

មេបញ្ជាការនៃកងវរសេនាតូចចំនួនពីរ ដែលជាសាក្សីបានឆ្លើយទៅកាន់ករណី លេខ០០២/០១ នៃការិយាល័យអង្គចៅក្រមថា រាល់ការវាយប្រហារទៅកាន់ប្រជាជនវៀតណាមទាំងអស់ បានធ្វើឡើងតែក្នុងករណីចាំបាច់ប៉ុណ្ណោះ ។ គាត់បានបន្ថែមថា ជនជាតិវៀតណាមត្រូវបានបណ្តេញចេញពីព្រំប្រទល់កម្ពុជា ហើយរាល់ការឆ្លងកាត់នានាពុំត្រូវបានបើកឲ្យចេញចូលជាទូទៅនោះទេ ។

គ្មានចម្លើយពិតប្រាកដណាដែលអាចបញ្ជាក់ថា វៀតណាមគឺជាភាគីដែលបានជួយសង្គ្រោះកម្ពុជា ឬជាភាគីដែលបានឆ្លៀតឱកាសឈ្លានពានប្រទេសកម្ពុជាខណៈដែលប្រទេសស្ថិតនៅក្នុងសភាពអាសន្ននោះទេ ។ ភាគីវៀតណាមបានរៀបចំនូវផែនការយ៉ាងហ្មត់ចត់ និងតឹងរ៉ឹងមុនពេលដែលខ្លួនសម្រេចចិត្តលុកលុយប្រទេសកម្ពុជា ។

មេធាវី កុប៉េ បាននិយាយថា វៀតណាមបានប្រើប្រាស់នូវយុទ្ធសាស្ត្រផ្នែកចិត្តសាស្ត្រ ដើម្បីធ្វើការវាយប្រហារមកលើប្រទេសកម្ពុជា ដែលគោលបំណងធំរបស់ខ្លួន គឺការក្តោបក្តាប់ប្រទេសកម្ពុជានេះឯង ។ នាពេលនោះដែរ ក្រុមវៀតណាមក៏បានចាប់ផ្តើមកេណ្ឌមនុស្សដែលមានមុខងារខ្ពស់មកពីបក្សកម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដើម្បីមកធ្វើការឲ្យខ្លួនក្នុងគោលបំណងប្រមូលផ្តុំព័ត៌មានសំខាន់ៗនានាអំពីបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាដើម្បីទម្លាក់រដ្ឋាភិបាលស្របច្បាប់មួយនោះ ។

ស្របពេលដែលនិយាយនូវរឿងហេតុមួយនេះ មេធាវីការពារក្តីបាននិយាយថាយុទ្ធសាស្ត្រទី១របស់វៀតណាម គឺការបញ្ចូលរនុកក្នុង រីឯយុទ្ធសាស្ត្រទី២ គឺការឈ្លានពានប្រទេសនេះឯង ។ យុទ្ធសាស្ត្រទី១ដែលវៀតណាមបានប្រើប្រាស់ គឺមិនបានផ្សព្វផ្សាយឲ្យដឹងទូលំទូលាយនោះទេ ក៏ប៉ុន្តែវាត្រូវបានលើកមកនិយាយបន្តិចម្តងៗ ។ មេធាវីដើមចោទបាននិយាយថា មិនមានភស្តុតាងជាក់លាក់ណាមួយដែលអាចបញ្ជាក់ថា មន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ណាមួយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា បានប្រព្រឹត្តនូវអំពើក្បត់ទៅកាន់មេដឹកនាំរបស់ខ្លួននោះទេ ។ ក្នុងនាមយើងជាមេធាវីចុងចោទយល់ថា ការបញ្ចូលរនុកក្នុង គឺជាការសហការណ៍ផ្ទៃក្នុងយ៉ាងខ្លាំងក្លាមួយ ។ ដោយឡែក ភាគីដើមចោទបាននិយាយថា របនាសម្ព័ន្ធក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋាភិបាលនាសម័យនោះ គឺមិនមានភាពច្របូកច្របល់ដូចដែលភាគីចុងចោទបានលើកឡើងនោះទេ រីឯព័ត៌មាននានាដែលទាក់ទងទៅនឹងបក្សកម្មុនីស្តកម្ពុជាត្រូវបានបើកបង្ហាញទៅកាន់ទីសាធារណៈទាំងអស់យ៉ាងចំហ ។

ក្នុងនាមយើងដែលជាមេធាវីចុងចោទយល់ឃើញថា ស្ថានភាពនៃប្រទេសកម្ពុជានាសម័យនោះត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយបុគ្គលផ្សេងៗគ្នា ។ ផ្នែកមួយនៃប្រទេសត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយ ប៉ុល ពត និង សុន សេន ហើយផ្នែកមួយទៀតត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយមេដឹកនាំផ្សេងៗទៀត ដែលមានបំណងផ្តួលរំលំរដ្ឋាភិបាលរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។ ការបែកបាក់ផ្ទៃក្នុងមួយនេះ បានកើតឡើងតាំងពីមុនពេលដែលបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាឡើងកាន់អំណាចមកម្ល៉េះ ។

យោងទៅតាមរបាយការណ៍ ដែលបានមកពីមន្ទីស-២១ របស់លោក កុយ ធួន បានសរសេរថា ក្រុមថ្មីចំនួន២ បានបំបែកខ្លួនចេញពីបក្សកុម្មុយនីស្តនៅឆ្នាំ១៩៧៣ ។ បន្ថែមពីនេះទៅទៀត ក៏មានបុគ្គលផ្សេងបញ្ជាក់ថា បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជានាពេលនោះ គឺពិតជាមានការបែកបាក់ផ្ទៃក្នុងពិតមែន ។ បក្សសម្ព័ន្ធចំនួន៣ត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងពេលនោះ ដោយបក្សនីមួយៗ បានប្រកាន់នូវគោលជំហរខុសៗគ្នា ។ គោលគំនិតចំនួន៣ធំៗទាំងនោះផ្តោតសំខាន់ទៅលើផ្នែកមនោគមវិជ្ជា ការចងសម្ព័ន្ធមិត្តជាមួយបរទេស និងការផ្តោតសំខាន់ទៅលើទីតាំងភូមិសាស្ត្រ ដូចនេះយើងអាចនិយាយបានថា ប៉ុល ពត និង នួន ជា គ្រាន់តែជាភាគីមួយក្នុងចំណោមភាគី៣ នៃបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាតែប៉ុណ្ណោះ ។

បណ្តាប្រទេសជិតខាងដែលមានដូចជា ចិន វៀតណាម និង

ថៃ ក៏បានដឹងអំពីការបែកបាក់ផ្ទៃក្នុងរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជានៅសម័យនោះដែរ ។ យោងទៅតាមព័ត៌មានមួយនេះ យើងអាចនិយាយបានថា ផ្ទៃក្នុងរបស់បក្សកម្មុយនីសកម្ពុជា គឺមិនដែលមានភាពរួបរួមនោះទេ ។

សាក្សីបាននិយាយថា ការបែកបាក់ផ្ទៃក្នុងកាន់តែមានសភាពធ្ងន់ធ្ងរទៅ បន្ទាប់ពីការរំដោះនាឆ្នាំ១៩៧៥ ។ សាក្សីក៏បានបន្តរៀបរាប់ពីការបែងចែកកងកម្លាំងកំឡុងពេលដែលបក្សកុម្មុនីស្តបានចូលមកកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញ ។ មេធាវី កុប៉េ នឹងបន្ថែមនូវភ័ស្តុតាងថ្មីៗ ថែមទៀតទៅកាន់សំណុំរឿងមួយនេះ បន្ទាប់ពីទទួលបានការអនុញ្ញាតឲ្យមានការប្រើប្រាស់ ។ ភ័ស្តុតាងថ្មីនេះគឺសំដៅទៅលើកិច្ចសម្ភាសរវាងលោក ថេត សម្បត្តិ ជាមួយលោក រ៉ូប៊ឺត លីមគិន ។

អតីតកម្មាភិបាល បានប្រាប់ទៅកាន់លោក ថេត សម្បត្តិ ថា នៅពេលបញ្ចប់នៃការប្រជុំលើកទីមួយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា លោកក៏បានចូលរួមប្រជុំនៅភ្នំពេញជាបន្ទាន់នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ការប្រជុំនេះមានសមាជិកប្រហែល៣០០នាក់ ដែលរាប់បញ្ចូលមេដឹកនាំតំបន់ និងមេដឹកនាំរបស់ក្រសួងនានា ក៏ដូចជាគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ចំនួន២នាក់ផង ។ គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ទាំងពីរបាននិយាយអំពីគម្រោងប្រឆាំងទៅកាន់ ប៉ុល ពត ហើយគម្រោងនេះដែរ ត្រូវបានរក្សាជាភាពអាថ៌កំបាំង ពីព្រោះវាទាក់ទិនទៅនឹងជំនួយរបស់ប្រទេសវៀតណាម ។

មេធាវី កុប៉េ បាននិយាយថា ភ័ស្តុតាងដែលបាននិយាយខាងលើពិតជាមានសារសំខាន់ណាស់ សម្រាប់យើងដែលជាមេធាវីការពារលោក នួន ជា ។ ព័ត៌មានមួយនេះ ក៏ត្រូវបានអះអាងដោយអ្នកនាំសារនៃតំបន់ខាងកើតនាសម័យនោះ ដោយគាត់ក៏ធ្លាប់បាននិយាយប្រាប់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអំពីរឿងហេតុមួយនេះដែរ ។

មេធាវី កុប៉េ បានបន្ថែមថា តុលាការមិនព្រមទទួលយកភ័ស្តុតាងមួយនេះ ក៏ព្រោះតែតុលាការចង់រក្សានូវរឿងមិនពិតឲ្យមានភាពស្ថិតស្ថេរ ក៏ដូចជាមិនចង់អោយលោក នួន ជា មានសិទ្ធិតតាំងក្នុងរឿងក្តីរបស់គាត់ ។ ក្នុងនាមយើងដែលជាមេធាវីការពារក្តីរបស់នួន ជា នឹងសុំឲ្យអង្គចៅក្រមធ្វើការពិចារណាទៅនឹងភ័ស្តុតាង ដែលយើងបានលើកឡើងខាងលើដើម្បីយកមកប្រើប្រាស់ ។ ប្រសិនបើទទួលបាននូវការអនុញ្ញាតនោះ យើងនឹងយកវាមកប្រើប្រាស់នៅក្នុងការពារក្តីរបស់យើង ។

យើងដែលជាមេធាវីចុងចោទ នឹងលើកយករឿងរ៉ាវដែលទាក់ទងនឹងអំពើពុករលួយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជានាសម័យនោះមកនិយាយ ។ ក្នុងនោះដែរ យើងនឹងរៀបរាប់អំពីអំពើពុករលួយរបស់សមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ មេដឹកនាំយោធា មេដឹកនាំតំបន់កណ្តាល និងមេដឹកនាំដែលមកពីតំបន់ផ្សេងៗ លើកលែងតែមេដឹកនាំមកពីតំបន់និរតីតែប៉ុណ្ណោះ ។ មេដឹកនាំនាសម័យនោះ ដែលយើងលើកមកនិយាយ គឺជាសមាជិករបស់រាជរដ្ឋាភិបាលសព្វថ្ងៃនេះឯង ។ មេធាវី កុប៉េ បានបន្ថែមថា មានភ័ស្តុតាងច្រើនណាស់ដែលទាក់ទងនឹងអំពើក្បត់របស់សមាជិករាជរដ្ឋាភិបាលសព្វថ្ងៃ ទៅកាន់រដ្ឋាភិបាលនាសម័យនោះ ។ មានភស្តុតាងមួយបានបង្ហាញអំពីការចូលដៃដើងគ្នាពីសំណាក់មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលនាសម័យនោះ ជាមួយនឹងភាគីវៀតណាម ។ ការរួបរួមគ្នាពីបុគ្គលទាំងពីរបានបន្សល់នូវគណបក្សមួយដែលមានឈ្មោះថា គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ។

បន្ទាប់មក មេធាវី កុប៉េ ក៏បាននិយាយអំពីគូរកនក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ គូរកនរបស់វៀតណាមបានបញ្ចេញសកម្មភាពភ្លាមៗ ដើម្បីទម្លាក់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាពីការកាន់អំណាច ។ នាពេលនោះដែរ គេបានព្យាយាមធ្វើឃាត ប៉ុល ពត ចំនួន៤ដង ក្នុងកំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥-១៩៧៦ ក៏ប៉ុន្តែ គម្រោងការមួយនេះត្រូវបរាជ័យ ។ ស្ថិតនៅក្នុងឆ្នាំនោះដែរ ក៏មានការរើបម្រះប៉ុនប៉ងក្តោបក្តាប់ស្ថានីយ៍វិទ្យុដែលមានទីតាំងស្ថិតនៅតំបន់ភាគខាងកើត បន្ថែមពីនេះទៅទៀត ក៏មានការរង្គោះរង្គើនៅតាមតំបន់ព្រំដែនកម្ពុជា-ថៃ និងកម្ពុជា-វៀតណាម ។ ដោយសារតែផែនការទីមួយត្រូវបរាជ័យ គូរកនរបស់វៀតណាមក៏បានលើកផែនការទី២ មកប្រើប្រាស់ ដោយការធ្វើរដ្ឋប្រហារនៅឆ្នាំ១៩៧៦ នេះឯង ។ យុទ្ធសាស្ត្រទីមួយនៃផែនការថ្មីនេះ គឺការបំផ្ទុះឃ្លាំងរំសេវនៅខេត្តសៀមរាប ។ លេខាប្រចាំតំបន់បានបើកអង្គប្រជុំមួយដែលមានសមាជិក៣០នាក់ចូលរួម ដែលក្នុងនោះនិយាយពីការបះបោរប្រឆាំងរដ្ឋាភិបាលរបស់ខ្លួន ។ ការប្រជុំនេះបានធ្វើឡើងមួយ

ថ្ងៃមុននឹងមានការផ្ទុះឃ្លាំងគ្រាប់កើតឡើង ។ ដូចនេះយើងអាចនិយាយបានថា រឿងរ៉ាវនេះគឺហាក់បីដូចជាមានការរៀបចំទុកអីចឹង ។

មេធាវីចុងចោទ បានធ្វើការស្នើឲ្យការិយាល័យអង្គចៅក្រម ធ្វើការស៊ើបអង្កេតនូវរឿងហេតុដែលបានកើតឡើងខាងលើនេះ ប៉ុន្តែសំណើរមួយនេះត្រូវបានច្រានចោល ។ យើងនឹងស្នើសុំអោយតុលាការពិចារណាជាមួយនឹងសំណើរខាងលើនេះម្តងទៀតបន្ទាប់ពីមានការច្រានចោលលើកទីមួយរួចមក ។

ប្រាំមួយសប្តាហ៍កន្លងមករដ្ឋប្រហារលើកទី២ ក៏បានកើតឡើង ត្រូវនឹងថ្ងៃទី១ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៦ ។ រដ្ឋប្រហារលើកទី២ នេះបានកើតឡើងស្របពេលដែលអតីតព្រះមហាក្សត្របានប្រកាសលាលែងពីតំណែងជាប្រមុខរដ្ឋរបស់ទ្រង់ ដែលក្នុងពេលនោះគ្រាប់បែកដៃជាច្រើនត្រូវបានគប់ទៅកាន់ព្រះបរមរាជវាំង ។ កម្មាភិបាលម្នាក់ឈ្មោះ យឹម សម្បត្តិ ត្រូវចាប់ខ្លួនរួចបានសារភាពថា ខ្លួនគឺជាអ្នកគប់គ្រាប់បែកដៃពិតមែន ភ័ស្តុតាងនេះត្រូវបានយកមកប្រើប្រាស់ ពីព្រោះចម្លើយសារភាពរបស់ យឹម សម្បត្តិ ។ មេធាវី កុប៉េ បាននិយាយថា សម្បត្តិ ជាអ្នកគប់គ្រាប់បែកដៃពិតមែន ។ មេធាវី កុប៉េ បានយកភ័ស្តុតាងនេះមកប្រើប្រាស់ពីព្រោះចម្លើយសារភាពរបស់ យឹម សម្បត្តិ មិនត្រូវបានមេគុក នៃមន្ទីរស-២១ បង្ខិតបង្ខំឲ្យនិយាយនោះទេ ។

ស្ថិតនៅត្រង់ចំណុចនេះ ចៅក្រម និល ណុន បាននិយាយកាត់ ក៏ដូចជាក្រើនរំឭកទៅកាន់មេធាវី កុប៉េ ថា ការិយាល័យអង្គចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនបានពឹងផ្អែកទៅលើភ័ស្តុតាងដែលទាក់ទងទៅនឹងការធ្វើទារុណកម្មយកមកប្រើប្រាស់នោះទេ ។ ចៅក្រមឡាវ៉េញ ចៅក្រម និល ណុន និងមេធាវី កុប៉េ បានពិភាក្សានូវគោលការណ៍នៃការយកភ័ស្តុតាងយកមកប្រើប្រាស់តាំងពីថ្ងៃទី១ នៃការកាត់ក្តីមកម្ល៉េះ ។ ក្នុងនោះដែរ មេធាវី កុប៉េ ត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យយកពាក្យសម្តីរបស់ យឹម សម្បត្តិ និង កុយ ធួន ដែលធ្លាប់ត្រូវបានឃុំឃាំងនៅមន្ទីរស-២១ យកមកប្រើប្រាស់ក្នុងការតវ៉ាក្តីរបស់ខ្លួន ពីព្រោះចម្លើយរបស់ជនទាំងពីរ មិនត្រូវបានឆ្លងកាត់ការធ្វើទារុណកម្មនោះទេ ។ មេធាវី កុប៉េ ក៏បានស្នើសុំឲ្យអង្គជំនុំជម្រះធ្វើការពិចារណាឡើងវិញចំពោះការបដិសេធន៍មិនស៊ើបអង្កេតលើកំណត់ត្រារបស់ជនក្បត់ព្រោះវាមានសារសំខាន់ណាស់ក្នុងការបង្ហាញអំពីទង្វើក្បត់ជាតិរបស់ ចាន់ ចក្រី ។

ភ័ស្តុតាងមួយបានបង្ហាញថា លេខាតំបន់១០៦ ឈ្មោះ សុទ្ធ បានចូលដៃដើងជាមួយខ្មាំងវៀតណាមឈ្មោះ កុយ ធួន ក្នុងការបំផ្ទុះនៅខេត្តសៀមរាប ។ កុយ ធួន បាននិយាយនៅក្នុងរបាយការណ៍នៃមន្ទីរស-២១ ថា គាត់បានបង្រៀន សុទ្ធ ដែលជាសកម្មជនរបស់ភ្នាក់ងារស៊ើបការណ៍សម្ងាត់សហរដ្ឋអាមេរិក ។ ភ័ស្តុតាងមួយបានបញ្ជាក់ថា ចាន់ ចក្រី គឺជាមនុស្សនៅពីក្រោយការបំផ្ទុះគ្រាប់បែកនៅព្រះបរមរាជវាំងនាពេលនោះ ។ មេធាវីដើមចោទបាននិយាយថា ព្រឹត្តិការណ៍ទាំងពីរនេះមិនទាក់ទងនឹងគ្នាទេ ព្រោះវាអាចទាក់ទិននឹងអំពើលីលារបស់បក្សកុម្មុនីស្តកម្ពុជាដែលជាលទ្ធផលបានបង្កើតនូវការបោសសម្អាតដោយមិនបានគ្រោងទុក ។

មេធាវី កុប៉េ និយាយថា ភ័ស្តុតាងនេះពិតជាមានភាពទាក់ទាញជាខ្លាំង ព្រោះវាទាក់ទងនឹងព្រឹត្តិការណ៍ទាំងពីរ លើកលែងតែវេលានៃការកើតហេតុប៉ុណ្ណោះ ។ ដូចនេះយើងអាចបកស្រាយបានថា ចាន់ ចក្រី និង កុយ ធួន គឺមានទំនាក់ទំនងរវាងគ្នានឹងគ្នា ។ ជាការពិតទៅ ចាន់ ចក្រី គឺជាសមាជិកនៃតំបន់ខាងជើងដែរ កុយ ធួន ជាអ្នកកាន់កាប់ ។ ស្របពេលនោះដែរ កុយ ធួន ក៏ធ្លាប់បានណែនាំ ចាន់ ចក្រី ទៅកាន់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។ មេដឹកនាំធំៗរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តជាច្រើនបានបង្កភាពចលាចលទៅកាន់បក្សបន្ទាប់ពីការរំដោះទីក្រុងភ្នំពេញបានរយៈពេលមួយឆ្នាំ ។ នាពេលនោះ កុយ ធួន ត្រូវបានឃុំឃាំងនៅផ្ទះ ដោយប្រើប្រាស់ពេលប្រមាណមួយយប់មួយថ្ងៃ និងកងកម្លាំងពិសេសជាច្រើននាក់ដើម្បីចាប់រូបគាត់ ។

មេធាវី កុប៉េ បានបន្តទៀតថា ពួកគេបានខិតខំប្រឹងប្រែងយ៉ាងខ្លាំងក្លាជាងមុន បន្ទាប់ពីការបរាជ័យលើកទីមួយមក ។ ពួកគេបានលើកគម្រោងម្តងទៀតនៅឆ្នាំ១៩៧៦ ហើយសកម្មភាពត្រូវបានកើតឡើងនៅឆ្នាំ១៩៧៧ ។ ការធ្វើរដ្ឋប្រហារលើកទីពីរ គឺមិនត្រូវបានធ្វើឡើងជាធំដំនោះទេ ហើយជាទូទៅបានយល់ច្រឡំថា វាគឺជាការគំរាមកំហែងពីភាគីវៀតណាមទៅវិញ ។

មេធាវី កុប៉េ និយាយថា មេធាវីដើមចោទបានច្រានចោល

ចំពោះការធ្វើរដ្ឋប្រហារនាឆ្នាំ១៩៧៧ ដោយបាននិយាយថា នេះគឺភ័ស្តុតាងដែលមិនគួរឲ្យជឿជាក់មួយ ។ មេធាវីដើមចោទ ក៏បានពោលថា រាល់នាយទាហានទាំងអស់សុទ្ធសឹងតែនិយាយពាក្យមិនពិត រួចក៏បានច្រានចោលនូវភ័ស្តុតាងទាំងអស់របស់សាក្សីដែលធ្លាប់បានចូលរួមធ្វើរដ្ឋប្រហារ ។ បើទោះជាបែបនេះក្តី ក៏យើងនៅតែប្រើប្រាស់នូវភ័ស្តុតាងមួយនេះ ពីព្រោះវាមានធាតុសមហេតុផលជាច្រើនក្នុងការគាំទ្រទៅនឹងករណីរបស់ នួន ជា ។ ភ័ស្តុតាងទីមួយរបស់យើង នឹងធ្វើការដកស្រង់ចេញពីសាក្សីក្នុងតុលាការ ចំណែកភស្តុតាងទីពីរនឹងដកស្រង់ពីបណ្តាឯកសារនានា រីឯភ័ស្តុតាងទីបី នឹងដកស្រង់ចេញពីបទសម្ភាសរបស់ ថេត សម្បត្តិ និង រ៉ូប៊ឺត លឹមគិន ។

អត្ថបទរបស់មេធាវីដើមចោទ បានកំណត់អត្តសញ្ញាណសាក្សីចំនួន៩រូប ដោយសាក្សីបានបកស្រាយពីការធ្វើរដ្ឋប្រហារនាឆ្នាំ១៩៧៧ ។ សាក្សីទាំង៩ បាននិយាយថា រដ្ឋប្រហារមួយនេះធ្វើឡើងដោយមេបញ្ជាការនៃកងពលលេខ៣១០ ដែលមានតាំងទីនៅតំបន់ដ៏ល្អសម្រាប់ការវាយប្រហារ ។ កងពលមួយនេះត្រូវបានបញ្ជូរជើងនៅជុំវិញទីក្រុងភ្នំពេញ ចាប់តាំងពីថ្ងៃរំដោះភ្នំពេញមកម្ល៉េះ ចំណែកកងកម្លាំងផ្សេងៗគឺស្ថិតនៅតំបន់ខាងកើត និងតំបន់ខាងជើង ។

ដោយឡែក មេធាវីដើមចោទបាននិយាយបកវិញថា រដ្ឋប្រហារដែលមេធាវីចុងចោទបាននិយាយខាងលើ គឺគ្រាន់តែជាការស្រមៃតែប៉ុណ្ណោះ ឬអាចនិយាយបានថា រឿងហេតុមួយនេះគឺមិនបានកើតឡើងនោះទេ ។ យើងយល់ថាគម្រោងដែលបានធ្វើគឺមានគោលបំណងធំៗចំនួនបីគឺ ៖

១) បិទច្រកចេញចូលនានា នៅទីក្រុងភ្នំពេញ រួចកាន់កាប់អាកាសយានដ្ឋានខេត្តកំពង់ធំ និងគ្រប់គ្រងស្ថានីយវិទ្យុ

២) កម្ទេចនូវប្រព័ន្ធការពារ និងយោធា ដោយតម្រង់មុខសញ្ញាទៅកាន់ក្រសួងការពារជាតិ ឃ្លាំងផ្គត់ផ្គង់ និងសម្ភារយោធានានា

៣) កំណត់គោលដៅរួចសម្លាប់ ប៉ុល ពត ចោល

សាក្សីចូលរួម១០នាក់ទៀត បានផ្តល់ចម្លើយរួមទាំងភ័ស្តុតាងដែលខ្លួនបានឃើញផ្ទាល់ភ្នែក ជាពិសេសគឺព័ត៌មានដែលទាក់ទងទៅនឹងគម្រោងទីពីរនេះឯង ។ កំឡុងពេលវាយប្រហារមកកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញក៏បានវាយបំបាក់ក្រុមផ្សេងៗដែលជាដៃឆ្វេងនឹងស្តាំរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។ សាក្សីក៏បានបន្តទៀតថា ទីតាំងដែលពួកគេឈរជើង គឺស្ថិតនៅតំបន់ភាគពាយ័ព្យ ។ រស់ ញឹម ដែលជាប្អូនថ្លៃរបស់ សោ ភឹម គឺជាបុគ្គលធំម្នាក់ដែលស្ថិតនៅពីក្រោយរឿងនេះ ។ សាក្សីបានបន្ថែមថា ក្រៅពី រស់ ញឹម ក៏មានបុគ្គលចំនួន៦នាក់ទៀត ដែលមានឈ្មោះ ចាន់ ចក្រី និង វន វើត រួមទាំងអ្នកផ្សេងៗបានចូលរួម ។

តំបន់ពាយ័ព្យ និងកងពលលេខ៣១០ គឺជាទីតាំងដ៏ល្អមួយសម្រាប់ធ្វើការវាយប្រហារ ពីព្រោះវាជាកន្លែងសម្រាប់ខ្មែរក្រហមផលិតស្រូវ និងធ្វើស្រែ ។ ជាមួយគ្នានេះដែរ តំបន់១០៦ និងភូមិភាគខាងកើត ក៏ជាទីតាំងល្អសម្រាប់ការវាយប្រហារ ព្រោះវាមានព្រំប្រទល់លាតសន្ធឹងដល់ព្រំដែនថៃ-ឡាវ និងវៀតណាម ហើយក៏ជាទីតាំងដ៏ល្អមួយសម្រាប់ទន្រ្ទានយក ព្រោះអាចបិទផ្លូវចេញចូលរបស់ខ្មែរក្រហមបាន ។

សាក្សីបានបកស្រាយថា ការវាយប្រហារលើកនេះ គឺមានគោលបំណងធំពីរ គឺបំបាក់កម្លាំងខ្មែរក្រហមទូទាំងប្រទេស និងកាន់កាប់ទឹកដីទាំងមូល ។ ពួកគេបានខិតខំចុះចូលជាមួយក្រុមភូមិភាគខាងកើត និងក្រុមដែលមកពីកងពលលេខ៣១០ ខណៈពេលដែលមកដល់ទីក្រុងភ្នំពេញ ។ គោលបំណងដ៏ធំក្រោយការចុះចូលនេះគឺធ្វើឡើងដើម្បីទម្លាក់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដែលជារដ្ឋាភិបាលស្របច្បាប់របស់កម្ពុជានាសម័យនោះ ។

សាក្សីទាំង១៩ បានបន្តថា ក្រុមនោះបានខិតខំជាខ្លាំងដើម្បីឲ្យគម្រោងការដំណើរការដោយរលូន ។ ពួកគេបានបំផ្លាញបង្ក្រាបប្រមែប្រមូលគ្រឿងសព្វាវុធ បង្កើតការប្រជុំ រួមទាំងបើកនូវការជ្រើសរើសសមាជិកថ្មីដើម្បីជាស្នូលក្នុងការសម្រេចនូវគម្រោងដែលបានលើកឡើង ។ ក្នុងនោះ គេបានសម្គាល់ថា ខ្មាំងរបស់វៀតណាម គឺជាជនដែលបានបំផ្លាញសង្គមរបស់ខ្មែរច្រើនជាងនៅសម័យនោះ ។ ប៉ុល ពត ក៏បានធ្វើការស៊ើបអង្កេតទៅកាន់ក្រុមនៃតំបន់នោះបន្ទាប់ពី អៀង ធីរិទ្ធ កើតមានមន្ទិលសង្ស័យចំពោះសកម្មភាពរបស់ពួកគេ ។

សាក្សីជាច្រើនបានផ្តល់ភ័ស្តុតាងទៅកាន់ការស៊ើបអង្កេត

មួយនេះ ។ សាក្សីម្នាក់បាននិយាយថា គាត់ត្រឹមតែធ្វើតាមការណែនាំរបស់ នួន ជា ប៉ុណ្ណោះ រីឯសាក្សីពីរនាក់ទៀតបាននិយាយថា ខ្លួនបានទុកស្បៀងចោលយូរពេក រហូតដល់វាខូចអស់ មានភ័ស្តុតាងផ្សេងទៀតបានបញ្ជាក់ថា ស្បៀងទាំងអស់ត្រូវបានបំផ្លាញចោលដោយចេតនា ។ លោក រ៉ូប៊ីត លីមគិន និង ថេត សម្បត្តិ បានធ្វើបទសម្ភាសជាមួយបុគ្គលម្នាក់ ហើយបាននិយាយថា ថ្នាំបង្កា រួមជាមួយនឹងរំសេវ ក៏ត្រូវបានបំផ្លាញចោលដោយចេតនាដែរ ។ ក្នុងពេលនោះ រស់ ញឹម ក៏បានចាប់ផ្តើមផ្សព្វផ្សាយនូវសង្គ្រាមចិត្តសាស្ត្រក្នុងការប្រើប្រាស់រូបបីយវត្ថុនាពេលបន្ទាប់វាក៏ត្រូវបានគេប្រើប្រាស់នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ ។ អ្នកខ្លះបានក្លែងបន្លំការប៉ះទង្គិចនៅខាងព្រំដែនថៃ ដើម្បីឲ្យគេយល់ថាស្ថានភាពនៅតំបន់នោះពិតជាមានភាពតឹងតែង ដែលកងទ័ពមិនអាចបញ្ជូនទៅកាន់ទីនោះបានទេ រីឯតំបន់ស្វយ័តទៀតសោត ក៏ត្រូវបានឈប់ដាក់មីននៅតាមតំបន់ព្រំដែនដែរ ។

មេធាវី កុប៉េ បានរំពឹកថា ប្រសិនបើអង្គជំនុំជម្រះកោះហៅលោក ហ៊ុន សែន មកធ្វើជាសាក្សី នោះភ័ស្តុតាងសំខាន់នានានឹងអាចយកមកប្រើប្រាស់បាន ។ បន្ទាប់មក មេធាវី កុប៉េ ក៏បានបកស្រាយពីគោលនយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។

សាក្សីដែលមានវត្តមាននៅទីនេះ គឺជាបុគ្គលដែលបានដឹកសព្វាវុធចេញពីតំបន់ ៣១០ ដើម្បីធ្វើរដ្ឋប្រហារ ។ មេបញ្ជាការម្នាក់ និងពលទាហានជាច្រើនបានអះអាងថា ខ្លួនបានរៀបចំរថក្រោះកងទ័ពជើងទឹក និងយន្តហោះចម្បាំងរបស់តំបន់ ៣១០ ។ បរិក្ខារជាច្រើនមានដូចជា គ្រឿងបរិភោគ សព្វាវុធ ប្រេងសាំង និងសម្លៀកបំពាក់នានា ត្រូវបានបញ្ជូនមកកាន់តំបន់ដែលគ្រឿងទាំងនោះត្រូវបានយកមកពីប្រទេសវៀតណាម ។ គេបានបន្តថា ស្ថានភាពមួយនេះគឺមានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នាទៅនឹងស្ថានភាពនៅភូមិភាគពាយ័ព្យដែរ ។ សាក្សីបានបញ្ជាក់ថា ការរឹបអូសនូវសព្វាវុធ សម្លៀកបំពាក់ មួក អង្រឹង អង្ករ ស្ករ និងត្រី ត្រូវបានប្រមែប្រមូលមកដើម្បីផ្គត់ផ្គង់កងទ័ព នៅតំបន់ភាគពាយ័ព្យ និងភ្នំពេញ ។

បន្ទាប់មក ក៏បានបើកប្រជុំ និងកេណ្ឌមនុស្សថែមទៀតដើម្បីត្រៀមធ្វើរដ្ឋប្រហារនៅឆ្នាំ១៩៧៧ ។ សាក្សីក៏បានបន្តបកស្រាយអំពីការប្រជុំដែលទាក់ទងនឹងការបះបោរ ។ ការប្រជុំលើកទីមួយមានសមាជិកប្រមាណ៥០០នាក់បានចូលរួម រីឯការប្រជុំលើកទី ២ ត្រូវបានចូលរួមដោយកងវរទាំងមូល ដែលពេលនោះរឿងដ៏សម្ងាត់បំផុតត្រូវបានលើកឡើងក្នុងអង្គប្រជុំ ។

វ៉ន វេត និងមន្ត្រីយោធា មកពីតំបន់នោះប្រមាណ១០០នាក់ទៀត បានប្រជុំយ៉ាងសម្ងាត់ នៅក្នុងព្រៃនាខេត្តបាត់ដំបង និងភូមិភាគពាយ័ព្យ ។ ក្នុងការប្រជុំនោះ រស់ ញឹម បានបកស្រាយនូវផែនការសម្ងាត់ ហើយ វ៉ន វ៉េត ក៏បាននិយាយថា ខ្លួននឹងសុំជំនួយពីខាងក្រៅក្នុងករណីចាំបាច់ ។ ក្នុងពេលនោះដែរ គេក៏បានកេណ្ឌសមាជិកថ្មីប្រមាណ៣០.០០០នាក់ មកពីភូមិភាគពាយ័ព្យ ។ ការធ្វើរដ្ឋប្រហារនៅឆ្នាំ១៩៧៧ ពុំបានទទួលជោគជ័យនោះទេ ក៏ប៉ុន្តែទោះជាបែបនេះក្តី ក៏គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍នៅតែបន្តការស៊ើបអង្កេតយ៉ាងហ្មត់ចត់ចំពោះរឿងនេះដដែល ។ មេបញ្ជាការឈ្មោះ អឿន ត្រូវបានតាមដានអស់រយៈពេល៣ខែមុនចាប់ខ្លួន ។ អ្នកផ្សេងទៀតបាននិយាយថា បន្ទាប់ពីរឿងហេតុនេះកើតឡើង ត្រូវបានថ្នាក់លើចាត់ទៅធ្វើការតាមតំបន់ផ្សេងៗ រីឯអ្នកខ្លះបាននិយាយថា ថ្នាក់លើមិនបានធ្វើអ្វី ឬក៏ត្រូវបានបញ្ជូនទៅតាមតំបន់ផ្សេងៗនោះទេ ។

មេដឹកនាំកងពលប្រចាំតំបន់ និងមេដឹកនាំតំបន់ស្វយ័តបានធ្វើការប្រឆាំង នួន ជា រួមជាមួយគោលការណ៍របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ។ ទង្វើនេះបានធ្វើអោយបក្សយល់ថា ការដាក់ទោសចំពោះទង្វើក្បត់ជាតិទៅកាន់ពួកគេពិតជាត្រឹមត្រូវនឹងស្របតាមច្បាប់ណាស់ ។ មេធាវី កុប៉េ បានបន្តនូវព័ត៌មានលម្អិតដែលទាក់ទងជាមួយការធ្វើរដ្ឋប្រហារនាឆ្នាំ១៩៧៨នោះ ។ កងពលតំបន់ខាងកើតបានព្យាយាមធ្វើរដ្ឋប្រហារម្តងទៀតនៅខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៧៨ បន្ទាប់ពីរដ្ឋប្រហារនៅឆ្នាំ១៩៧៧ បានទទួលបរាជ័យ ។ រដ្ឋប្រហារលើកទី២ នេះបាននាំមកនូវការធ្វើអត្តឃាតរបស់ សោ ភឹម ប៉ុន្តែវាត្រូវបានបកស្រាយដោយប្រើប្រាស់រឿងមិនពិត ដើម្បីបង្ហាញនូវភាពត្រឹមត្រូវរួមជាមួយការខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់ចក្រពត្តិវៀតណាម ។

មេធាវីកុប៉េ បានព្យាយាមកែប្រែនូវប្រវត្តិសាស្ត្រមួយនេះឲ្យមានភាពត្រឹមត្រូវឡើងវិញដោយលើកយកនូវចំណុចសំខាន់ៗ

ចំនួន៣ មកប្រើប្រាស់៖

១) រដ្ឋប្រហារឆ្នាំ១៩៧៨ មិនមែនជាជំហរចុងក្រោយក្នុងការតស៊ូប្រឆាំងរបស់ក្រុមកងទ័ពសេរីទៅកាន់របបដ៏សែនកាចសាហាវនោះទេ ពីព្រោះគម្រោងការមួយនេះគឺបានធ្វើឡើងដោយមានជំនួយពីវៀតណាម ។ អ្នកដឹកនាំវៀតណាមបានយល់ព្រមចំពោះការធ្វើរដ្ឋប្រហារដែលដឹកនាំដោយលោក សោ ភឹម ហើយពេលនោះ លោក ហ៊ុន សែន បានវិលត្រឡប់មកប្រទេសកម្ពុជាដោយរថក្រោះ និងអមដំណើរដោយកងទ័ពវៀតណាម ។

២) សោ ភឹម មិនមែនជាមេដឹកនាំមិនល្អនោះទេ ប្រសិនយើងធ្វើការប្រៀបធៀបជាមួយមេដឹកនាំផ្សេងៗទៀត ក៏ប៉ុន្តែគាត់ធ្លាប់ទម្លាក់រដ្ឋាភិបាលស្របច្បាប់ចោលដោយប្រើប្រាស់នូវអំណាចដ៏សែនមហិមា និងឃោរឃៅ ដែលគាត់មាន ។ ដោយសារតែមូលហេតុនេះ ទើបរដ្ឋាភិបាលស្របច្បាប់របស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មានសិទ្ធិជំទាស់នូវរាល់ការរៀបចំទាំងឡាយរបស់ សោ ភឹម ។ ភស្តុតាងមួយបានបង្ហាញពីការយល់ព្រមរបស់វៀតណាមចំពោះការធ្វើរដ្ឋប្រហាររបស់ សោ ភឹម ។

៣) រដ្ឋប្រហារឆ្នាំ១៩៧៨ គឺមិនបានធ្វើឡើងដោយការស្ម័គ្រចិត្តនោះទេ ប៉ុន្តែវាបានធ្វើឡើងដោយការណែនាំយ៉ាងប្រិតប្រៀងពីវៀតណាម ។ កងទ័ពនៅតំបន់ខាងកើតបានត្រៀមខ្លួនយ៉ាងរួចរាល់សម្រាប់រដ្ឋប្រហារឆ្នាំ១៩៧៧ ។ នាពេលនោះគេបានចាប់ផ្ដើមសាងសង់លេណដ្ឋាន សម្រាប់ទុកស្បៀង អាវុធ និងថ្នាំសង្កូវ ហើយក៏បានកេណ្ឌកងទ័ពថ្មីៗ ។

វៀតណាមក៏បានសម្រេចចិត្តចាត់ការរឿងនេះដោយខ្លួនឯងបន្ទាប់ពីរនុកក្នុងរបស់ខ្លួនធ្វើរដ្ឋប្រហារបរាជ័យ ។ វៀតណាមបានខិតខំប្រឹងប្រែងលុកលុយការងាររផ្ទៃក្នុងជាច្រើន ហើយបន្ថែមពីនេះក៏បានឈ្លានពានមកកាន់ប្រទេសកម្ពុជានាឆ្នាំ១៩៧៨ ។

វៀតណាមបានធ្វើសកម្មភាពមួយនេះដោយប្រើយុទ្ធសាស្ត្រជាច្រើន ។ យុទ្ធសាស្ត្រទី១ គឺការចងសម្ព័ន្ធមិត្តជាមួយសហភាពសូវៀត ខណៈដែលកម្ពុជានាសម័យនោះមានសម្ព័ន្ធមិត្តជាមួយចិនដែលជាប្រទេសផ្ដល់ជំនួយ ។ យុទ្ធសាស្ត្រទី២ វៀតណាមបានជ្រើសរើសជនភៀសខ្លួនកម្ពុជានៅប្រទេសវៀតណាម មកធ្វើជាភ្នាក់ងាររបស់ខ្លួន ហើយក៏បានបង្កើតកម្លាំងទ័ពជួរមុខផង ។ ទង្វើទាំងអស់នេះបានធ្វើឲ្យវៀតណាមកាន់កាប់ប្រទេសកម្ពុជាយ៉ាងពេញលេញ ប៉ុន្តែជាលក្ខណៈដោយប្រយោល ។ បន្ទាប់ពីទទួលបានអំណាចនេះរួចមក វៀតណាមក៏បានបង្កើតរដ្ឋាភិបាលអាយ៉ងមួយនៅទីក្រុងភ្នំពេញដើម្បីបម្រើផលប្រយោជន៍ដល់ខ្លួន ។ អតីតព្រះមហាក្សត្រ ព្រះបាទ នរោត្តម សីហនុ បានដាក់ឈ្មោះរដ្ឋាភិបាលនោះថា អាយ៉ង ដ៏គួរឲ្យអាណិត ពាក្យនេះឯងគឺសំដៅទៅកាន់ លោក ហេង សំរិន តែម្ដង ។ យុទ្ធសាស្ត្រទី ៣ វៀតណាមបានទប់ស្កាត់ការឃោសនារបស់ខ្លួន ផ្សព្វផ្សាយនូវទង្វើអាក្រក់របស់ប្រជាជនកម្ពុជា ហើយទម្លាក់កំហុសទៅកាន់ ប៉ុល ពត រួចព្យាយាមបង្ហាញថា អំពើដែលខ្លួនបានធ្វើមកលើប្រទេសកម្ពុជា គឺជាសកម្មភាពមនុស្សធម៌ បន្ថែមពីនេះ វៀតណាមក៏បានព្យាយាមបង្ហាញថាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា បានព្យាយាមផ្ដាច់ខ្លួនចេញពីលោកខាងក្រៅដែរ ។

វៀតណាម ត្រូវបានអ្នកផងផ្ដន្ទាទោសដោយសារការបំពានមកកាន់ប្រទេសកម្ពុជា ដែលនេះជាទង្វើល្មើសទៅនឹងច្បាប់អន្តរជាតិ ។ ប្រទេសទូទាំងពិភពលោកបានគាំទ្រក្នុងការផ្ដន្ទាទោស ក៏ប៉ុន្តែសហភាពសូវៀត បានបដិសេធចំពោះការលើកឡើងមួយនេះ ដូចនេះដំណោះស្រាយ ឬការសម្រេចចិត្តមិនអាចឆ្លងផុតដំណាក់កាលរបស់ក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខនៃអង្គការសហប្រជាជាតិបាននោះទេ ។ សមាជិកនៃក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអន្តរជាតិបានចេញសេចក្ដីដំណោះស្រាយព្រាងដើម្បីស្នើសុំឲ្យកងទ័ពបរទេសដកខ្លួនចេញពីប្រទេសកម្ពុជាក៏ដូចជាផ្ដល់សិទ្ធិពេញលេញមកកាន់ប្រទេសកម្ពុជាវិញ ។ អង្គការសហប្រជាជាតិបានទទួលស្គាល់រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យថាជារដ្ឋាភិបាលស្របច្បាប់ ។ បន្ទាប់ពីមានរឿងរ៉ាវមួយនេះមកប្រទេសនានាក៏បានដាក់ទណ្ឌកម្មទៅលើប្រទេសវៀតណាមរហូតដល់ពេលវៀតណាមដកទ័ពចេញពីប្រទេសកម្ពុជា ។ ក្នុងពេលនោះសហគមន៍អន្តរជាតិ បានមើលមកវៀតណាមថា ជាប្រទេសដែលថោកទាប ។ ទាំងនេះគឺជាប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏សំខាន់មួយសម្រាប់រឿងក្ដីមួយនេះ ដូចនេះការិយាល័យអង្គចៅក្រមគួរតែពិនិត្យរឿងនេះឡើងវិញបន្ថែមទៀត ។

(តទៅលេខក្រោយ)

រ៉ូនិត អារី

សិល្បៈក៏ជាឧបករណ៍សម្រាប់ការព្យាបាល និងធ្វើឱ្យជាសះស្បើយ

ប្រវត្តិសាស្ត្រមិនអាចដោះស្រាយបញ្ហាបច្ចុប្បន្ន ច្រើនជាងសិល្បៈដែលអាចព្យាបាលលក្ខខណ្ឌលំបាកមនុស្សយើង ប៉ុន្តែរវាងអ្នកទាំងពីរ ការព្យាយាមសិក្សា និងបង្កើតក្តីស្រមៃដែលចង់បាន អាចជួយឲ្យអារ្យធម៌របស់ប្រទេសយើងឆ្ពោះទៅរកភាពថ្កុំថ្កើងថ្មីមួយបាន ។

មនុស្សគ្រប់រូបសុទ្ធតែមានសិល្បៈរៀងខ្លួន ហើយមនុស្សក៏ត្រូវការសិល្បៈទោះស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពរីករវរ សង្គ្រាម និងសន្តិភាពក៏ដោយ ។ សិល្បៈត្រូវបានមនុស្សយកទៅប្រើប្រាស់តាមវិធីផ្សេងៗ ទាំងការធ្វើឲ្យសប្បាយរីករាយ ធ្វើឲ្យកើតទុក្ខ ធ្វើឲ្យមានការចងកំហឹង ស្អប់ និងគុំគួន ។ នៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម មេដឹកនាំខ្មែរក្រហមបានបង្កើតក្រុមសិល្បៈឡើងដើម្បីសម្តែង និងផ្សព្វផ្សាយពីការតស៊ូ ការលះបង់របស់ប្រជាជនចូលរួមជាមួយចលនាបដិវត្តន៍របស់ខ្លួន ។ សិល្បៈរបស់ខ្មែរក្រហមទាំងនេះមិនបានបង្ហាញ និងលើកឡើងពីខ្លឹមសារ ជាសាកលរបស់សិល្បៈនោះទេ ។ ខ្មែរក្រហមបានបដិសេធចោលទាំងស្រុងនូវតួនាទីអប់រំផ្លូវអារម្មណ៍ជាសកលរបស់សិល្បៈ ប៉ុន្តែខ្មែរក្រហមបែរជាយកសិល្បៈទៅបម្រើគោលនយោបាយ មាគ៌ារបស់បក្ស ការរើសអើង នៅក្នុងរបបគ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួនទៅវិញ ។ ខ្មែរក្រហមបានបង្កើតសិល្បៈ ចម្រៀង (មាន

និស្សិតសាលាហ្វាពន្លឺសិល្បៈនៅខេត្តបាត់ដំបង មកធ្វើទស្សនកិច្ចសិក្សានៅវិចិត្រសាលសិល្បៈសហសម័យវិទ្យាស្ថានស៊ីករីត នៅក្នុងបរិវេណវិទ្យាស្ថានជាតិអប់រំ ក្រុងភ្នំពេញ ។

ចំណងជើង ឈាមក្រហមឆ្អៅ, វីរភាពយុទ្ធមិត្ត និងចម្រៀងជាច្រើនទៀត) រួមទាំង ល្ខោន ក្នុងគោលបំណងបណ្តុះគំនិតឲ្យមានការសងសឹក និងចងគំនុំ ។ បន្ទាប់មក ខ្មែរក្រហមបានយកសិល្បៈទាំងនេះទៅសម្តែង និងផ្សព្វផ្សាយមិនត្រឹមតែក្នុងចំណោមប្រជាជន តែក៏បានយកទៅផ្សព្វផ្សាយជាពិសេសក្នុងចំណោមយោធាដែលស្ថាប័នអនុវត្តនូវបទបញ្ជាដ៏តឹងរ៉ឹងរបស់ខ្លួន ដើម្បីបណ្តុះស្មារតីក្លាហានការឈឺចាប់ និងហ៊ានប្រព្រឹត្តអំពើឃោរឃៅចំពោះអ្នកដែលត្រូវបានអង្គការចោទថា ខ្មាំង ។ ជាមួយការបណ្តុះគំនិតស្អប់ខ្ពើម គំគួនតាមរយៈសិល្បៈ រួមជាមួយការសង្ស័យ និងការមិនទុកចិត្ត ខ្មែរក្រហមបានកាប់សម្លាប់ជនរងគ្រោះស្លូតត្រង់ប្រមាណជាង១.៧លាននាក់ ដោយបន្សល់ទុកនូវអ្នករស់រានមានជីវិតជាមួយជំងឺផ្លូវចិត្ត ។

សិល្បៈអាចក្លាយជាឧបករណ៍នៃការព្យាបាល និងជាស្ពានដើម្បីផ្សះផ្សា ។ សិល្បៈបង្កើតនូវទស្សនវិស័យថ្មីៗទៅលើភាពអមនុស្សធម៌ ដែលផ្តល់ពន្លឺទៅលើធាតុផ្សំនៃលក្ខខណ្ឌរបស់មនុស្សដែលជារឿយៗត្រូវបានកប់ក្រោមភាពអាក្រក់ និងភាពគ្មានគុណធម៌ ។ តាមរយៈគោលជំហរនៃវីរភាពប្រឆាំងការគាបសង្កត់, ទង្វើសប្បុរសធម៌រវាងជនរងគ្រោះ ឬភាពមិនស្ថិតស្ថេរនៃមនសិការក្នុងក្រមសីលធម៌នៅក្នុងសមុទ្រនៃអំពើទុច្ចរិត, សិល្បៈបង្ហាញពីភាពស្រស់ស្អាតនៅចំកណ្តាលនៃភាពរន្ធត់ ។ សិល្បៈផ្តល់នូវអំណាចកាន់តែខ្ពស់ជាងបទពិសោធ, ការត្រិះរិះពិចារណា, បញ្ហាប្រឈម និងការយល់ឃើញនៃមនុស្សជាតិ តាមរយៈប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយយ៉ាងទូលំទូលាយ ដែលផ្តល់អត្ថន័យដល់ការរងទុក្ខវេទនា យ៉ាងច្រើនដូចការលេងសើចសប្បាយ ។ ប៉ុន្តែភាពទទួលរងការឈឺចាប់នៃភាពអមនុស្សធម៌ មិនមែនជាសិល្បៈនោះទេ ។ ភាពអមនុស្សធម៌មិនត្រូវបានបង្កើតទៅជាទម្រង់នៃភាពស្ងើចសរសើរ ឬការសង្កេតមើលដោយភាពអើពើ ។ យើងមិនត្រូវព្រងើយកន្តើយទៅលើផ្នត់គំនិតនៃអំពើអមនុស្សធម៌ឡើយ ។

បន្ទាប់ពីរបបខ្មែរក្រហមដួលរលំ រដ្ឋាភិបាលបានធ្វើការដោយផ្តោតសំខាន់ទៅលើការព្យាបាលផ្នែកវេជ្ជសាស្ត្រដល់ជនរងគ្រោះ និងអ្នកដែលមានជំងឺផ្លូវចិត្ត រួមទាំងយន្តការនៃការផ្សះផ្សា និងការអត់ឱនតាមរយៈការចូលខ្លួនមកសារភាពពីទោសកំហុសរបស់អតីតខ្មែរក្រហម និងក្រោយមកតាមរយៈយន្តការបង្កើតតុលាការអន្តរជាតិដើម្បីកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម ។ ក្រៅពីនេះក៏មានស្ថាប័ន និងអង្គការផ្សេងៗ បានយកព្រះពុទ្ធសាសនាដើម្បីរំសាយការឈឺចាប់ និងការផ្សះផ្សាផ្លូវចិត្ត តាមរយៈធម៌អប់រំផ្លូវចិត្ត ការតាំងសមាធិ និងការធ្វើធម្មយាត្រា រួមជាមួយការព្យាបាលដោយការប្រឹក្សាយោបល់ ។ កន្លងមកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ដែលជាស្ថាប័នស្រាវជ្រាវ និងចងក្រងឯកសារពីរបបខ្មែរក្រហម បានសហការជាមួយអង្គការហ្វារពន្លឺសិល្បៈដែលមានទីតាំង នៅក្នុងខេត្តបាត់ដំបង បង្កើតជាស្នាដៃសិល្បៈទាក់ទងនឹងរឿងរ៉ាវដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហមដើម្បីសម្តែង និងដាក់តាំងពិព័រណ៍នៅសាលសហសម័យវិទ្យាស្ថានស្លឹករឹត ក្នុងបរិវេណវិទ្យាស្ថានជាតិអប់រំក្នុងក្រុងភ្នំពេញ ក្នុងគោលបំណងអប់រំពីប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម ។ នៅពេលថ្មីៗនេះ មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ក៏បានអញ្ជើញនិស្សិតឆ្នាំទី១នៃសាលាហ្វារពន្លឺសិល្បៈមកទស្សនកិច្ច ដែលភាគច្រើនមិនដែលបានមកភ្នំពេញឲ្យមកទស្សនកិច្ចសិក្សានៅសារមន្ទីរជាតិ សារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍ទួលស្លែង និងទស្សនាខ្សែភាពយន្តឯកសារដែលមានចំណងជើងថា «កុំស្អានបងភ្លេច» ដើម្បីជាការអប់រំ និងការផ្តល់គំនិតថ្មីៗទាក់ទងជាមួយសិល្បៈ និងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម ។ ក្រៅពីទស្សនកិច្ចសិក្សា និស្សិតទាំងនេះក៏មានការធ្វើការងាររចនាប្លង់របស់ក្រុងភ្នំពេញ ដោយផ្សារភ្ជាប់ជាមួយការអប់រំសិល្បៈ និងប្រវត្តិសាស្ត្រដែរ ៖

◆ ហ៊ឹម ស្រីអូន ជានិស្សិតឆ្នាំទី១ នៃសាលាហ្វារពន្លឺសិល្បៈដែលបានចូលរួមកម្មវិធីតាំងពិព័រណ៍បានឲ្យដឹងថា គាត់អរគុណសម្រាប់ការអនុញ្ញាតឲ្យគាត់និយាយពីអារម្មណ៍ដែលបានទៅភ្នំពេញចូលរួមសិក្ខាសាលា និងទស្សនកិច្ចសិក្សា ។ សម្រាប់គាត់ពិតជាសប្បាយចិត្តណាស់ដែលបានមកភ្នំពេញ ហើយបានយល់ដឹងនិងទទួលបានមេរៀនថ្មីៗក្នុងជីវិត ។ ទាំងនេះជារឿងល្អសម្រាប់គាត់ក្នុងការស្វែងយល់ពីសង្គមខាងក្រៅ ។ ស្រីអូន ពេញចិត្តក្នុងកម្មវិធីទស្សនកិច្ចសិក្សានៅភ្នំពេញ ព្រោះធ្វើឲ្យគាត់បានចងចាំរឿងច្រើន ដូចជាការចងចាំពេលពិសេសជាមួយមិត្តរួមថ្នាក់ គ្រូនិងបានចំណាយពេលជួបជាមួយលោក ឆាំង យុ នាយកមជ្ឈ

មណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា និងក្រុមការងាររបស់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ។ ស្រីអូន ក៏អរគុណសម្រាប់ការចំណាយពេលរបស់ក្រុមការងារមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាជាមួយក្រុមរបស់គាត់ និងជូនក្រុមរបស់គាត់ទៅមើលសារមន្ទីរជាតិ និងសារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍ទួលស្លែង ។ នៅពេលគាត់ទៅទួលស្លែង គាត់មានអារម្មណ៍សោកស្តាយ និងឈឺចាប់ចំពោះរឿងនៅទីនោះ ។ ស្រីអូន សង្ឃឹមថា នឹងមិនមានរឿងដូច្នេះកើតឡើងម្តងទៀតសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជាទេ ។ ស្រីអូន បានបញ្ជាក់ថា គាត់ខ្លាចការបែកបាក់គ្រួសារ កាប់សម្លាប់ និង ការធ្វើទារុណកម្ម ។

ប៉ុន្តែ នៅពេល ស្រីអូន ទៅទស្សនាសារមន្ទីរជាតិ បានធ្វើឲ្យស្រីអូន មានអារម្មណ៍ធូរស្បើយ និងសប្បាយចិត្តក្នុងការដើរមើលរូបបដិមាតំណាងឲ្យព្រះ និងស្វែងយល់បានខ្លះ ។

◆ លឹម ស្រីឈីង ដែលបានចូលរួមកម្មវិធីតាំងពិព័រណ៍បានឲ្យដឹងថា នេះគឺជាលើកទីមួយហើយដែលឪពុកម្តាយរបស់គាត់អនុញ្ញាតឲ្យគាត់មកភ្នំពេញតែម្នាក់ឯង ព្រោះកន្លងមកខ្ញុំមិនដែលដើរទៅណាឆ្ងាយពីផ្ទះទេ ។ នេះជាលើកទីមួយសម្រាប់គាត់ដែលសាលាហ្វារពន្លឺសិល្បៈ បានឲ្យសិស្សឆ្នាំទី១ បានធ្វើការទាក់ទងជាមួយនឹងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្រហម និងបានធ្វើដំណើរទៅធ្វើទស្សនកិច្ចសិក្សាសារមន្ទីរជាតិ និងសារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍ទួលស្លែងដើម្បីស្វែងយល់ពីប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ ។ គាត់មានការភ្ញាក់ផ្អើលពេលដែលបានទស្សនាខ្សែភាពយន្តឯកសារដែលមានចំណងជើងថា "កុំស្មានបងភ្លេច" ក្នុងវគ្គមុនខ្មែរក្រហមចូលមក គាត់សង្កេតឃើញមានការសប្បាយរីករាយ និងមានការរីកចម្រើនជឿនលឿនជាមួយនឹងផ្នែកសិល្បៈ ។ ប៉ុន្តែបន្ទាប់ពីសង្គ្រាមចូលមក និងការលុកលុយពីក្រុមខ្មែរក្រហម បណ្តាលឲ្យសិល្បៈខ្មែរមានការធ្លាក់ចុះ និងស្ទើរតែសាបសូន្យ ។ នៅពេលអាន និងស្តាប់រឿងរ៉ាវសម័យខ្មែរក្រហម ធ្វើឲ្យគាត់មានអារម្មណ៍ក្តុកក្តួលយ៉ាងខ្លាំងដោយសារប្រជាជនក្នុងសម័យនោះ បានបាត់បង់បងប្អូន ញាតិសន្តានរបស់ខ្លួន ។ ឈីង បានបន្តថានៅសម័យនោះ ប្រសិនបើនរណាហ៊ាននិយាយថា ខ្លួនជាអ្នកចម្រៀងពីសង្គមចាស់ ឬអ្នករៀនសូត្របានខ្ពង់ខ្ពស់ គឺត្រូវបានយកទៅសម្លាប់ចោលមិនខាន ។ នៅពេលគាត់បានទស្សនាខ្សែភាពយន្តឯកសារដែលមានចំណងជើងថា "កុំស្មាន

និស្សិតសាលាហ្វារពន្លឺសិល្បៈនៅខេត្តបាត់ដំបង មកធ្វើទស្សនកិច្ចសិក្សានៅសារមន្ទីរជាតិ ក្រុងភ្នំពេញ ។

បងភ្លេច» គាត់មានអារម្មណ៍ សោកស្តាយស្រណោះជាខ្លាំង ហើយមិនគួរមានរឿងដូច្នេះកើតឡើងនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្រ្តរបស់ប្រទេសកម្ពុជាទេ ។ ជាចុងបញ្ចប់ ឈើង បានសម្តែងនូវអារម្មណ៍សប្បាយរីករាយយ៉ាងខ្លាំងដែលបានដើរទស្សនកិច្ចនៅទីក្រុងភ្នំពេញ ព្រោះបានធ្វើឲ្យគាត់ស្គាល់ការរស់នៅក្នុងសង្គម ហើយសូមអរគុណយ៉ាងខ្លាំងលោក ឆាំង យុ ដែលបានផ្តល់ការងារក្នុងការលើកកម្ពស់ប្រវត្តិសាស្រ្ត និងសិល្បៈខ្មែរឲ្យមានការរីកចម្រើន និងមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះឡើងវិញ ។

◆ ព្រះតេជគុណព្រះនាម យ៉េន ស៊ីណា ជាសិស្សហ្វារពន្លឺសិល្បៈ ឆ្នាំទី១ សូមចម្រើនពរលោក ឆាំង យុ ស្ថាបនិកវិទ្យាស្ថានស្លឹករឹត និងជានាយកមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ។ ព្រះតេជគុណមានសេចក្តីរីករាយជាពន់ពេក ដែលលោកនាយកបានសហការជាមួយសាលាហ្វារពន្លឺសិល្បៈ ដើម្បីរៀបចំគម្រោងរចនាប្លង់អាគារនៅរាជធានីភ្នំពេញ ឲ្យប្រែក្លាយទៅជាអាគារមួយដែលផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងសិល្បៈខ្មែរ ។ ព្រះតេជគុណគិតថា ប្រសិនបើគម្រោងនៃការរៀបចំទីក្រុងភ្នំពេញ ដែលបានផ្តោតទៅលើការរចនាអាគារខ្ពស់ៗ ដោយភ្ជាប់ទៅនឹងអត្តសញ្ញាណរបស់ជាតិបានសម្រេចដោយរលូនមែននោះ ពិតជាល្អប្រសើរខ្លាំងណាស់ ។ ការរចនាប្លង់ក្រុងភ្នំពេញនេះ មានសារសំខាន់ណាស់សម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា ទី១) បានធ្វើឲ្យប្រទេសកម្ពុជារបស់យើងបានទទួលស្គាល់ពីភ្ញៀវជាតិ និងអន្តរជាតិដែលមកកម្សាន្តនៅទីក្រុងរបស់យើង ។ ទី២) បានផ្សព្វផ្សាយសិល្បៈ និងអរិយធម៌ដ៏រុងរឿងនាសម័យបុរាណ ។ ទី៣) បានបន្សល់ទុកនូវស្នាដៃនៃការរចនាប្លង់ដោយកូនខ្មែរនៅសម័យមុន ។

ការធ្វើទស្សនកិច្ចសិក្សារយៈពេលមួយថ្ងៃដែលគាំទ្រដោយលោកនាយក ឆាំង យុ ព្រះតេជគុណពិតជាទទួលបានចំណេះដឹងច្រើនទាក់ទងសង្គម យល់ដឹងអំពីសិល្បៈ គំនូរ និងឧក្រិដ្ឋកម្មឃោរឃៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ ព្រះតេជគុណយល់ពីគោលបំណងរបស់លោក ឆាំង យុ ដែលចង់ឲ្យសិស្សឃើញពីសន្តិភាពក្នុងប្រទេស និងភាពរីកចម្រើនគ្រប់វិស័យ ។ ព្រះតេជគុណ មានការចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំងលើគម្រោងមួយនេះ អាត្មានឹងខិតខំធ្វើឲ្យល្អដើម្បីឲ្យគម្រោងមួយនេះទទួលបានជោគជ័យ ។ ព្រះតេជគុណមិនភ្លេចដែលលោកនាយកបានលើកយកទ្រឹស្តីរបស់លោក ពីកាសូ មកថ្លែងក្នុងអង្គប្រជុំថា «ការស្រមើលស្រមៃ គឺជាការពិត» ។

◆ និស្សិតម្នាក់ទៀតបានឲ្យដឹងថា គាត់បានទស្សនារឿងរ៉ាវពីអតីតកាលក្នុងអំឡុងទសវត្សរ៍៦០ និងដើមទសវត្សរ៍៧០ ធ្វើឲ្យគាត់នឹកដល់ទិដ្ឋភាពនាពេលនោះដែលសិល្បៈហាក់ដូចជារស់រវើកនៅចំពោះមុខគាត់នៅឡើយ ហើយបានអន្ទងដួងចិត្តសាធារណជនទាំងអស់ឲ្យលង់លក់ក្នុងសុបិន្ត រហូតនឹកស្រមៃទៅដល់ទិដ្ឋភាពនៃបទចម្រៀងនីមួយៗ ដែលភាគច្រើនអ្នកនិពន្ធបានបង្កប់អត្ថន័យតាំងពីទីតាំងភូមិសាស្រ្ត អាកាសធាតុពេលវេលា ទំនៀមទម្លាប់ ។ សូរសំឡេងដ៏ក្រអួនក្រអៅរបស់អ្នកចម្រៀងជំនាន់ដើមជាចំណុចទាក់ទាញចំពោះគាត់ដែលបានស្តាប់បទចម្រៀង ពេលកំពុងធ្វើការងារឬឈប់សម្រាកពីការងារ ។ នៅពេលស្តាប់បទចម្រៀងទាំងនេះប្រជាជនតែងតែរំសាយអស់នូវទុក្ខកង្វល់ទាំងឡាយ និងបង្កនូវបរិយាកាសសប្បាយរីករាយមិនចេះជិនណាយ ។ ប៉ុន្តែ នៅពេលដែលសង្គមខ្មែរជាពិសេសតន្ត្រីករវ័យក្មេងទទួលយកវប្បធម៌បស្ចិមប្រទេស ហើយបានវិវឌ្ឍខ្លួនក្រោមឥទ្ធិពលនៃវប្បធម៌នេះដែលមិនមានលក្ខណៈជាខ្មែរតាំងពីការស្លៀកពាក់ ការធ្វើខ្លួនឡូយឆាយដូចបរទេស ការរាំរែក ការច្រៀងធ្វើដូចបរទេស ហើយគិតតែរឿងសប្បាយរីករាយ និងភ្លើងពណ៌ ធ្វើឲ្យប្រទេសកម្ពុជាធ្លាក់ចូលក្នុងភ្នក់ភ្លើងសង្គ្រាមយ៉ាងឆាប់រហ័ស ។ សិល្បៈខ្មែរក៏ចាប់ផ្តើមបាត់បង់ជាបណ្តើរៗដោយសារសង្គ្រាម ដែលខ្មែរក្រហមបានបង្រួបបង្រួមប្រជាជនតាមជនបទឲ្យប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងរដ្ឋាភិបាលដែលបណ្តេញសម្តេចព្រះ នរោត្តម សីហនុ ចេញពីតំណែង បានធ្វើឲ្យប្រជាជនខ្មែរជួបប្រទះសង្គ្រាម ធ្វើឲ្យខ្ទេចខ្ទាំហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរបស់ជាតិ បាត់នូវធនធានមនុស្ស និងសិល្បៈ ។

ក្រោយរបបខ្មែរក្រហម វិស័យសិល្បៈរបស់ខ្មែរស្ទើរតែបាត់បង់ទាំងស្រុង ហើយសិល្បករជាច្រើនត្រូវបានខ្មែរក្រហមសម្លាប់ ។ ទោះបីយ៉ាងណា រហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន សិល្បៈនៅតែបម្រើតួនាទីក្នុងការអប់រំទាំងអារម្មណ៍ និងផ្លូវចិត្តក្នុងសង្គមដែលបែកបាក់ ហើយបានធ្វើឲ្យប្រជាជនដែលប៉ះពាល់ផ្លូវចិត្តបានធូរស្បើយ និងឈានទៅរកការផ្សះផ្សាជាតិទាំងមូល ។

សោម ប៊ុនថន

៧ មករា ១៩៧៩ ដល់ ៧ មករា ២០១៨ ជាថ្ងៃកំណើតជីវិតទី២របស់ខ្ញុំ បាន៣៩ឆ្នាំហើយ

មនុស្សសំណាងមួយនាក់ ក្នុងចំណោមមនុស្ស៥.០០០នាក់ ដែលមានជីវិតរស់នៅ រួចផុតពីការកាប់សម្លាប់ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម

ប្រវត្តិពិតៗជាច្រើនឆ្នាំមកហើយ ដែលខ្ញុំលាក់ទុកក្នុងចិត្ត...

(តពីលេខមុន)

មកដល់ភ្នំពេញ

យើងបានធ្វើដំណើរតាមផ្លូវព្រះមុនីវង្សឆ្ពោះមកវិមានឯករាជ្យ និងទៅខាងឆ្វេងវាំង ក្រោយមកទើបខ្ញុំស្គាល់ថាកន្លែងនេះជាមន្ទីរក-៧ ដែលជាមន្ទីរទីរសាររបស់គណៈមជ្ឈិមបក្ស៨៧០ ។ កងទ័ព៣៥.០០០ នាក់បានឈរជាពីរជួរ ហើយមានបងៗឈរចាំធ្វើការជ្រើសរើស ក្នុងចំណោមនោះខ្ញុំបានស្គាល់ តាភុំ តាព្រហ្ម តាគី តាវុយ និងបងៗផ្សេងទៀត ដែលជ្រើសរើសយកកម្លាំងចំនួន៣០០នាក់ក្នុងចំណោម ៥.០០០នាក់ ។ រីឯអ្នកផ្សេងៗទៀតដែលមិនបានជ្រើសរើសត្រូវទៅធ្វើការតាមរោងចក្រ និងក្រសួងផ្សេងៗក្នុងរដ្ឋធានីភ្នំពេញ ។ តាភុំ បានចាប់ដៃខ្ញុំ ហើយបានសួរខ្ញុំថា “មិត្តឯងចេះបើកឡានអត់?” ខ្ញុំឆ្លើយតបទៅគាត់វិញថា “ខ្ញុំអត់ចេះទេ

រូបថតអតីតបុគ្គលិក នៅមន្ទីរ ក-១២ ថតនៅដើមឆ្នាំ១៩៧៨ នៅពេលទៅទស្សនាសិល្បៈ ដែលសម្តែងដោយក្រុមសិល្បៈរូម៉ានី នៅសាលមហោស្រពទន្លេបាសាក់ ។ រូបថតរាប់ពីឆ្វេង ៖ មិត្តនារី ខី មិត្តនារី អឿន មិត្ត សារិន (ម្ចាស់អត្ថបទ) មិត្ត សាន មិត្ត រី ហៅ រី ឆ្លុក មិត្ត សារុន ហៅ តាសាច់បុក និង មិត្ត សំ បើកឡានឲ្យទូតគុយបា ។

បង។» គាត់បន្តថា ចេះបររទេះគោដែរអត់? «ខ្ញុំក៏ឆ្លើយតបថា ចេះ។» ។ គាត់ក៏បានឲ្យខ្ញុំទៅមុំដែលមានយុទ្ធជន ប្រហែលជា៣០០ នាក់ រួចហើយបានបញ្ជូនយើងទាំងអស់គ្នាឲ្យទៅនៅមុខវាំង ត្រើយ ខាងក្បាលជ្រោយឲ្យកាប់ដីដាំបន្លែ ។ ធ្វើការនៅទីនោះបានប្រហែល ជា១០ថ្ងៃ បងវុយ ដែលជាគណៈមន្ទីរក-១២ បានទៅទីនោះ រើសយកកម្លាំងប្រហែល៣០នាក់ មកក-១២ ហើយបានសួរ ក្រុមរបស់ខ្ញុំថា មានមិត្តណាដាក់ពាក្យចូលបដិវត្តន៍មុនថ្ងៃ១៧ មេសា ទេ រួចគាត់ឲ្យលើកដៃ ខ្ញុំក៏បានលើកដៃ ។ គាត់ក៏បានរើស យកខ្ញុំម្នាក់ក្នុងក្រុមរបស់ខ្ញុំ ហើយឲ្យរៀបខោអាវមកចាំនៅកំពង់ ដរ ។ ការដែលទៅជ្រើសរើសនៅពេលនោះ បានយុទ្ធជនប្រហែល ៣០នាក់ សុទ្ធតែអ្នកមកពីភូមិភាគបូព៌ា ។ ចំណែកឯអ្នកមកពីភូមិ ភាគឧត្តរ ភូមិភាគឦសាន្ត ភូមិភាគនិរតី ភូមិភាគបស្ចិម ក៏បានមួយ ចំនួនដែរ សរុបទាំងអស់បានប្រហែលជាង១០០នាក់ ។ សូមបញ្ជាក់ ថា កន្លែងនេះជាទីជួបជុំរបស់កម្លាំងមកពីតាមបណ្តាភូមិភាគនៅ ទូទាំងប្រទេស ។ យើងទាំងអស់គ្នា ក៏បានមកចំការមន (ទល់មុខទី ស្នាក់ការរបស់គណបក្សប្រជាជនសព្វថ្ងៃ) កាលណោះហៅថា វិទ្យាល័យចាក់អង្រែលើ នៅទល់មុខមានឃ្លាំងឆេះមួយ ។ ពេល មកដល់អង្គការឲ្យកាប់ដីដាំបន្លែនៅមាត់ទន្លេជិតមន្ទីរក-៣ និង មន្ទីរក-១ ។ នៅត្រើយម្ខាងជាក្រុមសិល្បៈវិទ្យុជាតិកម្ពុជាប្រជា ធិបតេយ្យ ហៅក-៣៣ ។ ខ្ញុំនៅដាំបន្លែបានប្រហែលជាកន្លះខែ អង្គការក៏បានចាត់តាំងឲ្យចេញប្រមូលឡាន ដែលប្រជាជនចេញពី ទីក្រុងភ្នំពេញទុកចោលរាយប៉ាយនៅតាមផ្លូវជាតិលេខ១ ភ្នំពេញ អ្នកលឿង ច្បារអំពៅ ខាងស្រុកកោះធំ និងស្រុកស្អាង តាមផ្លូវ ជាតិលេខ៤ទៅកំពង់ស្ពឺ តាមផ្លូវជាតិលេខ៥ទៅព្រែកក្តាម តាមផ្លូវ ជាតិលេខ៣ ទៅត្រាំខ្នា-តាកែវ ដើម្បីយកមករៀបទុកដាក់ក្នុង ឃ្លាំងនៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ ដែលកាលណោះចែកចេញជា៥ក្រុម ។ យើងដើរប្រមូលឡានបានប្រហែល១ខែ បានរថយន្តរាប់ពាន់ គ្រឿងយកទៅទុកដាក់នៅក្នុងឃ្លាំងក្បាលថ្នល់ ដែលជាបន្ទាយ ទាហាន នល់ នល់ ទល់មុខរោងចក្រម្សៅមី និងបន្ទាយទាហានការ ពារ លន់ នល់ នៅចំការមនដាក់នៅបរិវេណក្រសួងកសិកម្ម ដាក់នៅ ឃ្លាំងលេខ៤ ឃ្លាំងលេខ៥ នៅក្នុងមន្ទីរ ក-៣ ខាងកើតទូតអាមេរិក ចាស់ និងដាក់នៅហ្គារាសហ្សង់កុងផ្សារថ្មី ដាក់នៅបរិវេណវត្ត ស្វាយដង្គំ ក្រោយប៉ុស្តិ៍លេខ៣សព្វថ្ងៃ ហើយទៅខាងលិចដែលគេ ហៅផ-១ ខាងផលិតថ្នាំសង្គមកិច្ច ទៅពីហ្នឹងទៀត ហៅមន្ទីរប-១ និងស្នាក់ការកណ្តាលរបស់ក-១២ ដែលមានទីតាំងនៅបរិវេណ ធនាគារមេគង្គសព្វថ្ងៃ ខាងជើងទល់នឹងទូតកូរ៉េ (សព្វថ្ងៃ ទូតអាល្លឺម៉ង់) ខាងត្បូងទល់នឹងផ្លូវកែង សាលាយុគន្ធរ ផ្លូវកែងពេទ្យចិន និងចុះមក ខាងលិចពផ្លូវទៀតដែលជាកន្លែងទុកដាក់រថយន្តរបស់ថ្នាក់ដឹកនាំធំៗ ដូចជា ប៉ុល ពត អៀង សារី ខៀវ សំផន នួន ជា និងឡាន សម្រាប់ ដឹកទទួលគណៈប្រតិភូបរទេស ។ រថយន្តទំនើបៗដែលថ្នាក់ដឹកនាំ កំពូលៗជិះ ទុកនៅមន្ទីរក-១២ ទាំងអស់ ។ ថ្នាក់ដឹកនាំជិះតែឡាន ឡុំប្រឹតា ហុងដា ស៊ុយស៊ុយគីដាក់ដំបូល ក្រណាត់ គឺកម្រមានអ្នក ណាស្គាល់ពីអត្តសញ្ញាណរបស់ថ្នាក់ដឹកនាំធំៗទាំងនេះណាស់ លើក លែងតែអ្នកនៅជាមួយទើបបានស្គាល់ដូចជារូបខ្ញុំជាដើម ។ មន្ទីរក -១២ នេះជាមន្ទីរបើកបររបស់អង្គភាពបរទេស គឺសម្រាប់ដឹក ភ្ញៀវបរទេស និងថ្នាក់ដឹកនាំធំៗមកពីបណ្តាស្រុក តំបន់ និងភូមិភាគ ទូទាំងប្រទេស របស់គណៈមជ្ឈិមបក្ស៨៧០ ព្រោះក្នុងលិខិតបើក ផ្លូវរបស់ខ្ញុំ មានដាក់ឈ្មោះថា អង្គភាពបរទេស និងហត្ថលេខា ក្នុងលិខិតបើកផ្លូវ ដាក់ថា គណៈមន្ទីរ៨៧០ ឈ្មោះ សមមិត្ត ខាង តែខ្ញុំអត់ស្គាល់មិត្ត ខាង នោះជានរណាទេ ។ ក្រោយមកមានការ ចាត់តាំងពីគណៈមន្ទីរក-១២ ឲ្យខ្ញុំ និងមិត្តដទៃទៀតនៅក្នុងកងរបស់ បង ថេន ទៅរុះយកស័ង្កសី និងឈើនៅមន្ទីរបឹងត្របែកដែលជា សាលាភាសារបស់គណៈមន្ទីរ៨៧០ ដោយនៅទីនេះសម្បូរទៅ ដោយសំណង់អនាធិបតេយ្យតូចៗជាច្រើន នៅពាសពេញបឹង ត្របែកដែលមានប្រធានមន្ទីរបឹងត្របែក ឈ្មោះបង សាវ៉ន ។ បង សាវ៉ន មានរាងស្តើង កម្ពស់ប្រហែល ១.៦០ ទៅ១.៦៥ម៉ែត្រ ។ ដែកស័ង្កសី និងឈើទាំងអស់ត្រូវយកទៅធ្វើជារបងនៅវាំងនៅ ប្រាសាទខេមរិនសព្វថ្ងៃ ដែលការធ្វើរបងនេះ មានកម្ពស់ឡើងទៅ លើតដែកបីសន្លឹកឯណោះ មានដែកខ្លះចាស់ ដែកខ្លះថ្មី មើលទៅ ដូចជាមិនល្អមើលសោះ ។ ប្រធានខ្ញុំបាននិយាយថា និងបង សាំ បាននិយាយប្រាប់ខ្ញុំថា ខៀវ សំផន ក៏ជាមនុស្សជាប់និន្នាការ នយោបាយ តំណាងរាស្ត្រពីសង្គមចាស់ដែរ អ៊ីចឹងអង្គការយក អ្នកទាំងពីរដាក់នៅក្នុងហ្នឹង ហើយបង សារូ ក៏និយាយថា រាជវង្ស ស្តេចទាំងអស់ ដែលគស៊ូនៅក្នុងសម័យសង្គ្រាម ។ ក្រុមអ្នកដឹកនាំ

ដែលមកពីភាគខាងជើងវៀតណាម និងក្រុមអ្នកតស៊ូផ្ទៃក្នុងជាមួយ លន់ នល់ បានត្រូវអង្គការបដិវត្តន៍សម្លាប់ចោលទាំងអស់ ។ ឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែងដូចជា ហ៊ូ យន់ ដែលជំទាស់នឹងការដែលមិនឲ្យជម្លៀសប្រជាជនចេញ ពីទីក្រុងភ្នំពេញនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៧៥ និងឲ្យប្រជាជនមានការចាយវាយ ជារូបិយបណ្ណ ដូចជាក្រដាស់ប្រាក់រូបគោ និងប្រជាសប្រាក់ផ្សេងៗទៀត ក៏ត្រូវអង្គការយកទៅសម្លាប់ចោលក្នុងទន្លេសាបដែរ ។ ដល់មក ឥឡូវនេះ អង្គការយើងយកសម្តេច នរោត្តម សីហនុ និង ខៀវ សំផន មកដាក់គុកនៅទីនេះទៀត អីចឹងពួកមិត្តត្រូវធ្វើរបងនេះឲ្យមាំ ឲ្យជាប់ ។ តាមប្រវត្តិរបស់បង សារ៉ូ និងបង ជីម ធ្លាប់បានដឹកសម្តេច នរោត្តម សីហនុ ពេលដែលព្រះអង្គយាងមកទស្សនកិច្ចតនៅក្នុងទឹកដី តំបន់រំដោះកាលពីឆ្នាំ១៩៧៣ ពេលនោះផ្លូវលោក់ផង ផុងដីខ្សាច់ផងបង សារ៉ូ ជាន់ហ្គាឡានគ្មានប្រណីទេ ពេលនោះសម្តេច សីហនុ ក៏ត្រូវទង្គិចបែកឈាម មាត់ សម្តេចក៏ មានបន្ទូលថា សម្តេចបានបូជាឈាមស្រស់ជូនមាតុភូមិកម្ពុជាខ្ញុំហើយ ។ នេះតាមគាត់តំណាលរឿងប្រាប់ខ្ញុំ គាត់ក៏អស់សំណើច ហើយបន្តថា គ្រាន់តែឈាមមាត់បន្តិចក៏មានបន្ទូលថា បូជាឈាមស្រស់ជូនមាតុភូមិដែរ រួចហើយក៏នាំគ្នាសើច ។ យើងធ្វើការរួចក៏មក ហូបបាយនៅផ្ទះសម្តេច ហ៊ុន សែន សព្វថ្ងៃផ្នែកខាងជើងដែលកាលណោះ សម្តេច ប៉ែន នុត ស្នាក់នៅ ។ រីឯផ្ទះបាយនៅផ្ទះសម្តេច ស ខេង ដែលប្រពន្ធ សម្តេច ប៉ែន នុត ធ្វើចុងភៅដោយផ្ទាល់ ។ គាត់មានសម្បុរស ហើយនៅក្មេង ចំណែកសម្តេច ប៉ែន នុត ចាស់ហើយ ។ នាសម័យកាលនោះ មានតែអ្នកបើកបររថយន្តនៅក្នុងមន្ទីរក-១២ នេះទេ ដែលមានសេរីភាពបានដើរតាមបណ្តាភូមិភាគ តំបន់ ស្រុកទូទាំងប្រទេស ក៏ដូចជានៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ ។

ខ្ញុំបានជូនភ្ញៀវតាមមន្ទីរ ក្រសួង ជុំវិញមន្ទីរ៨៧០នេះ និងជុំវិញ មន្ទីរស-៧១ ដែលមានឈ្មោះមន្ទីរដែលមានអក្សរ “ក” នៅពីខាងមុខ ។ តាមខ្ញុំចាំ ក-១ ជាកន្លែង ប៉ុល ពត នៅ ក-៣ ជាកន្លែងដែល នួន ជា នៅ ហើយក្រោយមក ខៀវ សំផន ក៏នៅទីនោះដែរ ។ នេះ ក-១ និងក-៣ មានទីតាំងពីវិមានឯករាជ្យទៅដល់ទូតអាមេរិកចាស់ ឡើងទៅខាងកើត ដល់មហោស្រពទន្លេបាសាក់ ។ អគារប៊ូឌីញទឹករលក ហើយខាងត្បូងជាកន្លែងវិទ្យុទាក់ទងប្រហែលជាក-៨ ឬ ក-១៨ របស់មិត្ត សួស ខាងក្រោយទូតអាមេរិក ។ ក-២ នៅខាងជើងរោងកុនវិមានទិព្វ ក្រោយមុំស្ពានទូតដែលប្រចាំនៅកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ ក-៤ នៅបឹងកេងកង ដែលមានអ្នកគ្រប់គ្រងឈ្មោះ តាព្រហ្ម ខាងកាត់ដេរ របស់មន្ទីរស-៧១ ។ ក-៥ នៅសាលានយោបាយបច្ចេកទេសសូវៀត បង្រៀនដោយសមមិត្ត ភុំ ។ កាលពីចុងឆ្នាំ១៩៧៥ ខ្ញុំបានរៀននៅទីនេះ រៀនវគ្គនយោបាយ មានន័យថា រៀនត្រឹម១០ថ្ងៃចុះ ហៅថាវគ្គនយោបាយ ។ ក-៦ ជាសាលានយោបាយមជ្ឈិមដែរ ដែលមានទីតាំងនៅបុរីកីឡា តាមខ្ញុំដឹងគឺសម្រាប់បង្រៀនកម្មាភិបាលមកពីគ្រប់បណ្តាភូមិភាគ តំបន់ ស្រុក ឃុំ នៅទូទាំងប្រទេសមករៀននយោបាយនៅទីនោះ ។ ក-៧ ដែលជាមន្ទីរនីរសារ របស់មជ្ឈិមបក្ស៨៧០ មានទីតាំងនៅមុខវាំងផ្នែកខាងឆ្វេងរហូតដល់សួនច្បារ វាលព្រះមេរុ ។ ក-៣២ មានទីតាំងនៅព្រែកព្នៅជាកន្លែងចិញ្ចឹមត្រី និងចិញ្ចឹមជ្រូកដែលមានប្រធានឈ្មោះសមមិត្ត ឌឹម ហើយក្រោយ មក ឌឹម មកកាន់មន្ទីរក-១ និងក-៣ ហើយឡើងសមមិត្ត មួន ជំនួស វិញ ។ បន្តបន្ទាប់ទៀតកន្លែងលត់ដំមាននៅព្រែកព្នៅមួយ នៅព្រែកប្រា ខាងជើងវត្តជំពុះក្អែកមួយកន្លែង និងនៅតាឡី (បច្ចុប្បន្នក្បែររោងចក្រស្រាបៀរ) មួយកន្លែង និងកន្លែងលត់ដំរបស់ក្រសួងការបរទេស នៅ ប-២០ នៅខាងស្រុកស៊ីងគ្រន់ ។ កន្លែងលត់ដំមួយទៀត នៅវត្តស្លែង ខាងលិចពោធិ៍ចិនតុង វត្តជ័យឧត្តមតាមផ្លូវទៅកំពង់កន្ទួតផ្លូវជាតិលេខ៣ ។ រីឯមកខាងលិចវាលព្រះមេរុវិញ គឺទីស្នាក់ការពាណិជ្ជកម្មតាម បណ្តាភូមិភាគបូព៌ា និរតី ឧត្តរ ពាយ័ព្យ ឦសាន្ត ឡើងទៅជួរមាត់ទន្លេមុំផ្សារចាស់ រហូតដល់រង្វង់មូលវត្តភ្នំ គឺជាបរិវេណរបស់ឃ្លាំងរដ្ឋ ។ នៅតាមទន្លេជាអគ្គភាពដឹកជញ្ជូនជើងទឹកមុំស្ពានជ្រោយចង្វារ រហូតដល់ឃ្លាំងប្រេងប៊ុស្សីកែវ ជារបស់ក្រសួងថាមពល ។

ការជូនដំណើរគណៈប្រតិភូ

នៅខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៧៦ ខ្ញុំបានជូនដំណើរគណៈប្រតិភូដែលជាកម្មាភិបាលមក សិក្សានយោបាយនៅសាលាបុរីកីឡាដែលជាសាលានយោបាយមជ្ឈិម ។ ក្រោយពីគាត់បានសិក្សាចប់ ខ្ញុំ និងមិត្តដទៃទៀត នៅក្នុងមន្ទីរក-១២ បានជូនដំណើរពួកគាត់ដើរទស្សនកិច្ចនៅតាមបណ្តាភូមិភាគមាន ភូមិភាគបូព៌ា ភូមិភាគឧត្តរ តំបន់

សៀមរាប-ឧត្តរមានជ័យ ភូមិភាគពាយ័ព្យ បានឡើងទៅភូមិភាគនិរតី និងទៅទស្សនកិច្ចឆ្នេរសមុទ្រ និងក្រុងកំពង់សោម ដែលកាលណោះបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានឲ្យទង់កិត្តិយសចំនួនបីស្រុក ដើម្បីឲ្យសិក្ខាកាមដែលជាកម្មាភិបាលមកពីតាមបណ្ដាស្រុក តំបន់ និងភូមិភាគដែលរៀនសូត្រ តាមគំរូវីរភាព និងភាពជឿនលឿនក្នុងវិស័យបង្កបង្កើនផលបានគ្រប់ផែនការរបស់បក្ស ដែលកាលណោះខ្ញុំនៅចាំមតិរបស់សមមិត្ត ភុំ ដែលជាអ្នកដឹកនាំគណៈប្រតិភូ បាននិយាយថា ការដែលឲ្យសិក្ខាកាមមករៀនសូត្រនេះគឺ ដើម្បីឲ្យរៀនសូត្រយកតាមគំរូស្រុកទាំងបី ទី១ ស្រុកប្រសូត្រ នៅក្នុងតំបន់២៣ ក្នុងភូមិភាគបូព៌ា ទី២ ស្រុកកំពង់ត្រឡាចលើ ស្ថិតក្នុងតំបន់៣៣ ភូមិភាគបស្ចិម និងទី៣ ស្រុកត្រាំកក់ ស្ថិតនៅក្នុងភូមិភាគនិរតី ។ នៅក្នុងពិធីជប់លៀងមួយរបស់គណៈប្រតិភូដែលជាកម្មាភិបាលដឹកនាំមកពីទូទាំងប្រទេស ធ្វើនៅឃ្លាំងប្រាក់ក្រុងកំពង់សោម ដែលមានអ្នកគ្រប់គ្រងឈ្មោះសមមិត្ត គ្រិន ។ ក្រោយពីដើរទស្សនកិច្ចតាមបណ្ដាភូមិភាគដែលមានរយៈពេលកន្លះខែចប់មក ក៏ត្រឡប់មកភ្នំពេញវិញ ហើយក៏បែកគ្នាទៅតាមភូមិភាគរៀងៗខ្លួន ។

នៅឆ្នាំ១៩៧៧ មានគណៈប្រតិភូបរទេសជាច្រើនដែលបានមកទស្សនកិច្ចនៅកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ មានដូចជា ប្រធានាធិបតីភូមា ឈ្មោះ អ៊ូនីវិន ប្រធានាធិបតីលាវ ឈ្មោះ សុផានុវង្ស លេខាបក្សកុម្មុយនីស្តចិនឈ្មោះ ឆឹង យុងគួយ ហៅតា ចាយ បានមកទស្សនកិច្ចនៅកម្ពុជា ប្រជាធិបតេយ្យនាសម័យនោះ ដែលខ្ញុំបានជួបផ្ទាល់ជាមួយមិត្តរួមការងារនៅក-១២ ។ ស្លាកលេខរថយន្តសម្រាប់ជូនភ្ញៀវកាលណោះ ផ្នែករថយន្តតូចដែលជារថយន្តប្រភេទទេសចរមានអក្សរ "ប" "ទ" នៅខាងដើម ចំណែកឯរថយន្តធំដែលជារថយន្តដឹកជញ្ជូន ដូចជា GMC (អាមេរិក) អាវីនរបស់ចិនមានស្លាកលេខដាក់អក្សរថា "ន" "ស" "ក" នៅខាងដើម ។

មុននឹងទៅទទួលគណៈប្រតិភូថ្នាក់ប្រធានាធិបតី អ៊ឹ អៀង សារី ហៅ វ៉ាន់ បានហៅ កម្មាភិបាល និងបណ្ដាមិត្តទាំងអស់ទាំងបីអង្គភាព ដែលអង្គភាពទី១ គឺអង្គភាពបើកបររថយន្តមានឈ្មោះ មៀល ជាប្រធាន អង្គភាពទី២ ជាអង្គភាពការពារភ្ញៀវ និងថ្នាក់ដឹកនាំ ប្រធានឈ្មោះ ខា មី និងភាគីអ្នកបម្រើមានធ្វើម្ហូប សណ្ឋាគារ និងខាងទីផ្សារដែលមានឈ្មោះ យាយ ស៊ីម ជាប្រធានក្រុមបម្រើ និងធ្វើម្ហូប និងសមមិត្ត ជៀម ជាប្រធានមន្ទីរប-១ ។ កាលណោះរៀនមួយកំណាត់ថ្ងៃនៅបរិវេណប-១ ដែលសព្វថ្ងៃជាទីស្ដីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ។ អ៊ឹ អៀង សារី បាននិយាយថា យើងឈប់ស្លៀកពាក់ខោអាវខ្មៅៗទៀតទៅនៅពេលទៅទទួលភ្ញៀវបរទេស ត្រូវនាំគ្នាទៅកាត់ខោអាវដែលមានឯកសណ្ឋានដូចៗគ្នា នៅអូរឫស្សី (កន្លែងកាត់ដេររដ្ឋ) មានខោពណ៌ខៀវ អាវពណ៌ពងមាន់ ចាស់ក្នុងម្នាក់ពីរកំប្លេរ ទាំងអ្នកការពារ និងអ្នកបើកឡាន រួចឲ្យកាត់ស្បែកជើងជាស្បែកជើងសង្រែក ។ រីឯអ្នកបម្រើតាមសណ្ឋាគារ និងកន្លែងទីផ្សារបរទេស ត្រូវស្លៀកសំពត់ហូល ឬសំពត់ខៀវ អាវពណ៌ស ឬផ្កាឈូកដូចៗគ្នាជាលក្ខណៈសមូហភាព ។ តាមខ្ញុំចាំកាលសម័យហ្នឹង មានផ្សារបរទេសមួយសម្រាប់អង្គទូតប្រចាំនៅកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងគណៈប្រតិភូបរទេស គណៈប្រតិភូដែលមកទស្សនកិច្ចសម្រាប់ភ្ញៀវបរទេសមកទិញ ។ ផ្សារនេះមានទីតាំងនៅសណ្ឋាគារស ខាងលិចផ្សារធំថ្មីផ្នែកខាងក្រោម ។ អ៊ឹ អៀង សារី បានលើកពីព្រឹត្តិការណ៍នយោបាយនៅក្នុង និងក្រៅប្រទេសមកនិយាយក្នុងអង្គប្រជុំថា ប្រទេសជាច្រើននៅលើសកលលោកចង់មកដាក់ទូតចងស្ពានមានមេត្រីជាមួយកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យយើង ប៉ុន្តែប្រទេសខ្លះក៏យើងទទួលយក ប្រទេសខ្លះក៏យើងមិនទទួលយកដែរ ។ ប្រទេសកម្ពុជាយើងសព្វថ្ងៃ មិនមែនសម្បូរវុងរឿងសម្បូរហូបចុក ដូចដែលវិទ្យុផ្សាយនោះទេ តែនេះជានយោបាយរបស់បក្សយើង នៅខាងក្រៅប្រទេសក៏ដូចក្នុងប្រទេស ។ ប្រជាជនយើងកំពុងតែមានការខ្វះខាត ខ្វះសព្វខ្វះគ្រប់ តាំងពីជម្រក ទាំងស្បៀងអាហារ ទាំងថ្នាំសង្កូវ ។ អ៊ឹ អៀង សារី ក៏បានផ្ដាំផ្ញើថា សមមិត្តទាំងអស់ត្រូវប្រុងប្រយ័ត្នបដិវត្តន៍ថែមទៀត ពិសេសអ្នកបើកបរកុំឲ្យមានបុក ធ្លុះធ្លាយ ឬក្រឡាប់ ដែលជាហេតុប៉ះពាល់ដល់សុវត្ថិភាពរបស់ភ្ញៀវ ។ គណៈប្រតិភូ ប្រធានាធិបតីភូមា អ៊ូនីវិន មកទស្សនកិច្ចចំនួន៣ថ្ងៃដែលមានភាគីខាងកម្ពុជា មានអ៊ឹ ខៀវ សំផន ហៅ ហែម ជាអ្នកទទួលភ្ញៀវ ដោយមានអ្នកបើករថយន្តផ្ទាល់ខ្លួនឈ្មោះ ហឿន ហើយពិធីការបើកទ្វាររថយន្ត ឈ្មោះ ឈាន ដែលជាអតីតអភិបាលខេត្តប៉ៃលិនសព្វថ្ងៃ ។ ចំណែកគណៈប្រតិភូប្រធានាធិបតីលាវ សុផានុវង្ស បានមកទស្សនកិច្ចចំនួន ៣ថ្ងៃ ដែលមានអ៊ឹ ខៀវ សំផន ហៅ ហែម ជាអ្នកទទួលភ្ញៀវ ។

គណៈប្រតិភូបក្សកុម្មុយនីស្តចិនឈ្មោះ ឆឹង យុងគួយ ហៅ តាចាយ ដែលជាអ្នកបច្ចេកទេសខាងសេដ្ឋកិច្ចមកទស្សកិច្ចនៅកម្ពុជា មានរយៈពេល១៦ថ្ងៃ ដែលភាគីកម្ពុជា មាន ប៉ុល ពត ជាអ្នកចាំទទួលដោយផ្ទាល់ ។ គណៈប្រតិភូដែលមកទស្សនកិច្ចនៅកម្ពុជាចំនួនបីលើក មានរដ្ឋមន្ត្រីគ្រប់ក្រសួងទៅទទួលនៅព្រលានយន្តហោះពោធិ៍ចិនតុង រួចហើយនាំមកសម្រាកនៅវិមានរដ្ឋាភិបាលនៅមុខវត្តភ្នំ ។ មានការជប់លៀងនៅដំណាក់ចំការមន និងមើលសិល្បៈនៅមហោស្រពទន្លេបាសាក់ ទស្សនកិច្ចអង្គរវត្ត រាជវាំង ប្រសាទវិហារព្រះកែវមរកត ។

គណៈប្រតិភូចិនបានធ្វើដំណើរទៅភូមិភាគបូព៌ា ដោយមានរថយន្ត ប្រហែលជា៥០-៦០គ្រឿងជូនដំណើរគណៈប្រតិភូចិន ។ ខ្ញុំបាន បើកឡានទី១១ ពីភ្នំពេញទៅដល់ទន្លេបិទ-សួង ។ ពេលទៅដល់ទន្លេបិទ និងសួង មានតា សោ ភឹម ជាប្រធានភូមិភាគបូព៌ាមកទទួលគណៈប្រតិភូដោយឆ្លងតាមកប៉ាល់ និងមានរថយន្តពីរខ្សែមកទទួល ដែលមួយខ្សែមកពីកំពង់ចាម និងមួយខ្សែទៀតមកពីខាងទន្លេបិទ ។ រួចពីនេះក៏បន្តដំណើរទៅទស្សនកិច្ចនៅចម្ការកៅស៊ូជប់ ។ មើលចម្ការ កៅស៊ូមើលការដាំដុះ និងមើលរោងចក្រកិនដំរ និងបន្តទៅមើល តាមសហករណ៍ដូចជា សហករណ៍ជ្រោយបិទមាស នៅក្នុងភូមិស្រឡប់ ភូមិចិញ្ចើម នៅតាមដងផ្លូវធ្វើដំណើរ និងមើលវាលស្រែដែលស្រូវកំពុងតែចេញផ្លែផ្កានាខែវិច្ឆិកា ។ បន្ទាប់មកក្បួនរថយន្តគណៈប្រតិភូ បានមកសម្រាកនៅមន្ទីរភូមិភាគបូព៌ា (សាលាស្រុកត្បូងឃ្មុំ) ។

បន្ទាប់ពីនោះមក ថ្នាក់លើបានផ្លាស់ខ្ញុំឲ្យមកបើកឡានដឹកក្រុមកុន ដោយថ្នាក់លើយល់ឃើញថា ខ្ញុំប៉ិនប្រសព្វបើកឡានចល័តចុះឡើង ។ ការថតនេះ គឺថតសម្រាប់ទុកជាឯកសារអំពីថ្នាក់ដឹកនាំបរទេសដែលមកទស្សនកិច្ចនៅកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ហើយគណៈប្រតិភូបរទេសក៏បានថតយករូបភាព ដើម្បីយកទៅផ្សព្វផ្សាយនៅប្រទេសខ្លួនវិញដែរ ។ ពេលបើកឡានថតកុន ខ្ញុំបានមកសម្រាកនៅមន្ទីរភូមិភាគមួយយប់ ។ កាលណោះ ប៉ុល ពត សម្រាកជាន់លើ ខ្ញុំសម្រាកក្រោម ព្រោះពេលនោះ មិនមានផ្ទះសំណាក់ទេ រីឯភ្ញៀវចិនស្នាក់នៅផ្ទះខាងជើងដែលកាលណោះ មានផ្ទះសម្រាប់ស្នាក់នៅ៤ទៅ៥ខ្នង ។ ប៉ុល ពត ធ្លាប់បានដំណាលប្រាប់ភ្ញៀវចិនពីការរងគ្រោះថ្នាក់របស់ភូមិភាគបូព៌ាមានច្រើនជាងគេ ក្នុងអំឡុងពេលដែលផ្តល់បទសម្ភាសជាមួយអ្នកកាសែតចិន ។ ខ្ញុំមិនបានចាំថា អ្នកកាសែតនោះឈ្មោះ អ្វីទេ គ្រាន់តែដឹងថា ជាអ្នកដើរតាមគណៈប្រតិភូចិន ។ ប៉ុល ពត បានប្រាប់ទៀតថា ភូមិភាគបូព៌ាត្រូវរងគ្រោះដោយសារការទម្លាក់គ្រាប់បែក ។ សូមបញ្ជាក់ថា ប៉ុល ពត បានអមដំណើរប្រតិភូចិនឈ្មោះ ឆឹង យុងគួយ រហូតដល់ថ្ងៃបញ្ចប់នៃដំណើរទស្សនកិច្ច ហើយខ្ញុំក៏មានឱកាសបានឃើញ និងនៅក្បែរ ប៉ុល ពត ក្នុងចម្ងាយប្រហែល៤ ទៅ៥ម៉ែត្រពីប៉ុល ពត ។ ការណ៍បានឈរនៅក្បែរនេះដោយសារតែខ្ញុំនៅជាមួយក្រុមថតកុន ជាអ្នកជួយកាន់សម្ភារថតកុនដូចជាភ្លើងហ្វារ និងសម្ភារផ្សេងៗទៀត ។ ពេលនោះ ប៉ុល ពត បានលើកឡើងអំពី វិនាសកម្មសង្គ្រាម៥ឆ្នាំដែលអាមេរិកបានបំផ្លិចបំផ្លាញនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ដូចជានៅទីក្រុងសួង ត្រូវបានបាក់រាបដល់ដី ដោយសារការទម្លាក់គ្រាប់បែក ហើយភូមិនីមួយៗនៅសល់តែផេះផង់ ។

ក្រោយពីសម្រាកនៅទីនោះបានមួយយប់ ព្រលឹមឡើងក្បួនគណៈប្រតិភូបានបន្តធ្វើដំណើរមកភូមិភាគកណ្តាល ដើម្បីពិនិត្យមើលភាពជឿនលឿន ដូចជានៅរោងចក្រតម្បាញដែលជាស្នាដៃជំនួយរបស់មិត្តចិន ហើយក៏បានស្នាក់នៅភូមិភាគកណ្តាលមួយយប់ទៀត ។ អំឡុងពេលឈប់សម្រាកនៅភូមិភាគកណ្តាលនេះ សមមិត្ត កែ ពក ដែលជាគណៈភូមិភាគកណ្តាលជាអ្នករៀបចំទទួលខុសត្រូវ ។ ខ្ញុំចំណាំរូបរាងរបស់ កែ ពក បានខ្លះដែរ ។ កែ ពក មានមាឌធំដំបង មុខមានស្នាមសម្លាកដូចរលាកភ្លើង (មិនចាំច្បាស់ថាខាងឆ្វេងឬខាងស្តាំទេ) ហើយមានកម្ពស់ប្រហែលមួយម៉ែត្រចិតសិបប្រាំទៅមួយម៉ែត្រប៉ែតសិប ។ ក្រោយពីបានសម្រាកនៅទីនោះមួយយប់រួចមក ក្បួនគណៈប្រតិភូចិនក៏ចេញដំណើរបន្តទៀតទៅទស្សនកិច្ចនៅស្រុកចម្ការលើ ហើយបានស្នាក់នៅព្រៃចម្ការតាប្រុក ។ នៅតាប្រុក គឺនៅក្នុងព្រៃ មានចម្ការកាហ្វេ និងជាមូលដ្ឋានតស៊ូរបស់ថ្នាក់ដឹកនាំភូមិភាគកាលពីសម័យសង្គ្រាម ។ បន្តមកទៀតគណៈប្រតិភូចិនបានបន្តដំណើរទៅ ទស្សនកិច្ចនៅទំនប់៦មករា ។ ទំនប់នេះបានកសាងឡើងដើម្បីរម្លឹក ដល់ការវាយឈ្នះកងទ័ពយួន ហើយតាមអ្វីដែល កែ ពក បានលើកឡើងថា កងទ័ពកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បានវាយឈ្នះទ័ពយួននៅឆ្នាំ១៩៧៦ នៅថ្ងៃ៦មករា

ហេតុនេះទើបដាក់ឈ្មោះទំនប់នេះថា «ទំនប់៦មករា» អ៊ីចឹងទៅដើម្បីឲ្យមានជាប់ជាប្រវត្តិសាស្ត្រ ។ ទំនប់នេះធំណាស់ ត្រូវបានធ្វើឡើងដោយកម្លាំងមនុស្សយ៉ាងច្រើន ។ មនុស្សជាច្រើនត្រូវបានអង្គការបញ្ជូនមកពីកងចល័តផ្សេងៗ ហើយនៅការដ្ឋានមានគ្រឿងចក្រតែពីរទេ គឺមានអាបុលកិនបង្ហាប់មួយ និងអាបុលរុញមួយ ក្រៅពីនោះមនុស្សជាអ្នកធ្វើទាំងអស់ បើមើលពីចម្ងាយទៅឃើញដូចជាសត្វស្រមោចកំពុងវារអ៊ីចឹង ។ ក្បួនរថយន្តរបស់គណៈប្រតិភូបានធ្វើដំណើរតាមខ្នងទំនប់ទៅស្ទឹងជីនិត និងវាលកំពង់ធំ ហើយបានសម្រាកនៅខេត្តកំពង់ធំ ។ ពេលនោះគណៈប្រតិភូបានសម្រាកនៅសណ្ឋាគារផ្ទះទឹក នៅពីលើបឹងមួយនៅក្រុងកំពង់ធំ ។ ព្រឹកឡើងក្បួនគណៈប្រតិភូចិន បានបន្តដំណើរមកដល់ស្ពានបុរាណស្ថិតនៅក្នុងស្រុកកំពង់ក្តី ខេត្តសៀមរាប និងបានចុះមើលស្ពាននោះទៀតផង ។ បន្ទាប់មក គណៈប្រតិភូបានបន្តដំណើរទៅតំបន់សៀមរាប-អង្គរ ដោយបានទស្សនកិច្ចអង្គរវត្ត អង្គរតូចអង្គរធំ វង់តូច វង់ធំ បារាណ៍ទឹកថ្លា ហើយបានសម្រាកនៅខេត្តសៀមរាបប្រហែលពីរយប់ ទើបបន្តដំណើរទៅភូមិភាគ ពាយ័ព្យបន្តទៀត ។

នៅភូមិភាគពាយ័ព្យ គណៈប្រតិភូទៅទស្សនកិច្ចនៅអាងទំនប់ត្រពាំងថ្ម ។ អាងត្រពាំងថ្មនេះធំណាស់ អាចបើកកប៉ាល់បាន ។ ខ្ញុំឃើញមានកប៉ាល់ពីរបីដែរនៅក្នុងទំនប់អាងត្រពាំងថ្មនោះ ។ បន្ទាប់មក គណៈប្រតិភូចិនបានបន្តដំណើរទៅទស្សនកិច្ចនៅកន្លែងធ្វើសូត្រ និងតម្បាញសូត្ររបស់តំបន់៥ ។ កាលនោះ មានសមមិត្ត រស់ ញឹម លេខាភូមិភាគពាយ័ព្យជាអ្នកទទួល ហើយខ្ញុំក៏បានចាំពីមុខមាត់ និងរូបរាងរបស់ រស់ ញឹម ខ្លះដែរ ។ រស់ ញឹម មានទឹកមុខញញឹមជាប់ និងមានកម្ពស់ប្រហែលមួយម៉ែត្រហុកសិប ឬហុកបីប៉ុណ្ណោះ មានរាងខ្ពស់ជាងខ្ញុំបន្តិច និងមានរាងធាត់ខ្មៅស្រអែម ។ ចំណែកគណៈតំបន់៥ វិញមានឈ្មោះ ជាល គឺជាកូនរបស់ រស់ ញឹម ។ បន្ទាប់ពីទស្សនកិច្ចនៅ តំបន់៥រួចរាល់ហើយ គណៈប្រតិភូបានទៅសម្រាកនៅស្វាយស៊ីសុផុន ហើយពេលនោះ ឆឹង យុងគួយ ក៏បានធ្លាក់ខ្លួនឈឺ ។ តាមការកត់សម្គាល់របស់ខ្ញុំឃើញថា ឆឹង យុងគួយ ហាក់មានវ័យចាស់ជាង ប៉ុល ពត ទៅទៀត ប៉ុន្តែមានមាឌធ្លោរធំជាង ប៉ុល ពត ។

តមក ក្បួនគណៈប្រតិភូចិនចេញមកខាងខេត្តបាត់ដំបង ដោយជិះ មើលវាលស្រែ តាមភូមិភាគពាយ័ព្យនេះ រួចបន្តដំណើរមកសម្រាក នៅផ្ទះភ្ញៀវម្តុំសាលាខេត្តបាត់ដំបង ។ សូមរម្លឹកថា ក្បួនគណៈប្រតិភូ ចិនទៅដល់ទីណា តែងតែមានមហាជន ប្រជាជនចាំទទួលយ៉ាងគគ្រឹកគគ្រេង ។ ចេញពីភូមិភាគពាយ័ព្យ ក្បួនបានបន្តដំណើរទៅខាងភូមិភាគបស្ចិម មកដល់ខាងក្រុងពោធិ៍សាត់ និងសម្រាកនៅពោធិ៍សាត់មួយយប់ ។ ព្រលឹមឡើង ក្បួនគណៈប្រតិភូចិនបានចេញដំណើរពីខេត្តពោធិ៍សាត់ ប៉ុន្តែលើកនេះ គណៈប្រតិភូចិនមិនបានជិះរថយន្តទេ គឺបានផ្លាស់ប្តូរដោយធ្វើដំណើរតាមរថភ្លើងម្តង ហើយក្បួនរថយន្តទាំងអស់ដែលមានពីរខ្សែបាននាំគ្នាទៅចាំនៅរ៉ាមាសនៅក្នុងខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ដែលគណៈប្រតិភូត្រូវឈប់សម្រាក ។ បន្ទាប់ពីនេះមក គណៈប្រតិភូចិនបានបន្តដំណើរដោយជិះរថភ្លើងបន្តទៀត ទៅខាងខេត្តតាកែវភូមិភាគនិរតីម្តង ។ តាម៉ុក ដែលជាគណៈភូមិភាគនិរតី ជាអ្នកដឹកនាំគណៈប្រតិភូចិនដើរធ្វើទស្សនកិច្ច ។ កាលណោះ បានសម្រាកនៅតាកែវមួយយប់ ហើយក្រោយមកទៀត បានបន្តដំណើរទៅរោងចក្រចក្រី២ ដែលជាកន្លែងផលិតស៊ីម៉ង់ត៍ ដែលជាជំនួយរបស់មិត្តចិន និងទៅមើលទេសភាពវាលស្រែវាលស្រូវតាមតំបន់នេះ ។ បន្តមកក្បួនគណៈប្រតិភូចិនបានបន្តដំណើរទៅទស្សនានៅស្រែអំបិល បន្ទាប់មក គណៈប្រតិភូ ក៏បានបន្តដំណើរទៅកំពង់សោម ។ ទៅដល់កំពង់សោម ភ្ញៀវទាំងអស់បានស្នាក់នៅសណ្ឋាគារ៧ជាន់ ភ្ញៀវខ្លះស្នាក់នៅផ្ទះលើភ្នំដំណាក់ស្តេច ។ បន្ទាប់មក ភ្ញៀវទាំងអស់បានទៅទស្សនាឆ្នេរអូរឈើទាល និងទៅទស្សនានាវាពិឃាតដែលជាជំនួយរបស់មិត្តចិនដែរ ។ ជិះនាវាពិឃាតមានគណៈប្រតិភូចិន ឆឹង យុងគួយ ខាងខ្មែរមាន ប៉ុល ពត អៀង សារី និងរដ្ឋមន្ត្រីជាច្រើននាក់ទៀត បានជិះមើលឆ្នេរសមុទ្រខ្មែរ ។ នាវាពិឃាតនេះ មានល្បឿនលឿនណាស់ ដូចជាយន្តហោះអ៊ីចឹង បើតាមខ្ញុំស្មានល្បឿននាវានេះ ប្រមាណជាង១០០គីឡូម៉ែត្រក្នុងមួយម៉ោង ។ គណៈប្រតិភូបានចំណាយពេលនៅលើនាវាពិឃាតយូរគួរសមដែរ ចំណែកក្រុមខ្ញុំដែលជាអ្នកបើកបរ មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យឡើងជិះនាវានោះទេ គឺត្រូវធ្វើការរង់ចាំនៅឯប្រាំង ។ យើងជាអ្នកបើកសម្រាប់ផ្ទាក់ដឹកនាំមិនអាចដើរចោលរថយន្តបានទេ ។

(តទៅលេខក្រោយ) ស សារិន

ព្រលឹងមាសម្តាយ

(តពីលេខមុន)

អ៊ុន វណ្ណា ម្ចាស់អត្ថបទ

ម៉ោងប្រមាណ៧យប់ ប្អូនតូចៗខ្ញុំលង់លក់មួយស្រឡឹតទៅហើយ ។ ខ្ញុំ និងអ្នកម្តាយនៅឡើយ យើងកំពុងតែព្រួយចិត្តនឹងដំណើរគេចខ្លួនរបស់លោកឪពុក ស្រាប់តែស្នូរក្រិកៗ រ៉ោករ៉ាកឮឡើងជុំ វិញផ្ទះខ្ញុំ យើងជ្រួលពោះវៀនឡើងដូចគេស្រាវ យើងក្រោកអង្គុយយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្ន ទាហានម្នាក់លូនមកដល់មុងយើង (តាំងពីសង្គ្រាមមក គ្រួសារណាក៏សម្រាន្តក្រោមផ្ទះដូចគ្នា ពីព្រោះវាងាយរត់ចូលលេណដ្ឋាន ម្នាក់និយាយថា យើងចាំតែមាត់រូងដូចសត្វកណ្តុរ) ។ ពុទ្ធោ! តើនរណា ព្រលឹងហើរចេញបាត់ពីខ្លួនយើងអស់ហើយ អ្នកម្តាយខ្ញុំ ទ្រហោយំងោងដោយប្រវាទឹបប្អូនពៅខ្ញុំជាប់នៅដៃគាត់ ចំណែកខ្ញុំប្រវាទឹបប្អូនពីរទៀតនៅដៃម្ខាងមួយ ។

ខ្ញុំទេតើ មីងកុំភ័យអី! ពូនៅឬទេ? វរសេនីយ៍ឯក ហម ពោលបណ្តើរដៃចាប់មុងសំឡឹងរកលោកឪពុកខ្ញុំបណ្តើរ ។

បង ហម ៖ ខ្ញុំគ្រាន់តែទទួលបញ្ជាពីមេបញ្ជាការខ្ញុំ ឲ្យខ្ញុំមកអញ្ជើញមីងឲ្យទៅរស់នៅឯព្រៃវែងជាមួយខ្ញុំទេតើ ។

ម្តាយខ្ញុំ ៖ ពូក្មួយឯងគាត់មានធុរៈទៅសួរលោកបង ឡាច ឈឺធ្ងន់ឯភូមិពាមស្តីតាំងពីម្សិលមិញ មិនទាន់ឃើញត្រឡប់មកវិញសោះ មីងព្រួយណាស់ ។ ស្រុកគេធ្វើសង្គ្រាម អង្ករឡើងថ្លៃដូចគេបោះពួយ ទំនិញសព្វសារពើឡើងថ្លៃដូចបោះពួយ តើឲ្យមីងទៅរស់នៅព្រៃវែងបានអីឲ្យកូនហូប?

បង ហម ពន្យល់ ចេះតែខំរកដូចគេឯងទៅ គេយ៉ាងណាយើងក៏យ៉ាងនោះដែរ បើពូមីងទៅ មារយាទ នឹងបានរៀនសូត្របើមីងមិនទៅទេ ប្អូនស្រីខ្ញុំច្បាស់ជាដាច់ចេញពីការសិក្សាហើយ ។ បើពូយល់ព្រមចូលទ័ព លោកមេបញ្ជាការខេត្តសន្យាថា បំពាក់ស័ក្តិជូនលោកពូជាអនុសេនីយ៍ឯក ។

ម្តាយខ្ញុំ ៖ ពូគ្មានចង់បានបុណ្យស័ក្តិប្រាក់ខែអ្វីទាំងអស់ គាត់ចង់តែរស់ដោយស្មោះត្រង់តាមសមាជីវៅ ។

ចំពោះខ្ញុំវិញ ឮពាក្យថាបានរៀន ខ្ញុំចង់ណាស់ តែខ្ញុំមិនហ៊ានជំទាស់នឹងម៉ែ ។

បង ហម លាចេញទៅ ទាហានរាប់សិបនាក់បានចាកចេញពីគុម្ពឈើជុំវិញផ្ទះយើង យើងញ័រព្រួចក្នុងពោះ ។ ឱ! មិនដឹងខ្លួនសោះថា បង ហម បាននាំទ័ពមកព័ទ្ធផ្ទះយើងជុំជិត យ៉ាងនេះសោះ បើកុំតែពុកគេចខ្លួនទាន់ច្បាស់ជាគេចាប់ហើយ ។ ឱ! ពេលនេះអ្វីទៅជាសាច់ឈាម អ្វីទៅមនោគមន៍វិជ្ជានៃនិន្នាការនយោបាយ? ខ្ញុំលួចសួរតែក្នុងចិត្តម្នាក់ឯង ។

តាំងពីដើមឆ្នាំ១៩៧២មក ព្រឹត្តិការណ៍កាន់តែលេចចេញប្លែកឡើងៗ តាមមិនទាន់ទាយមិនត្រូវ ស្មានមិនដល់គិតមិនយល់ទេ! ខ្ញុំចង់តែស្រែកឲ្យបែកផែនដី ។ ទោះបីខ្ញុំជាគ្រូពេទ្យបដិវត្តន៍នឹងគេដែរនេះ ខ្ញុំហាក់មិនយល់អ្វីទាំងអស់ ។ សង្គ្រាមឈ្លបដ៏ស្មៀមស្ងាត់នេះ ធ្វើឲ្យប្រជាជនកាន់តែភិតភ័យជ្រួលច្របល់ កាន់តែខ្លាំងឡើងៗ យុទ្ធសាស្ត្រសង្គ្រាមកាន់តែពិបាកយល់ ។ ស្ទើររាល់យប់មេបញ្ជាការកងទ័ពរំដោះបានប្រាប់មកប្រធានភូមិឲ្យដឹកនាំអ្នកស្រុកភៀសចេញពីតំបន់ប្រទាញប្រទង់ ទៅរស់នៅឯតំបន់រំដោះសិប ។ ប៉ុន្តែ រាល់ពេលមានសំណូមពរនេះ ឪពុកខ្ញុំតែងបានជោគជ័យជាដរាប ដោយការពន្យល់ថា សមរភូមិមុខ មិនអាចខ្វះសមរភូមិក្រោយបានទេ បើប្រជាជនរត់ចោលភូមិធ្វើស្រែលែងកើត តើបានស្បៀងអ្វីជួយជូនទៅទ័ព? ម្យ៉ាងទៀត នៅពេលយន្តហោះប្រុងទម្លាក់ម្តង គឺបានប្រជាជន នេះហើយជាជម្រកជាព្រៃម៉ាកគីរបស់កងទ័ពរំដោះ ព្រោះក្រោយពីបាញ់ប្រហារទៅលើទ័ពខ្មាំងចក្រពត្តិ

រួច កងទ័ពរំដោះនៅពេលដែលមិនអាចរត់ចូលព្រៃទាន់ តែងតែរត់ចូលជ្រក ពួនក្នុងភូមិអ្នកស្រុកដែលអាចគេចផុតពីគ្រាប់បែក គ្រាប់ផ្លោងបាន តើពូនិយាយនេះត្រូវឬខុស? នេះជាសម្តី និងគោលជំហរជាក់លាក់ដែលលោកឪពុកខ្ញុំតែងតែបញ្ជាក់ជារឿយៗ ទៅកាន់កងទ័ពរំដោះ រាល់ពេលដែលពួកគេប៉ុនប៉ងជម្លៀសអ្នកស្រុកចេញពីភូមិ ។

ដោយភាគច្រើនសុទ្ធសឹងជាអតីតសិស្សវត្តរបស់អតីតព្រះចៅអធិការរូបនេះផង អ្នកទាំងនោះ ក៏ទទួលយកយោបល់លោកទាំងទើសទាល់ ។

មួយអាទិត្យក្រោយមក ទ័ពរំដោះបានវាយរុញច្រានទាហានឲ្យដកទ័ពចេញពីព្រៃកណ្តៀងជាថ្មីទៀតហើយ លោកឪពុកក៏មានឱកាសត្រឡប់មកផ្ទះវិញ ។

រាត្រីថ្ងៃទី៧ កុម្ភៈ វេលាម៉ោង១រំលងអធ្រាត្រ ស្រាប់តែមីង១៧នាក់ ក្នុងនោះមានជា អាទិ៍ គឺភរិយាពូ ហុង ភរិយាពូ សាយ ភរិយាពូ ថាន់ ដើរជាមួយគ្នាទាំងទ្រហោយំដង្ហក់មក ផ្ទះខ្ញុំ ។

លោកបងអើយ! គេចាប់ឪវាទៅបាត់ហើយ យកទាំងម៉ូតូទៅផង! មានតែលោកបងទេ ដែលអាចជួយបាន ។ សំឡេងខ្សឹកខ្សួលស្ទើរប្រេះដើមទ្រូងរបស់ភរិយាអភ័ព្វនៃអ្នកមាន ម៉ូតូជិះទាំង ៧នាក់ នៅភូមិខ្ញុំនៅពេលនេះលាន់ឮឡើងយ៉ាងតឹងបំពង់កស្ទើរប្រេះធ្លាយ ។

ឪពុកខ្ញុំ ៖ ហ៊ឺ! ពេលនេះសភាពការណ៍ស្មានមិនទាន់បានទេ ប្រហែលជាគេត្រូវការ ម៉ូតូជាយានប្រាស្រ័យការងារបដិវត្តន៍ ឬយ៉ាងណា ថាមិនត្រូវ ទ្រាំចាំមើល ចាំស្តាប់ដំណឹង ទៅមុខទៀត ។

មីងៗទាំងនោះឱបចង្កេះឪពុកខ្ញុំយ៉ាងជាប់ និងទ្រហោយំខ្លាំងៗឡើង "ហឺៗ លោកបងអើយ លោកបង អស់ហើយៗ បើត្រូវការម៉ូតូគួរយកតែម៉ូតូទៅ ហេតុអីក៏ចាំយកមនុស្ស ទៅទៀត ថែមទាំងចងដៃ និងឃ្លុំមុខទៀតផង គេចោទថា CIA របស់ អាមេរិករកនិយាយតទៅទៀតលែងចេញ ពួកគាត់ទន់ខ្លួនដូច សំឡី ។ ឪពុកខ្ញុំដកដង្ហើមធំយូរ ស្ទាបដៃមីងៗទាំង នោះស្រាលៗ ដោយធ្លាប់ជាទីសង្ឃឹមយ៉ាងកក់ក្តៅ ជាទីប្រឹក្សាដ៏ភ្លឺស្វាង ជាទីទំនុកចិត្តរបស់អ្នកភូមិទាំងមូល ។ ពីមុនមក ទ័ពរំដោះមានការចាប់ចងមនុស្សម្នាក់ ឬពីរនាក់ ដែលដើរហើរឆ្ងាយពីភូមិ ហើយច្រើនតែចាប់នៅពេលថ្ងៃផង ដែលលោកឪពុកធ្លាប់និមន្តព្រះសង្ឃទៅជួយសូមបិណ្ឌបាតដោះស្រាយយកអ្នកទាំងនោះមកភូមិវិញបាន ។ តែការចាប់មនុស្សពេលនេះ វាកើតឡើងនៅពេលយប់ ហើយមានចំនួនច្រើន និងដោយរបៀបសាហាវបែបនេះ គឺជាលើកទីមួយហើយ និយាយរួមពេលនេះ វាហួសពីសមត្ថភាពលោកឪពុកហើយ ហើយលោកក៏កំពុងបារម្ភនឹងសុវត្ថិភាពខ្លួនលោកយ៉ាងក្រាស់ក្រែលដែរ ។ ចំពោះ ខ្ញុំវិញ មកទល់ពេលនេះ ខ្ញុំកាន់តែលែងយល់ហើយ ថាតើបដិវត្តន៍គឺជាអ្វី ដើម្បីអ្វី និងដើម្បីនរណា? លោកពុកមានតែពាក្យមួយម៉ាត់នេះតបទៅមីងៗថា "អត់ធ្មត់សិនទៅ!" ។

ចូលឆ្នាំ១៩៧២នេះ ប្រជាជននៅទីនេះ កាលណាឃើញកងទ័ពធ្វើដំណើរកាត់មុខ គេលែងហ៊ានងើបមុខមើលទ័ពរំដោះទៀតហើយ គេឱនធ្វើការធម្មតា បើទ័ពទៅឆ្ងាយ ទើបលួចមើលតាមក្រោយ សភាពការណ៍ឆ្នាំនេះ ធ្វើឲ្យប្រជាជនរអាក្នុងចិត្ត ។

៦ថ្ងៃរំលងផុត គឺនៅថ្ងៃទី៨ កុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៧២ ខ្ញុំ និងអ្នកម្តាយកំពុងដកសំណាបនៅវាលប្រាំងខាងលិចវត្តស្តៅ ។ លោកឪពុកកំពុងភ្ជួរប្រាំងឯព្រែកល្បាប់ក្នុងចម្ងាយមួយគីឡូម៉ែត្រពីគ្នា ដែលបាំងគ្នាដោយព្រៃរនាមមួយវាលធំ មិនអាចមើលគ្នាឃើញ ។ កងទ័ពខោអាវខ្មៅមួយកាណូត បានបើករុករានគ្រប់ច្រកល្ហក តាមកូនប្រឡាយតូចបត់ចុះបត់ឡើង ត្រឡប់មកដល់គល់ព្រែកល្បាប់ ពួកគេបានប្រទះឃើញបុរសចំណាស់ មាឌធំដំបងនោះគឺ លោកឪពុកខ្ញុំ ដែលកំពុងទប់ភ្ជួរប្រាំងជាមួយ មារ៉ា ប្អូនប្រុសខ្ញុំអាយុ១០ ឆ្នាំ ។ កាណូតបុកប្រាំងគឺបចូលចត កងទ័ពខ្មៅ៤ទៅ៥នាក់ ហក់សំដៅលោកឪពុកខ្ញុំ ដោយមានកាន់ខ្សែចំណងក្នុងដៃផង ។

មេកងរបស់ទ័ពរំដោះក្រុមនេះ ដើរមុខគេបោះជំហានវែងៗ តាមភ្លឺប្រាំងដែលលោក ឪពុកខ្ញុំកំពុងទប់ គេដើរស្ទើរជាន់ដៃលោកហួសទៅមួយជំហានលោកឪពុកខ្ញុំឥតហ៊ានងើបមើលមុខគេទេ ។ គាត់ឱនលូនក្បាដីអាចម៍បំណាស់លើកមកទប់ភ្លឺដូចជាមិនដឹងខ្លួន ។ "ហុចដៃមក" មេកងនិយាយដោយសំឡេងគំហក ។ ញ័រពោះដូចគោកន្ត្រាក់ ទឹកមុខខ្មៅរលេ លោកឪពុកលាងជម្រះភក់ចេញពីដៃ ហុចដៃទាំងគូរបស់លោកទៅឲ្យគេចងដោយនឹងនរ ទំនងជាទុកចិត្ត ថា គេត្រឹមតែយកលោកទៅរៀនសូត្របុំណ្ណោះ ។ យោធាពីរនាក់ចាប់ទាញដៃទាំងពីររបស់លោកមកក្រោយចងស្ទាបក្រញឹតយ៉ាង

ណែន រួចបញ្ជាឲ្យចុះទូក ។ ម៉ារ៉ា ប្អូនប្រុសខ្ញុំកំពុងដោះក្របីចេញពីនឹម ក្រោយពេលដាក់ពីភ្ជួរ បានយំខ្សឹកខ្សួល ដៃទាំងពីរញ័រទទ្រើករហូតជ្រុះចំណងសត្វពាហណៈទាំងពីរពីក្នុងដៃ ដោយមិនដឹងខ្លួន ។ លោកឪពុកត្រូវគេបញ្ជាឲ្យចុះទៅក្នុងទូកអណ្ដែតនៅបាតទូក ទឹកមុខគ្មានឈាម លោកខំស្រែកប្រាប់ ម៉ារ៉ា ទាំងអណោចអាធ័មថា "ទៅផ្ទះទៅកូន" ។

ទៅមិនបាន ឯងហ៊ានតែទៅប្រាប់ទាហាន លន់ នល់ អញ អាកឯងអស់មួយពូជ សម្រែករបស់មេបញ្ជាការទ័ពខេមរភូមិន្ទ ។ កាណូតដែលដឹកលោកឪពុកហ៊ុមព័ទ្ធដោយយោធាដែលកាន់អាវុធនិងគ្រាប់បែកដៃប្រុងប្រាង បានរំកិលចូលក្នុងព្រៃចេៗ នៅចម្ងាយប្រមាណ២០០ម៉ែត្រ ឯត្រើយម្ខាងព្រែកល្បាប់ទៅ ម៉ារ៉ា ឈរទន្ទ្រាំដីយំម្នាក់ឯងក្ដែងៗ គួរឲ្យខ្លោចផ្សារ អ្នកធ្វើប្រាំងក្បែរនោះ គ្មានអ្នកណាហ៊ានសួរនាំឡើយ បរិយាកាសពេលនេះ គឺងចង្អៀតវិស័យរន្ធត្តម្ហុល ។ យើងគ្មានដំណឹងអ្វីពីលោកឪពុកទេ ។

ម្ភៃថ្ងៃក្រោយមក អ្នកនេសាទម្នាក់បាននាំដំណឹងអំពីការបានឃើញសាកសពលោកឪពុកនៅទីដែលទូកចូលចតបន្ទាប់ពីចាប់លោកទៅភ្លាមៗនោះ ។ យើងសន្និដ្ឋានបានថា នោះគឺជាការចាប់ភ្លាមសម្លាប់ភ្លាម ។ លោកឪពុកបានក្លាយទៅជាជនអភ័ព្វដែលត្រូវគេចាប់ខ្លួនលើកទី២ បន្ទាប់ពីការចាប់ក្រុមអ្នកមានម៉ូតូទាំង៧នាក់ ប៉ុន្ដែលោកជាអ្នកដែលត្រូវសម្លាប់ដោយទ័ពរំដោះដំបូងគេបំផុតនៅភូមិ-ឃុំយើងនេះ ។ នេះជាសកម្មភាពដែលពុំធ្លាប់ពុំ ពុំធ្លាប់កើតមានទេពីមុនមក ។ ជំងឺបេះដូងរបស់អ្នកម៉ែបានរើឡើងវិញយ៉ាងធ្ងន់ ម៉ែឈឺ រងាររញ័រញាក់រហូតជ្រុះសក់អស់ ។ យើងមិនអាចតស៊ូនៅតំបន់ប្រទាញប្រទង់នេះតទៅទៀតបានទេ ដើម្បីអាយុជីវិតអ្នកម្ដាយ និងក្រែងលោមានឱកាសបន្តការរៀនសូត្របានផង ខ្ញុំសម្រេចចិត្តបបួលអ្នកម៉ែទៅរស់នៅឯតំបន់ទាហានកាន់កាប់ សីប វិញ ។

ឆ្នាំ១៩៧៣ ទីក្រុងព្រៃវែងសល់តែប្រឡង់ ផ្លូវគមនាគមន៍ព្រៃវែង-អ្នកលឿងត្រូវកាត់ផ្ដាច់ទាំងអស់ ទាំងផ្លូវគោក ទាំងផ្លូវទឹក ។ មានតែអ្នកមានបណ្ដាស័ក្ដិជាមេទាហាន មន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ និងអ្នកមានទឹកប្រាក់ច្រើនទេ ដែលអាចធ្វើដំណើរតាមអេលីកុបមកភ្នំពេញបាន ។ បង គង់ បានឮដំណឹងទុក្ខសោកពីមរណភាពឪពុកខ្ញុំ គាត់បានរក មធ្យោបាយធ្វើដំណើរយ៉ាងផ្សងព្រេងគាត់ពេលយប់ងងឹតមួយមកខេត្តព្រៃវែង ដើម្បីសាកសួរសុខទុក្ខពួកយើង ។ ពេលមកកៀក បង គង់ សំឡឹងមើលទីក្រុងព្រៃវែង ក្នុងស្រមោលខ្មៅស្ដុងខាងមុខ គាត់មានកម្លាំងព្រឹស ព្រឺសម្បុរពេញខ្លួន គាត់ខំលោជហានឲ្យវែងៗអស់ពីលទ្ធភាព គាត់ពុំហ៊ានឆ្លងថ្នល់លេខ ១១ ជិតភូមិតាកោពេកទេ ខ្លាចប៉ះគ្រាប់មីន ដែលហ៊ុមព័ទ្ធបន្ទាយមូលដ្ឋានរបស់ទាហានរដ្ឋាភិបាល តែចៃដន្យអាក្រក់ ក្រុមល្បាតមួយក្រុមរបស់ទាហានបានចាប់បង គង់ ចូលបន្ទាយព្រៃវែង បន្ទុំឲ្យស្លៀកពាក់យោធា ហើយមិនអនុញ្ញាតឲ្យចេញពីបន្ទាយឡើយ ព្រោះខ្លាចគាត់ជាអ្នកមកស៊ើបយកការណ៍ ។ យើងបានឮដំណឹងនេះ បានតែទៅសួរសុខទុក្ខបង គង់ ដល់បន្ទាយ យើងបានសុំឲ្យបង គង់ ទៅរស់នៅជាមួយពួកយើង តែមួយខែក្រោយមកដោយនៅតែមាននិស្ស័យជាអ្នកបដិវត្តន៍ច្រើនជាង និងដោយមិនចុះសម្រុងទាល់តែសោះជាមួយភាពពក់ពុលពាលា អាវ៉ាសែ ក្បត់មនសិកា របស់ពលទាហានរដ្ឋាភិបាល បង គង់ ក៏សម្រេចចិត្តដោះខោអាវ ខ្សែក្រវ៉ាត់ទាហានរបស់គាត់ក្រវាត់ចោល ហើយរត់តម្រង់ទៅទីតាំងបញ្ជាការដ្ឋានយោធាដើមរបស់គាត់វិញ ។

ដោគវាសនារបស់ជនខ្សត់ខ្សោយក្រោមភ្លក់ភ្លើងសង្គ្រាមនេះ គេចមិនផុតឡើយពីត្រូវបង្ហូរឈាមលាងព្រះធរណីចិត្តលោភដែលស្រេកទារឈាមស្រស់សាច់ស្រស់របស់ប្រជាជនស្លូតត្រង់ខ្មែរ គ្មានបេះស្កប់ស្កល់នេះ ។ បង គង់ ត្រូវក្រុមកងឈ្លបខេមរភូមិន្ទ ចាប់វះដោយធាងត្នោតប្រកស្មៅ នៅជិតភូមិដង្កោរ ទុកជាឧទាហរណ៍នៃកំហឹងសន្ធោរសន្ធៅចំពោះខ្មាំងសត្រូវបដិវត្តន៍ ដែលជាជាតិខ្មែរដូចគ្នា ។ មួយអាទិត្យក្រោយពីបង គង់ រត់ចេញពីទាហានទៅ យើងបានដំណឹងពីការឃើញសាកសពគាត់នៅជិតភូមិតាកោ ដែលមានចម្ងាយប្រមាណ៥គីឡូម៉ែត្រខាងកើតទីរួមខេត្តព្រៃវែង ។

គ្រួសារយើងបន្តរស់នៅក្រុងព្រៃវែងរហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៣ ដោយមានសល់មាសប្រាក់បន្តិចបន្តួច ខ្ញុំបន្តខិតខំព្យាបាលជំងឺអ្នកម៉ែផង ចាត់ចែងឲ្យប្អូនៗទៅរៀនផង ទៅរៀនខ្លួនឯងផង ដោយក្ដីលំបាកបំផុត ។

ដោយមានជំនួយ និងលិខិត និងសំណូមពរពីលោកមារ ថុង

(ប្អូនប្រុសម្តាយខ្ញុំ) នៅភ្នំពេញ ផ្តាំឲ្យខ្ញុំព្យាយាមនាំម៉ែ និងប្អូនៗមកភ្នំពេញ ។ ខ្ញុំបានព្យាយាមទៅរង់ចាំចុះឈ្មោះសុំជិះយន្តហោះនឹងគេទាំងប្រថុយនឹងគ្រាប់ផ្លោង និងទាំងគ្មានសង្ឃឹមសោះ ។ ថ្ងៃមួយ មានសប្បុរសជនមួយរូប គឺលោកស័ក្តិ៣ ស៊ុប ដែលជាអតីតសាស្ត្រាចារ្យកីឡារបស់ខ្ញុំ លោកបានទទួលវេណជាអ្នកគ្រប់គ្រងយន្តហោះមួយរយៈខ្លី ។ ក្នុងម៉ោងហាត់កីឡាមួយ ដែលលោកបង្ហាត់ខ្ញុំត្រូវធ្លាក់ពីអេស្កាវ៉ាទ័របាក់កដៃ លោកនៅចាំខ្ញុំច្បាស់ លោកដឹងពីប្រវត្តិខ្ញុំដែលត្រូវកំព្រាឪពុកដោយវៀតកុងសម្លាប់ លោកបានជួយសង្រ្គោះក្រុមគ្រួសារខ្ញុំឲ្យបានធ្វើដំណើរមកភ្នំពេញដោយឥតមានបង់ប្រាក់ថ្លៃយន្តហោះឡើយ ។ បើពុំមានជំនួយពីលោកទេ គ្រួសារយើងពិតជាពុំមានលទ្ធភាពបង់ប្រាក់ថ្លៃយន្តហោះមកភ្នំពេញឡើយ ។

ក្រោមការជ្រោមជ្រែងពីលោកមារ ថុង និងលោកអ៊ុំ សារី (បងប្រុសម្តាយខ្ញុំ) អ្នកម៉ែ បានធូរស្រាលពីជំងឺ ខ្ញុំក៏បានបន្តរៀនរហូតដល់បាក់អង់ (*Bac*១) ។

មហាជ័យជម្នះអសុរកាយ

ភ្លៀងផ្គររន្ទះកំណាចនៃគ្រាប់កាំភ្លើងគ្រប់ធុន នៅខែមេសា ១៩៧៥ មហាព្យុះសង្ក្រាបក់បោកបាចសាចមកពីគ្រប់ទិសទីជុំវិញទីក្រុងភ្នំពេញ ។ ថ្ងៃមួយ ក្រោមមេឃរលឹមស្រិចៗស្គររន្ទះផាំងបានលាន់ឮឡើងយ៉ាងខ្លាំងនៅវត្តភ្នំ កន្ទ្រាក់ស្មារតីអ្នកទីក្រុងពេលនោះ ឲ្យរន្ធត់ស្ទើរលោះព្រលឹង ។ មួយថ្ងៃកន្លងមក បណ្តាញព័ត៌មានបានចុះផ្សាយព្រោងព្រាតពីរឿងរន្ទះបាញ់ចេតិយព្រះពញាយ៉ាត ព្រះរាជាទី១នៃការតាំងរាជធានីភ្នំពេញឡើង ។ ព័ត៌មាននេះ បានត្រូវប្រជាពលរដ្ឋភ្នំពេញ និយាយចេញស្ទើរគ្រប់មាត់ដោយចាត់ទុកថាជាប្រផ្នូលនៃការបែកបាក់ខ្ចាត់ខ្ចាយទីក្រុងភ្នំពេញ ។ ម្នាក់ៗសន្និដ្ឋានថា មិនយូរទេ កម្លាំងខ្មែរក្រហមមុខជានឹងចូលកាន់កាប់ទីក្រុងភ្នំពេញ សង្គ្រាមនឹងត្រូវបញ្ចប់ ប៉ុន្តែតើអ្វីទៀតនឹងកើតឡើងនោះ ពិបាកទស្សន៍ទាយណាស់ ។ នរណាក៏ដឹងដែរថា ប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ ខ្មែរក្រហមប្រែធាតុជាកង់ទ័ពដ៏សាហាវឃោរឃៅ គេពុំមែនធ្វើអ្វីៗដើម្បីពុកម៉ែប្រជាជនដូចឆ្នាំចាប់ផ្តើមនោះទេ ។ ប៉ុន្តែ មតិភាគច្រើនគិតថា ខ្មែរមិនដែលសម្លាប់ខ្មែររហូតទៅដល់ការបំផ្លាញប្រជាជាតិខ្លួនឯងនោះទេ ។ ការសម្លាប់ពេលទើសមុខក្នុងសង្គ្រាម ជាការពិបាកចៀសវាង ប៉ុន្តែគេនឹងមិនធ្វើដូច្នេះទៀតទេ ក្នុងពេលបានសន្តិភាពហើយ ។ ខ្ញុំ និងអ្នកម៉ែតែងតែជម្រាបលោកអ៊ុំ សារី សុំកុំឲ្យសារភាពឲ្យសោះថា លោកជាមេទ័ពមានបណ្តាស័ក្តិខ្ពស់ ពីព្រោះយើងធ្លាប់ស្គាល់ហើយ អ្វីដែលហៅថា កំហឹងបដិវត្តន៍របស់ពួកគេ ។ យើងជម្រាបទៀតថា ខ្មែរក្រហមប្រាកដជានឹងកៀរជម្លៀសអ្នកភ្នំពេញឲ្យចាកចេញពីទីក្រុង ព្រោះយ៉ាងហោចណាស់គេប្តូរកន្លែងយើង តែលោកអ៊ុំពន្យល់យើងថា អ៊ុំលួចស្តាប់វិទ្យុរំដោះយូរហើយ គេនិយាយតែពីការកសាង គេអាចកៀរជម្លៀសប្រជាជននៅពេលដែលមិនទាន់ទទួលបាន ជោគជ័យផ្តាច់ព្រ័ត្រ ចុះពេលមានជ័យជម្នះទូទាំងប្រទេសទៅហើយ តើជម្លៀសមនុស្សទៅណាទៀត លោកអ៊ុំចោទសួរមកយើងវិញ ។ ខ្ញុំមិនយល់ស្របតាមអ៊ុំទេ តែខ្ញុំមិនអាចឆ្លើយរួច ហើយខ្ញុំសូមបន់ស្រន់ក្នុងចិត្ត សូមឲ្យការយល់ឃើញរបស់លោកអ៊ុំក្លាយជាការត្រឹមត្រូវទៅចុះ ។

ទីក្រុងដ៏តូចណែនណាន់ទៅដោយប្រជាជនជាង២លាននាក់រស់នៅពាក់ពពូន ក្រោមផ្សែងគ្រាប់រំសេវទ្រហឹងអឹងអាប់បាចសាចក្លិនឈ្ងៀមហៀរហោះពេញលំហវេហា សាច់ឈាម និងឆ្អឹងប្រជាពលរដ្ឋខ្មែររបេះធ្លាក់ខ្ចាយរាត់រាយពាសពេញផែនពសុធា ថ្ងៃណាក៏មានការផ្ទុះគ្រាប់បែកផ្លាស្ទិកដែរ កងទ័ពរំដោះ និងភ្នាក់ងារផ្ទៃក្នុងបានបង្កប់ខ្លួន នៅពាសពេញទីក្រុងភ្នំពេញ ជាពិសេសរោងភាពយន្ត ជាកន្លែងដែលមានការផ្ទុះញឹកញាប់ជាងគេ ប៉ុន្តែអ្នកដែលជ្រួលជ្រើមប្រជ្រៀតគ្នាមើលកុន នៅតែរងើមដូចអណ្តើកចូលភ្លើង នៅតាមផ្លូវថ្នល់មនុស្សធ្វើដំណើរ ដោយប្រយ័ត្នប្រយែងណាស់ សូម្បីតែផ្ទាំងក្រដាសតូចមួយ ក៏ជាប់សង្ស័យថា អាចមានគ្រាប់ផ្លាស្ទិកបង្កប់ពីក្រោមដែរ ឈាមខ្មែរហូរជាថ្លុកនៅពាសពេញរដ្ឋធានី ។ នៅកណ្តាលទីក្រុង ហាងលក់ទំនិញ តូចធំបង្អួតសម្ភស្សយ៉ាងសង្ហារ ហាក់គ្មានព្រឺខ្លាចនឹងគ្រាប់រំសេវទាំងនោះទេ តាមបារនានា ភ្លើងពណ៌ លោតលេងតាម ចង្វាក់បទភ្លេងដែលស្រែកកញ្ឆ្រៀវយ៉ាងញញ័រញញាក់សព្វសាច់ កញ្ញារូបស្រស់ទាំងហ្វូងៗពាក់អាវវាលកធំៗ បញ្ចេញសាច់ខ្នងសស្គាច សំពត់ខើចបញ្ចេញគល់ភ្លៅ ស្បែកជើងកែងខ្ពស់យ៉ាងហួសសម័យ បញ្ចើចចិត្តមេទាហាន អ្នកជំនួញ អ្នកត្រូវបាន់ អ្នកត្រដររកល្ហើយ តាមកម្លាំង

ខ្យល់គួច ឲ្យព្រឺព្រួចស្រើបរំពើតរំពើននៅស្ងៀមមិនបាន ។ នៅតាមសាលារៀន និងមហាវិទ្យាល័យនានា ចលនាបាតុកម្មប្រឆាំងនឹងទំនិញឡើងថ្លៃ និងវិបត្តិនយោបាយ ផុសឡើង ជ្រួលច្របល់គ្មានស្រាកស្រាន្ត ។

តាំងពីមុនព្រលឹមស្រាងៗ នៃថ្ងៃ១៧ មេសា ព្យុះកំណាចនៃគ្រាប់កាំភ្លើងត្បាល់ និងកាំភ្លើងដៃបក់បោកវិលវល់ឆាបឆក់ គួចគ្របាញ់សង្គ្រប់មកលើទីក្រុងភ្នំពេញ ស្នូរកាំភ្លើង តូចធំ រោទ៍ឡើងពីគ្រប់ទិស ហើយកាន់តែរំកិលចូលមកទីក្រុងជិតឡើងៗ ។

នៅក្នុងក្រុង ពលទាហានខ្លះមានជំហរមិនទុកចិត្តសភាពការណ៍ទេ គេនាំគ្នាខំរូតរះ ដោះរូបថត និងខោអាវទាហានរកកន្លែងលាក់ចោលបំបាត់តាង ។ បណ្ដាកងទ័ពរដ្ឋាភិបាល អង្គភាពខ្លះ មានជំហររៀបចំក្បួនឡានក្បួនរថក្រោះលើកទង់សសុំចុះចាញ់ ទៅរង់ចាំទទួលសមមិត្តរំដោះគ្រប់ទិស នៅដើមមហាវិថីធំៗ ត្រង់ច្រកដំបូងនៃការចូលមកដល់ទីក្រុងភ្នំពេញ ។ ទង់ជាតិសាធារណរដ្ឋខ្មែរត្រូវបន្ហូតចុះ ត្រឹមពាក់កណ្ដាលដង វាមិនរេរាំទៀតទេ ផ្ទុយទៅវិញ វាបាក់ខ្លួនខ្ទបសម្របនឹងដងទង់យ៉ាងកំសត់ ។ វិទ្យុសំឡេងនៃរបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរត្រូវបានកាត់ផ្ដាច់ស្ងាត់ត្រចៀកតាំងពីម៉ោង៨ព្រឹកមកម្ល៉េះ ។

ខាងទិសផ្លូវជាតិលេខ៥ នៅពេលដែលកងទ័ពខ្មៅបានធ្វើដំណើរមកដល់វត្តចិនដំដែកភ្លាម ទាហានរដ្ឋាភិបាលដែលមានការរៀបចំវន្ទនកិច្ចទុកជាមុនស្រេច បានសម្ដែងការ វន្ទាអាវុធ យ៉ាងឧត្តុង្គឧត្តម ចំពោះកងកម្លាំងសមមិត្តរបស់ខ្លួននោះ រួចចាប់លើកមេបញ្ជាការ រំដោះ ៤-៥ រូប ជ្រោងឡើងយ៉ាងខ្ពស់ ដោយភក្ដីភាព និងក្ដីគោរព ស្ងើចសរសើរ ចំពោះវីរភាពគំរូរបស់ទ័ពរំដោះ ។

ប៉ុន្តែការឆ្លើយតបវិញរបស់ទ័ពរំដោះនៅពេលនោះ គឺជាការភ្ជង់ចុងកាណុងដាក់ ទាហានរដ្ឋាភិបាល ហើយស្រែកគំរាមថា «លើកដៃឡើង» ដោយទឹកមុខចងកំហឹងយ៉ាងគ្មានរសាយ និងដោយស្មារតីប្រុងប្រយ័ត្នគ្រប់ពេលវេលា ។ ទាហានរដ្ឋាភិបាលគ្រប់រូប ដែលនៅទីនោះត្រូវបានគេស្ទាប ឬច្របាច់រកអាវុធ រួចត្រូវបានគេចាប់បេះយកនាឡិកាដៃ ខ្សែក ខ្សែដៃ អលង្ការ ដែលមាននៅជាប់នឹងខ្លួនយ៉ាងអមិត្ត ។ ក្រោយពីបានលុកលុយទីក្រុងភ្នំពេញអស់រយៈពេលតែប៉ុន្មានម៉ោងក្រោយមក អ្នកទីក្រុងភ្នំពេញគ្រប់ផ្ទះ បានត្រូវភ្ជង់ដោយអាវុធឲ្យរៀបចំចេញដំណើរ ។

គ្រួសារខ្ញុំ និងលោកអ៊ំ សារី បានធ្វើដំណើរប្រជ្រៀតជាមួយនឹងសមុទ្រមនុស្សរាប់សិបគីឡូម៉ែត្រ ។ តាមបណ្ដោយផ្លូវជាតិលេខ៥ ហាងសាំងគីឡូលេខ៦យ៉ាងធំ ត្រូវបានដុតបំផ្លាញ អណ្ដាតភ្លើងកំពុងឆាបឆេះយ៉ាងពេញក្រមុំ សន្ធោរសន្ធៅអស់រយៈ៣យប់ថ្ងៃទៅហើយ មិនទាន់ថយនៅឡើយ នៅតែជះកម្ដៅភាយៗ ក្ដៅស្ទើរខ្លោចសាច់មកលើហ្វូងមនុស្ស ដែលរុញគ្នាពាសពេញតាមផ្លូវជាតិ រទេះអ្នកជំងឺ ជរា ពិការ លាយនឹងសម្រែក ស្រែកដង្ហើយវង្វេងម្ដាយ វង្វេងកូន ទំនួញឈឺចាប់របស់អ្នកជំងឺសែនឈឺផ្សាររកអ្វីប្រៀបផ្ទឹមពុំបានទេ ថ្ងឹមប្រម៉ាត់ប្រជាជនខ្មែរពេលនោះហាក់ត្រូវចិញ្ច្រាំហែកពុះច្រៀករាប់រយចម្រៀកឲ្យយើងឈឺចុកពើតពេញដើមទ្រូង រកនិយាយមិនចេញទេ ។ ពេលយើងមកដល់គីឡូម៉ែត្រលេខ៧ សាកសពស្ត្រីម្នាក់ស្លាប់អង្គុយយ៉ាងទ្រលុកទ្រលន់នៅកណ្ដាលថ្នល់ជាតិ ឮចចាមអារ៉ាមតគ្នាថា គាត់ត្រូវគេបាញ់សម្លាប់ ដោយតមាត់មិនព្រមរៀបចំចេញដំណើរ ។ ផុតពីនោះ តែបន្តិចមក នៅតាមបណ្ដោយចិញ្ចើមផ្លូវជាតិទាំងសងខាង ក៏ដូចជានៅក្នុងដងព្រៃរិចៗ អមបណ្ដោយផ្លូវជាតិលេខ៥ ទាំងសងខាងសាកសពទាហាន ប្រុសស្រី មានលាយទាំងប្រជាជន ឥតអាវុធផង ដួលដេកគងគាក់លើគ្នា លើថ្លុកឈាម ដែលនៅក្រហមច្រាលពាសពេញដងផ្លូវ គ្មានសល់ចន្លោះដីនៅទំនេរឡើយ ។ ក្លិនអាសោចហោះហើរយ៉ាងហួសប្រមាណ ។

យប់ថ្ងៃ១៧ ដល់១៩ មេសា មហាភ្លៀងកំហឹងបោកប្រាណលើព្រះធរណីហូរលាង ខ្ទុះឈាម លាមក ខ្លាញ់ ជម្រះចេញពីសាកសព អាសុភទម្លាក់ទៅក្នុងអាងទន្លេមេគង្គ ឲ្យទទួលផ្ទុកនូវរសជាតិប្រៃ ឆ្អេះឆ្អាប អាសោចន៍នេះ ព្រះទាំងហូរនាំនូវសាកសពប្រុសស្រី ចាស់ក្មេង ឲ្យអណ្ដែតផ្កាប់ផ្ងារ ខ្លះអាក្រាតទទេ ខ្លះមានតែខោស្លីប ឲ្យហូរចុះទៅតាមខ្សែទឹក ធ្វើឲ្យហ្វូងមនុស្សរាប់លាននាក់តាមផ្លូវ ត្រូវតែប្រទះឃើញគ្រប់ៗគ្នា ម្នាក់ៗ ពោរពេញ ទៅដោយសេចក្ដីព្រឺរន្ធត់ស្លុត ស្រយុតអស់ពីដួងចិត្ត ។ មានតែព្រះគង្គានៃដងទន្លេមេគង្គ តែមួយគត់ដែលជាប្រភពទឹកបរិភោគ សម្រាប់អ្នកធ្វើដំណើររាប់លាននាក់នេះ ។

ពេលយើងទៅដល់វត្តគ្រោះ ចម្ងាយប្រមាណ២៥គីឡូ

ម៉ែត្រ ខាងជើងទីក្រុងភ្នំពេញ ជាអតីតប៉ុស្តិ៍ធំមួយរបស់ទាហានរដ្ឋាភិបាល ដែលជាខ្សែក្រវ៉ាត់ទី១ សម្រាប់ការពារទីក្រុង ភ្នំពេញ បានទទួលប្រជាជនរាប់ម៉ឺនគ្រួសារឲ្យស្នាក់នៅពេលយប់ ។ ដោយការនឿយហត់ នឹងដំណើរថ្មើរជើង ពេលទៅដល់វត្តគ្រោះ ប្រមាណម៉ោង១០យប់ គ្រួសារអ៊ំ សារី និង គ្រួសារខ្ញុំបានប្រជ្រៀតចង់មុននឹងគេ ដើម្បីសម្រាកយកកម្លាំងនៅទីនោះ លុះព្រលឹមឡើង ទើបឃើញក្បាលខ្មោចដែលកប់របើកដីនៅចុងជើង និងម្រាមជើង ម្រាមដៃខ្មោចដែលគេ កប់មិនជិតល្អ នៅលើក្បាលដំណេកយើង ។ រឿងបែបនេះ វាសាមញ្ញទៅហើយ ត្រចៀកយើងបានឮ ភ្នែកយើងក៏បានឃើញ អ្នកជម្លៀសយើងបានពោលឡើងស្ទើរគ្រប់ម៉ាត់មុង មួយណាក៏គ្មានជៀសផុតពីឆ្អឹងខ្មោចឡើយ បានសេចក្តីថា បរិវេណវត្តគ្រោះ ដ៏ធំធេងនេះ គឺពោរពេញទៅដោយរណ្តៅផុត និងកប់ខ្មោចគ្មានចន្លោះបានប៉ុន្មានកន្លែងឡើយ ។

ការធ្វើដំណើរចេញជាង២០គីឡូម៉ែត្រនេះ ធ្វើឲ្យយើងយល់បានហើយនូវប្រយោគអង្គការដែលថា ស្នើឲ្យយើងចាកចេញតែ៣ថ្ងៃនោះ នឹងមិនមែនជាការពិតឡើយ ពីព្រោះនៅតាមដងផ្លូវនេះ ផ្ទះដង្ក្រឹងៗ គ្មានម្ចាស់នៅទេ ពួកគេក៏ត្រូវជម្លៀសដែរ តើទៅខាងណា? គ្មាននរណាដឹងបានទេ? ពួកយើងក៏មិនដឹងជាគេឲ្យទៅដល់ណាដែរ? យើងស្មានថា ព្រែកព្នៅ វត្តគ្រោះ ព្រែកក្តាមនេះ មានអ្នកម្ចាស់ស្រុករស់នៅ ហើយកំពុងទទួលអ្នកចេញពីភ្នំពេញឲ្យស្នាក់នៅត្រៀបត្រាហើយ តែពុំពិតទេ តើអ្វីទៅជាផែនការអង្គការ?

នៅរវាងថ្ងៃ២៥ មេសា សូរសព្ទរំពង សំឡេងមួយគ្រឿង បានដំឡើងនៅវត្តគ្រោះ ។ សូមបងប្អូនជនរួមជាតិដែលស្នាក់នៅទីនេះ រង់ចាំស្តាប់អង្គការថ្នាក់លើ អង្គការសូម ប្រកាសផ្សព្វផ្សាយដំណឹងដល់ជនរួមជាតិថា បងប្អូនណាដែលមានបណ្តាស័ក្តិចាប់ពីអនុសេនីយ៍ត្រីឡើងទៅ ព្រមទាំងក្រុមគ្រួសារផង អញ្ជើញមកចុះឈ្មោះនៅទីចាត់ការ ដើម្បីរៀបចំដំណើរចូលទៅកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញវិញ ធ្វើការរួមចំណែកកសាងប្រទេសឡើងវិញ ជាមួយកងកម្លាំងរំដោះជាតិយើង ។

ពាក្យឃោសនានេះ បានផ្សាយហើយផ្សាយទៀត ។ ជួយគិតគ្នាមើល តើគួរទៅឬកុំទៅ? សំឡេងខ្សឹបខ្សៀវរបស់នាយទាហាន ។

ពិបាកទុកចិត្តណាស់ តិចគេបញ្ឆោតយកយើងទៅសម្លាប់ទាំងពូជផងទេដឹង ។ សំឡេងខ្សឹបខ្សៀវដ៏អួលដើមកបានលេចឮឡើង ។

ច្បាំងដើម្បីរំដោះជាតិ តើរំដោះបានប្រទេសជាតិ ប្រជាជនទាំងមូលហើយ យកទៅ សម្លាប់ដើម្បីអ្វី?

អ៊ំ សារី ៖ សម្លាប់ប្រជាជនបានប្រយោជន៍អ្វី? រំដោះជាតិយកទៅឲ្យនរណាវិញ?

ថ្ងៃណាក៏បុណ្យ ថ្ងៃណាក៏បុណ្យ បុណ្យជារៀងរាល់ថ្ងៃនេះ ហើយសម័យបដិវត្តន៍ ជ័យជម្នះ បានមកជាប្រាកដ ។

យើងដាំ ដាំៗ ជារៀងរាល់ថ្ងៃ មិនឲ្យសល់ដីមួយចម្អាមឡើយ ។

រលកបទចម្រៀងនៃសំឡេងវិទ្យុកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ បានរសាត់ចូលសោតា មនុស្សមួយក្រុមដែលកំពុងជជែកគ្នា ។

ឮឬទេ យើងផ្ទៀងស្តាប់ចម្រៀងដ៏មានន័យនេះចុះ មិនខុសទេសម័យកាលណាក៏ដោយ សិល្បៈជាទម្រង់ខ្ពស់បំផុតនៃមនសិការសង្គម តែសិល្បៈល្អ គឺសង្គមល្អហើយ សិល្បៈបោះជំហានទៅណា គឺជាសង្គមបោះជំហានទៅនោះឯង ។ យើងឮហើយ សិល្បៈរបស់សង្គមថ្មីនេះ គឺគេគិតតែពីកសាងជាតិ គួរឲ្យជ្រះថ្លាណាស់ ខ្ញុំទៅហើយ ទៅចុះឈ្មោះ គ្រួសារប្រពន្ធកូនខ្ញុំ ខ្ញុំត្រូវចុះឈ្មោះប្អូនខ្ញុំថា ជាកូនថែមទៀត ចុះឈ្មោះប្អូនស្រីមេម៉ាយខ្ញុំ ថាជាប្រពន្ធទី២ដើម្បីឲ្យបានទៅភ្នំពេញជុំគ្នា ។ នេះជាសេចក្តីសម្រេចចិត្តរបស់អ៊ំ សារី ។

ថ្ងៃទី២៦ មេសា ប្រមាណប្រហែលម៉ោង២រសៀល ក្បួនរថយន្តកុងវ័រប្រមាណ៧ គ្រឿង បានតម្រៀបគ្នាលើផ្លូវជាតិលេខ ៥ មុខវត្តគ្រោះ ដើម្បីរង់ចាំដឹកទាហានមានបណ្តាស័ក្តិ និងក្រុមគ្រួសារចូលភ្នំពេញវិញ ។ គ្រួសារខ្ញុំទាំងអស់គ្នា ក៏បានឡើងអង្គុយលើរថយន្តនេះ រង់ចាំការចេញដំណើរនឹងគេដែរ ។ ម៉ោង៥ល្ងាច ពេលដែលក្បួនរថយន្តរៀបចាកចេញទៅ ដោយរថយន្តនីមួយៗ ផ្ទុកមនុស្សហូរហៀរហួសចំណុះ ខ្លះជិះពីលើដំបូល ខ្លះឈរ តោងពីក្រោយ ពីចំហៀង ។ កងទ័ពរំដោះបានចេញបញ្ជាម្តងទៀតថា អង្គការដឹងថា បងប្អូនខ្លះមិនមែនជាក្រុមគ្រួសារផ្ទាល់របស់មេទាហានមានបណ្តាស័ក្តិទេ អ្នកខ្លះគ្រាន់តែជាប្អូន ជាក្មួយ បានលួច

បន្ទំឡើងរថយន្តដែរ អង្គការនឹងមិនទទួលខុសត្រូវចំពោះការខូចរបប ហូបចុកសម្រាប់អ្នកបែបនេះទេ ។ អ្នកម៉ែ និងខ្ញុំ យើងសម្រេចចិត្តចុះចេញពីរថយន្តនេះភ្លាម ម៉្យាងយើងគ្មានចំណង់ចូលទៅវិញទេ ព្រោះយើងធ្លាប់ហែលជាមួយសារជាតិសាហាវរបស់ខ្មែរក្រហមហើយ យើងគ្មានសុទិដ្ឋិចំពោះពួកនេះទៀតទេ យើងឡើងលើឡាននេះ ក្នុងអារម្មណ៍អន្ទះសារ ដោយសារតែការគោរពចំពោះឆន្ទៈលោកអ៊ីតែប៉ុណ្ណោះ ស្រុកកំណើត ឯនោះទេ ដែលជាគោលដៅរបស់យើង ។ យើងនឹកស្រុកកំណើតណាស់ សន្តិភាពមកដល់ហើយ យើងចង់ឃើញភូមិកំណើត យើងចង់ជួបញាតិសន្តានដែលធ្លាប់កំសត់កម្រ តើអ្នកណារស់ អ្នកណាស្លាប់ខ្លះទៅ យើងពិបាកសង្ឃឹមណាស់ថា ខ្មែរក្រហមឲ្យយើងធ្វើដំណើរ តាមចិត្តប៉ង ប៉ុន្តែបើមានឱកាសយើងនឹងឆ្លៀត និងម៉្យាងទៀត យើងគិតថា បើពាក្យថា ចូលទៅជួយកសាងជាតិ ជាការពិតគឺយើងធ្វើឲ្យលោកអ៊ីពិបាកដោយសារយើងហើយ ។

បន្ទាប់ពីយើងចុះចេញមកក្បួនរថយន្តទាំងនោះ ក៏បានចាកចេញពីវត្តគ្រោះទៅ ។

ថ្ងៃទី២៧ មានការចុះឈ្មោះអ្នកស្ម័គ្រចិត្តធ្វើដំណើរថ្មើរជើងម្តងទៀត ។ មានមនុស្ស មួយក្រុមប្រមាណ៧០នាក់ បានចុះឈ្មោះស្ម័គ្រចិត្តធ្វើដំណើរថ្មើរជើងចូលទៅទីក្រុងភ្នំពេញ ដើម្បីរួមចំណែកកសាងជាតិ ព្រោះកាលពីម្សិលមិញពួកគេនៅអល់អែកលាក់ខ្លួន ។ ក្រុមយោធាមួយកងតូច បានដឹកនាំក្បួនដំណើរចេញទៅ ប្រមាណម៉ោង៤រសៀល ពួកស្ម័គ្រចិត្តក្រោយនេះទៅតែខ្លួនទេ ប្រពន្ធកូនរបស់ពួកគេ សម្ងំនៅវត្តគ្រោះសិន ពីព្រោះអង្គការមិនឲ្យយកកូនចៅរញេចរញោចតាម ។ ម៉ោង៧យប់ ភរិយាអ្នកវិលចូលភ្នំពេញ ដែលអង្គុយរង់ចាំដំណើរប្តីតាមដងផ្លូវនោះ បានប្រទះឃើញកងទ័ពដែលនាំអ្នកថ្មើរជើងយើងចេញដំណើរទៅម៉ោង៤រសៀលនោះ បានត្រឡប់មកវិញ ដោយអ្នកខ្លះមានទាំងកាន់ក្រមា ពាក់អាវប៉ារ៉ាអាមេរិកាំង ពាក់អាវពីឡុត ឬពាក់នាឡិកាដៃរបស់នាយទាហានស្ម័គ្រចិត្តទាំងនោះផង ។

ទំនួញខ្សឹបខ្សៀវរបស់ភរិយាអភ័ព្វទាំងនោះ បានលេចព្រឺឡើងយ៉ាងលួចលាក់ ។

ឃ្លាតចាកពីលោកអ៊ំ សារី គ្រួសារខ្ញុំមិនអាចទៅដល់ស្រុកកំណើតបានទេ ។ ការធ្វើដំណើរនេះស្ថិតនៅក្រោមការចាត់ចែងរបស់អង្គការ ។ យើងត្រូវអង្គការបំបែរទិសដៅ ដំណើរយើងឲ្យទៅរស់នៅក្នុងភូមិត្រពាំងខ្វាត់ព្រាយ ស្រុកឧដុង្គ នាជើងភ្នំព្រះរាជទ្រព្យ ។ កូនខ្ទមឫស្សីប្រកស្លឹកត្នោត គ្រែធ្វើអំពីធាងត្នោត ទោះជាពិបាកខ្លាំងក្តី ដោយស្ត្រីជាច្រើន ត្រូវឡើងកូនត្នោតតូចៗ តាមដែលអាចឡើងបាន ត្រូវចូលព្រៃឫស្សី ឆ្ការកាប់យកដើមឫស្សីមកសង់ជម្រក ដោយខ្លួនឯង ។ គ្រួសារនីមួយៗមិនសូវមានមនុស្សប្រុសទេ បុរសជាច្រើន បានត្រូវសម្លាប់ក្នុងសង្គ្រាម៥ឆ្នាំនេះ ។ យើងត្រូវដើររើសធាងត្នោតទុំជ្រុះយកមកធ្វើជារនាបគ្រែ គាវត្នោតងាប់ជាខសដុត រើសផ្លែត្នោតទុំមកស្ងោរ ឬដុតជំនួសនំនែកដែលធ្លាប់ទិញ គួរឲ្យស្ងើចសរសើរ ដោយស្រុកឧដុង្គសម្បូរដោយសម្បត្តិធម្មជាតិយ៉ាងពិសេស ផ្តល់លទ្ធភាពរស់ឲ្យប្រជាជនជម្លៀសពីក្រុងភ្នំពេញរាប់ពាន់គ្រួសារអាចចាប់ផ្តើមជីវិត ដោយបាតដៃទទេបាន ។

ម្នាក់ៗខំស្រវាវេចប្រាក់មាសពេជ្រទៅតាមខ្លួនយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្ន សង្ឃឹមថា យើងអាចទិញជម្រក និងស្បៀងអាហារបានតែផុយស្រឡះ អង្គការប្រកាសឈប់ទទួលស្គាល់ក្រដាសប្រាក់ដោយចាត់ទុកថា ជាមធ្យោបាយរបស់ចក្រពត្តិដែលខ្ជិលច្រអូសមិនព្រមធ្វើពលកម្មដោយខ្លួនឯង ហើយយកប្រាក់ទៅទិញពលកម្មអ្នកដទៃជំនួសវិញ អង្គការចាត់ទុកប្រាក់ជាមធ្យោបាយកេងប្រវ័ញ្ចពលកម្មរបស់ចក្រពត្តិនេះ គឺជាអ្វីដែលបដិវត្តន៍ស្អប់ខ្ពើមបំផុត ។ សេចក្តីប្រកាសនេះបានធ្វើឡើង នៅរវាង ២-៣ អាទិត្យក្រោយថ្ងៃរំដោះ ។

ព្រឹកទី១ ម៉ែ និងខ្ញុំ ក៏ដូចជាប្រជាជនឯទៀត បានទទួលចបកាប់ និងពូថៅគ្រប់ដៃពីអង្គការថ្នាក់ភូមិ ប្រកាសបើកទិវាពលកម្មស្តាព្រៃស្បាតរាប់សិបហិកតា សម្រាប់ធ្វើដំណាំស្រូវ ស្តាមាតុភូមិឡើងវិញ ។ យើងត្រូវកាប់ព្រៃដែលមានដើមឈើធំៗ ដើមឈើខ្លះកាប់រាប់រយពូថៅទើបរលំ យើងត្រូវកាយដីប្រឡោះជុំវិញឫសឈើ លុងឲ្យផុតឫសកែវ ដែលមានជម្រៅរហូតទៅដល់២ម៉ែត្រ ទំហំមាត់រណ្តៅរហូតទៅដល់៥ម៉ែត្រក៏មាន ទើសឫសត្រង់ណាទើបប្រើពូថៅកាប់ចោលត្រង់នោះ បើប៉ះដី និងថ្មរឹង យើងប្រើត្រសេះសម្រាប់ចោះ ប្រែះលុះគ្រាតែសម្រេចផែនការបក្ស ។

បក្ស ដាក់ផែនការត្រង់ណា ត្រូវតែសម្រេចត្រង់នោះជូនបក្សឲ្យបានដាច់ខាត ។ ទោះបីបាតដៃឡើងពងរហូតហូរទឹករងៃឡាក់ក្តី ទោះបីទទួលរបបអង្ករ តែកន្លះកំប៉ុងក្នុងមួយថ្ងៃ ត្រូវហូបទំពាំងប្ញស្សី ត្រកួន សម្រាប់បង្គ្រប់ការស្រេកឃ្លានក្តី ក៏ញើសយើងត្រូវតែហូរពីព្រលឹមទល់ព្រលប់ ហូរដូចទឹកភ្លៀង ហូរស្ទើរខ្សោះអស់ពីរាងកាយ មិនអាចស្រាកស្រាន្ត ។

មកដល់ថ្ងៃនេះ គិតទៅជាង៣ខែហើយ បន្ទាប់ពីការចាកចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញមក ថ្ងៃណាក៏ពលកម្ម ថ្ងៃណាក៏សម្រុកកាប់គាស់ ដកស្ទូងតាំងពីមុនព្រលឹមរហូតដល់ក្រោយព្រលប់គ្មានស្រាកស្រាន្ត ។ កំពុងតែកាប់គាស់ញើសស្រោចជោគប្រាណថ្ងៃនេះ ស្នូរធឹកៗៗ នៃឧត្តម្ភាគចក្រមួយ ហោះយ៉ាងខ្ពស់ពីទិសខាងជើងលឹមៗមក ហោះកាត់ពីស្រុកខដុក្ក របស់យើង វាតម្រង់ទៅភ្នំពេញ មែនហើយ វាដាំក្បាលចុះហើយ! ឱ! ព្រះអើយ! ឱ! ភ្នំពេញ អើយខ្ញុំនឹកអ្នកណាស់ តើមានព្រឹត្តិការណ៍អ្វីប្លែកទៅ? វិទ្យុខ្ញុំ ដែលខ្ញុំបានផ្លាស់ថ្មីនៅថ្ងៃ១៧ មេសា មុននឹងចាកចេញពីភ្នំពេញមក បានអស់ថ្មពីរបីថ្ងៃទៅហើយ ថ្ងៃត្រង់នេះ ពេលអាហារថ្ងៃត្រង់ ខ្ញុំខំឆ្លៀតហាលថ្មវិទ្យុ ក្រែងលោយប់នេះ បានស្តាប់ព័ត៌មានដឹងថា យន្តហោះមកចុះភ្នំពេញ មានអ្វីកើតឡើង ។ ពិតមែនសំឡេងខ្សាវៗបំផុតនៃដង្ហើមចុងក្រោយរបស់ថ្មវិទ្យុខ្ញុំ បានឲ្យខ្ញុំស្តាប់ព័ត៌មានល្ងាចនោះប្រហែលកន្លះម៉ោង ។ ព័ត៌មានបានឲ្យដឹងពីកងទ័ព និងកម្មាភិបាលយោធាបដិវត្តន៍បានរៀបចំបដិសណ្ឋារកិច្ចទទួលសម្តេចឪ នៅព្រលានយន្តហោះពោធិ៍ចិនតុង ។ យើងឮសូរស្នូរយន្តហោះចុះចតយើងឮស្នូរទះដៃយ៉ាងស្រុះគ្នាបំផុត តែហាក់មានសភាពស្ងៀមស្ងាត់ និងប្រុងប្រយ័ត្នខ្លាំងណាស់ ព្រោះគ្មានស្នូរអ្វីក្រៅពីនេះលាយឡំបន្តិចសោះឡើយ រួចបន្ទាប់មក ព្រះសូរសៀងរបស់សម្តេចឪបានថ្លែង ឡើង "ខ្ញុំព្រះករុណាខ្ញុំ សូមថ្លែងអំណរគុណជាពន្លឹកចំពោះ យុទ្ធជន យុទ្ធនារី និងកម្មាភិបាលបដិវត្តន៍ដ៏មហិមារបស់យើង ចំពោះការដែលបានអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំ ដឹកព្រះសពរបស់ មាតាខ្ញុំដែលបានតម្កល់នៅប៉េកាំងអស់មួយរយៈមកហើយ មកកាន់ទីក្រុងភ្នំពេញយើង តាមរយៈឧត្តម្ភាគចក្រចិននេះ មកធ្វើបុណ្យបូជាតាមប្រពៃណីជាតិយើង ។ ខ្ញុំព្រះករុណាខ្ញុំ ក៏សូមថ្លែងផងដែរចំពោះលោកប្រធានម៉ៅ ដ៏មហិមាដែលបានជួយខ្ញុំ ទោះជាលោក មិនយល់ព្រមឲ្យខ្ញុំថ្លែងអំណរគុណចំពោះលោកក្តី ក៏ខ្ញុំចាំបាច់ត្រូវតែថ្លែងនូវអំណរគុណដ៏មហិមា ចំពោះលោក" ។ ថ្មវិទ្យុយើងបានបញ្ចប់ជីវិតខ្លួនតែត្រឹមនេះទៅ បន្សល់ទុកនូវតែការសោកស្តាយក្នុងដួងចិត្តយើង ពីថ្ងៃនេះទៅ យើងបាត់បង់ត្រចៀកជារៀងរហូតហើយ ។ យើងយល់ថា ព្រះសូរសៀងដ៏ខ្លីនោះថ្លែងឡើងក្នុងការប្រុងប្រយ័ត្នយ៉ាងអាថ៌កំបាំង និងថែមទាំងក្នុងសភាពខំទប់ព្រះទ័យយ៉ាងខ្លាំងប្រឆាំងនឹងភាពក្តុកក្តួលយ៉ាងឥតឧបមារបស់ទ្រង់ យើងរកស្មានមិនដល់ យល់មិនបានទេ ថាព្រះករុណា អង្គព្រះសម្តេចឪដែលធ្លាប់ជាប្រធានរណសិរ្សសេរីកាជាតិ ដែលជាអ្នកស្រែកអំពាវនាវហើយអំពាវនាវទៀតឲ្យកូនចៅ ប្រជាកសិករ សិស្សនិស្សិត ព្រះសង្ឃ បញ្ញវន្តរត់ចូលព្រៃម៉ាគី សាមគ្គីស្មាគៀកស្មាគ្នាជាមួយទ្រង់ ជាមួយកងទ័ពរណសិរ្សសេរីកាជាតិ ហេតុអ្វីក៏ទ្រង់ត្រូវយាងចូលមកដល់ប្រទេស ទាំងក្នុងសភាពដែលមិនទទួលបានភាពស្និទ្ធស្នាល កក់ក្តៅ ពីបដិវត្តន៍យ៉ាងនេះ?

ស្នូរត្រដោកប្ញស្សីម៉ោង៤ទៀបភ្លឺដាស់យើងឲ្យម្នាក់ៗចាប់ទាញចប ពូថៅ រត់ចូលជួរ ។ នេះជាការប្រជុំជួរពេលព្រឹក ដែលអង្គការតែងតែចំណាយពេលរវាងមួយម៉ោង ដើម្បីដុសខាត់ជម្រះសតិអារម្មណ៍ចាស់ ក៏ដូចជាបំពាក់ឲ្យយើងនូវមាគ៌ាថ្មីរបស់បដិវត្តន៍ក្រហមឆ្អិនឆ្អៅរបស់បក្ស ។ យើងជាប្រជាជនថ្មី ការរៀនសូត្រពីប្រជាជនចាស់ ឬអ្នកមូលដ្ឋាន ជាពិសេស ពីគណៈសហករណ៍របស់យើង ជាការចាំបាច់ណាស់ ។

សមមិត្តប្រធានភូមិៈ ពេលនេះទើបរំដោះ អង្គការខ្វះខាតស្បៀងសម្រាប់ឧបត្ថម្ភ បងប្អូនទ្រាំសិនទៅ ទម្រាំកាប់ព្រៃរួច លើកជាភ្លឺស្រែ រួចយើងស្ទូងស្រូវ តែមួយរដូវជីវភាព បងប្អូនលែងខ្វះខាតហើយ ។

ត្រូវហើយគស៊ូសិនទៅកូន ម៉ែដឹងថា កូនៗឃ្លានណាស់ ទោះម្ហូបឆ្ងាញ់ ឬមិនឆ្ងាញ់ ម៉ែមិនដែលឲ្យកូនហូបមិនឆ្អែតទេ អង្គការលើកឡើងយុទ្ធសាស្រ្តឲ្យមួយរដូវខាងមុខ យើងនឹងបានហូបឆ្អែតហើយណា ។ អ្នកម្តាយលួងលោមខ្ញុំ និងប្អូនខ្ញុំ ។

(តទៅលេខក្រោយ)

អ៊ុំ ឧណ្ណា

ដំណើរស្វែងរកម្តាយមីងដែលបាត់ខ្លួន

នាងខ្ញុំឈ្មោះ ហេឡែន ត្រាន បច្ចុប្បន្នរស់នៅប្រទេសអូស្រ្តាលី ។ នាងខ្ញុំបាត់ម្តាយមីងម្នាក់ឈ្មោះ លឿង ធីក ហា ។ ម្តាយមីងរបស់ខ្ញុំរស់នៅប្រទេសវៀតណាម ដែលមានអាសយដ្ឋាន ៤២១/៩ បេន ភូ ឡាម ទីក្រុងហូជីមិញ នៅមុនសម័យខ្មែរក្រហម ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៤ ម្តាយមីងរបស់ខ្ញុំ ដែលពេលនោះមានអាយុ១៨ឆ្នាំ បានមកលេងបងប្អូនដែលរស់នៅប្រទេសកម្ពុជា តែជាអកុសល ពេលរបបខ្មែរក្រហមចូលមកដល់ គាត់មិនបានវិលត្រឡប់ទៅប្រទេសវៀតណាមវិញទេ ។ បងប្អូនរបស់ម្តាយមីងខ្ញុំនៅពេលនោះ មានផ្ទះនៅលើផ្លូវលេខ៨០ មុំសាលាយុគន្ធរ ក្រុងភ្នំពេញ ប្រទេសកម្ពុជា និងមានបើកហាងលក់គ្រឿងលង្ហារ ។

នាងខ្ញុំបានភ្ជាប់មកជាមួយនូវរូបថតចំនួន៧សន្លឹក និងព័ត៌មានដែលទាក់ទងជាមួយរូបថតទាំងនេះដូចខាងក្រោម ៖

◆ **រូបថតទី១**

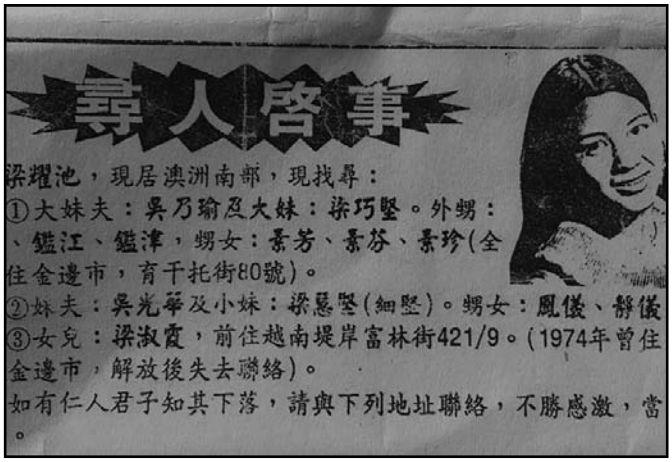
尋人啓事
梁耀池，現居澳洲南部，現找尋：
①大妹夫：吳乃瑜及大妹：梁巧堅。外甥：
、鑑江、鑑津，甥女：景芳、景芬、景珍(全
住金邊市，育干托街80號)。
②妹夫：吳光華及小妹：梁慧堅(細堅)。甥女：鳳儀、靜儀
③女兒：梁淑霞，前住越南堤岸富林街421/9。(1974年曾住
金邊市，解放後失去聯絡)。
如有仁人君子知其下落，請與下列地址聯絡，不勝感激，當

ជាសេចក្តីប្រកាសរកម្តាយមីងដែលបានបាត់ខ្លួន ផ្ញើរចេញពីប្រទេសអូស្រ្តាលី ទៅកាន់កាកបាទក្រហមអន្តរជាតិនៅប្រទេសកម្ពុជាពីឆ្នាំ១៩៨០ ទៅ ១៩៨២ ដើម្បីស្រាវជ្រាវរកព័ត៌មាន ។ នៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះ មានផ្ទុកនូវអាសយដ្ឋានសាច់ញាតិដែលម្តាយមីងខ្ញុំស្នាក់នៅ កំឡុងពេលដែលគាត់មកលេងប្រទេសកម្ពុជា និងដាក់ឈ្មោះជីតារបស់ខ្ញុំ គឺ លឿង ដែលបានប្រកាសរកម្តាយមីងខ្ញុំ ។

◆ **រូបថតទី២**

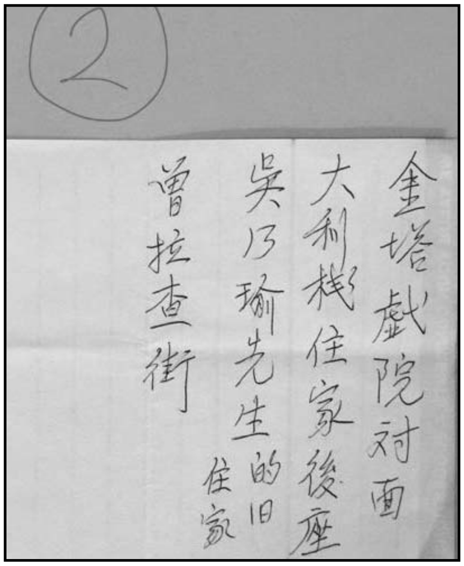

រូបទីពីរនេះ គឺបានសរសេររៀបរាប់អំពីទីតាំងរបស់រោងកុនមួយដែលស្ថិតនៅពីមុខផ្ទះរបស់បងប្អូន និងសាច់ញាតិរបស់ម្តាយមីងខ្ញុំនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា នាសម័យនោះ ។

◆ **រូបថតទី៣**

រូបថតខាងលើ បងប្អូនរបស់ខ្ញុំនៅក្រុងភ្នំពេញ ប្រទេសកម្ពុជា ដែលមីងរបស់ខ្ញុំបានមកស្នាក់នៅជាមួយ ។

◆ **រូបថតទី៤**

រូបថតទី៤នេះ គឺជារូបមីង របស់ខ្ញុំនៅពេលដែលគាត់ មានអាយុចន្លោះ ១៨ ទៅ ២០ឆ្នាំ ។ គាត់បានបាត់ខ្លួននៅ ប្រទេសកម្ពុជានៅពេលដែល គាត់មានអាយុប្រមាណជាង ២០ឆ្នាំ ។

◆ **រូបថតទី៥**

រូបថតទី៥នេះ គឺជារូប ម្តាយរបស់ខ្ញុំដែលត្រូវជា បងស្រីបង្កើតរបស់ម្តាយមីង ដែលបានបាត់ខ្លួននៅប្រទេស កម្ពុជា នៅក្នុងអំឡុងរបបខ្មែរ ក្រហមគ្រប់គ្រង ។ ម្តាយខ្ញុំ នៅក្នុងរូបថតនេះមានអាយុ ចន្លោះ១៤-១៥ឆ្នាំ ។

◆ **រូបថតទី៦**

រូបថតទី៦ គឺជាការជួបជុំគ្រួសាររបស់ខ្ញុំ រួមមាន ជីដូនជីតា ម្តាយ មីង និង ពូ ។ រូបមីងរបស់ខ្ញុំគឺមានគូសរង្វង់នៅខាងស្តាំ ។

◆ **រូបថតទី ៧**

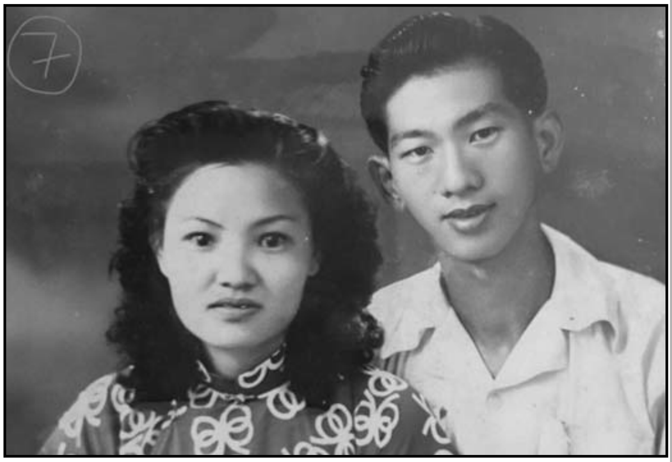

រូបថតទី៧ យាយតារបស់ខ្ញុំ ដែលត្រូវជា ឪពុក និង ម្តាយ របស់មីងដែលបានបាត់ខ្លួន ។

ប្រសិនបងប្អូនបានស្គាល់ម្តាយមីងខ្ញុំដូចមានរៀបរាប់ខាងលើ សូមទំនាក់ទំនងមកនាងខ្ញុំ ហេឡែន ត្រាន តាមរយៈ អ៊ីម៉ែលៈ *helen_tran@live.com* និងម្តាយរបស់ខ្ញុំ លឿង ធីក ធឿង ។ សូមអរគុណ! ដោយសេចក្តីគោរពពីខ្ញុំ **ហេឡែន**

សៀវភៅរំឭកវិញ្ញាណក្ខន្ធអ្នកដែលបានស្លាប់ នៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម

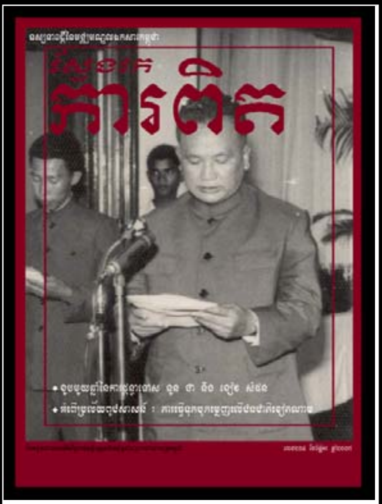

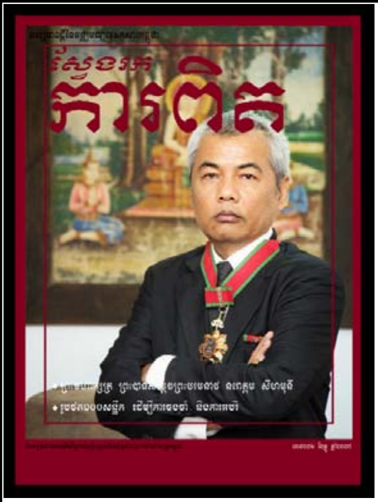

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា គ្រោងនឹងបោះពុម្ពផ្សាយនូវសៀវភៅមានកត់ត្រាឈ្មោះរបស់អ្នកដែលស្លាប់បាត់បង់ជីវិតនៅក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ កន្លងមក មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានចងក្រងនូវឈ្មោះអ្នកដែលស្លាប់ជាង១លាននាក់រួចមកហើយ ។ ប្រសិនបើលោកយាយ លោកតា អ៊ំ ពូ មីង ប្រាថ្នាចង់ឲ្យឈ្មោះសមាជិកក្រុមគ្រួសារដែលបានស្លាប់បាត់បង់ជីវិតមាននៅក្នុងសៀវភៅនេះ សូមទាក់ទងមកកាន់មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាតាមរយៈ វ៉ាន់ថាន់ ពៅដារ៉ា ទូរសព្ទលេខ ០១២ ៨៤៦ ៥២៦ ឬ អ៊ីម៉ែល ៖ *truthpdara@dccam.org* ឲ្យបានឆាប់រហ័សតាមពេលវេលាដែលអាចធ្វើទៅបាន ។

សូមផ្តល់ព័ត៌មានដូចខាងក្រោមៈ

១) ឈ្មោះអ្នកប្រកាសប្រាប់, ២) តើមានបងប្អូនបង្កើតរួមទាំងឪពុកម្តាយស្លាប់ប៉ុន្មាននាក់នៅក្នុងសម័យខ្មែរក្រហម? ៣) ឈ្មោះអ្នកស្លាប់, ៤) ភេទអ្នកស្លាប់, ៥) អាយុអ្នកស្លាប់ (បើអាចចាំបាន), ៦) ត្រូវជាអ្វីនឹងអ្នកប្រកាស (ឧទាហរណ៍ៈ ឪពុក ម្តាយ បងប្រុស ប្អូនប្រុស បងស្រី ឬប្អូនស្រី), ៧) សាច់រឿងទាក់ទងនឹងការស្លាប់ (ឧទាហរណ៍ ៖ ស្លាប់នៅទីណា? មូលហេតុអ្វី?), ៨) វត្ថុតាងទាក់ទងនឹងអ្នកស្លាប់ (ឧទាហរណ៍ៈ រូបថត ឯកសារ ឬវត្ថុផ្សេងៗ), ៩) ព័ត៌មានសម្រាប់មជ្ឈមណ្ឌលទាក់ទង (ឧទាហរណ៍ៈ លេខទូរស័ព្ទ អាស័យដ្ឋាន) ។

ប្រសិនបើចង់ស្វែងរកអ្នកដែលបាត់ខ្លួនសូមផ្តល់ព័ត៌មានខាងក្រោមៈ

១) ឈ្មោះអ្នកបាត់ខ្លួន, ២) ភេទ, ៣) អាយុ, ៤) ត្រូវជាអ្វី, ៥) សាច់រឿងទាក់ទងនឹងការបែកគ្នា, ៦) វត្ថុតាងទាក់ទងនឹងអ្នកបាត់ខ្លួន (ឧទាហរណ៍ៈ រូបថត ឯកសារ ឬវត្ថុផ្សេងៗ) ។

ដើម្បីយុត្តិធម៌និងការចងចាំ
ដែលជាមូលដ្ឋានដ៏សំខាន់ក្នុងការផ្សះផ្សាជាតិ

ឧបត្ថម្ភការបោះពុម្ពផ្សាយដោយរដ្ឋាភិបាល សហរដ្ឋអាមេរិក
អនុញ្ញាតឲ្យបោះពុម្ពផ្សាយដោយក្រសួងព័ត៌មាននៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រកាសទេសរដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងព័ត៌មានលេខ ០២៩១ពម.៩៩ចុះថ្ងៃទី២ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩៩

មជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជា ៖ ការិយាល័យព័ត៌មានសាធារណៈ
ផ្ទះលេខ ៦៦, មហាវិថីព្រះសីហនុ ភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទូរស័ព្ទ ៖ (៨៥៥) ២៣ ២១១ ៨៧៥ ទូរសារ ៖ (៨៥៥) ២៣ ២១០ ៣៥៨

DC-Cam/PIR : #66 ◆ Preah Sihanouk Blvd ◆ Phnom Penh ◆ Cambodia ◆ Tel: (855) 23 211 875 ◆ Fax: (855) 23 210 358 ◆ dccam@online.com.kh ◆ www.dccam.org.
A magazine of the Documentation Center of Cambodia: Searching for the truth. ◆ Number 218, February 2018 ◆ Funded by USA.
Licensed by the Ministry of Information of the Kingdom of Cambodia, Prakas No.0291 P.M/99, 2 August 1999.